

BARTHA GUSZTÁV

A GABONAFARKAS
LEGENDÁJA

Kárpátaljai Magyar Könyvek
228.

Készült

a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával

© **Bartha Gusztáv, 2014**

Intermix Kiadó
88000 Ungvár, Babuskin tér 5/a
Tel.: +380-312-64-37-37
E-mail: titkarsag@mekk.uz.ua
Budapesti képviselő: H-1011 Budapest, Hunyadi János u. 5.

Felelős kiadó: Dupka György
Szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály
Borítótér és illusztrációk: Matl Péter

Készült a Shark Kft.-ben

ISBN 978-963-9814-60-8
ISSN 1022-283

BARTHA GUSZTÁV

A GABONAFARKAS LEGENDÁJA

VÁLOGATOTT NOVELLÁK

1988 – 2012

Intermix Kiadó
Ungvár – Budapest
2014

AJÁNLÁS

Bartha Gusztáv a pályakezdése óta eltelt mintegy három évtized alatt hét önálló kötettel jelentkezett, ezek némelyike újraközölt írásokat is tartalmaz.

Új, nyolcadik könyvének impresszuma egyértelműen jelzi: ezúttal az 1988–2012 közötti időszakban született kisprózákából kínál válogatást.

Huszonöt esztendő, huszonhat novella: sok vagy kevés, reprezentatív vagy hiánnyal síró gyűjtemény?

Ne firtassuk, hiszen nem ismerjük – nem feltétlenül kell ismernünk, következésképp minősítenünk sem – a szerző válogatási szempontjait.

Fontosabb a kérdés: az a társadalom és léthelyzet, amelyben Bartha Gusztáv él, amelynek abszurdításait óhatatlanul a saját bőrén is meg tapasztalja, az ő szemével láttatva hitelesen jelenik-e meg előttünk, akik magunk is ugyanabban, legalábbis ahhoz nagyon hasonló helyzetben leledzünk, mint a szerző írásainak hősei, a létgondokkal szembeszegülő, azok ellen foggal-körömmel hadakozva oly sokszor lelki sebeket elszenvedő és okozó kisemberek sokasága?

Erre a kérdésre nem lehet sommás „igen”-nel, még kevésbé „nem”-mel válaszolni, mert régóta, a pályakezdés időszakától tudható: Bartha Gusztáv minden prózájában a megélhetés nehézségeivel igen sok esetben reménytelenül küszködő sorstársak nyomorúságának ábrázolására vállalkozik. Ennek tudatában és írásai többségének drámaiságát – ritkább esetben szatírává élezett komikumát – tekintve már nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk: a szerző vállalkozása sikeres.

A drámaiság szinte fokozhatatlan feszültségére jó példa a *Viszontlátás* című novella, amelynek hőse, a külföldi vendégmunkásként robotoló, a nehezen megszerzett jövedelem kopijkáit és forintjait számon tartó és követelő férfi „négyezer forint” negatív „különbözet” miatt véresre veri a feleségét; a szatírába hajló keserű komikumra pedig a *Micike, avagy az első kárpátaljai soap opera* című, viszonylag terjedelmes írás, amelyben az úrhatnám-fajta életvitelt, ezen belül – pluszhozadékként – az idegen nyelv majmolását figurázza ki metsző gúnnyal.

A novellista Bartha Gusztáv törekvése nem elsősorban az olvasmányosságra irányul, inkább a tartalmi mondanivaló kibontását jól szolgáló, rég tudatosan kimunkált stílushoz ragaszkodik, amelynek elhallgathatatlanul fontos jellemzője a népies fogalmazás, mondatfűzés, szóhasználat.

Igen, Bartha Gusztáv személyében a népi írók egyik kései – de talán nem végzetesen elkésett! – képviselőjét tisztelhetjük, aki sorstársai lét-küzdelmét a kiváló körülmények dühödt ostromozása nélkül, érett íróhoz méltó higgadtsággal ábrázolja; mindenkit megítél, de senkit sem ítél el.

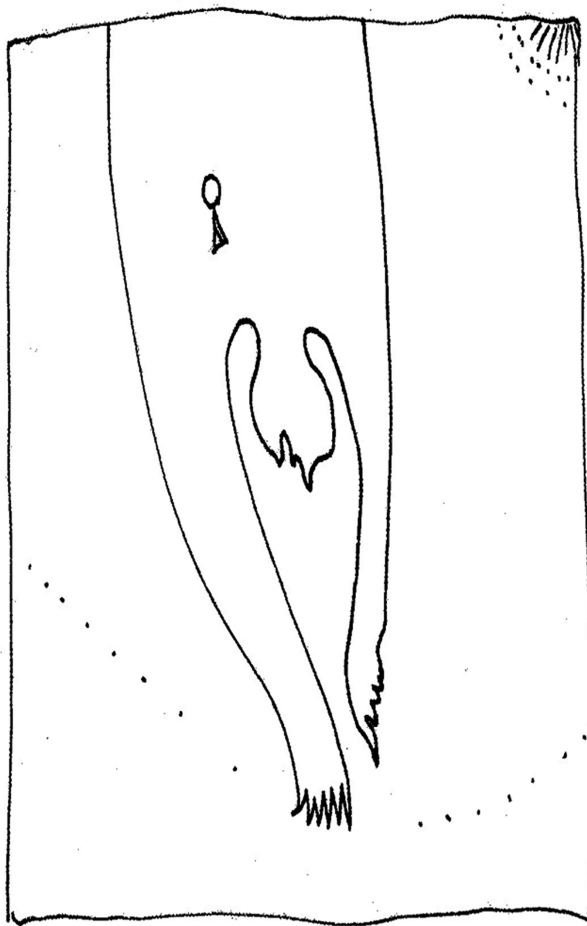
Novelláinak nyelvezetét a feledés homályából használatba emelt archaikus kifejezések (például: *rédely* – elfalazott tornác), viszonylag gyakori lelemények (*hibólék* – hitvány, híg leves) színesítik, ezzel egy időben nyelvünk szókincsét is óvják, gazdagítják.

Bartha Gusztáv 2013 őszén töltötte be ötvenedik életévét. Munkássága ekkor tájt részesült először komoly elismerésben: az irodalmi tagozat felterjesztése nyomán megkapta a Magyar Művészeti Akadémia művészeti ösztöndíját. Okkal hihető, hogy ez az elismerés erőteljesen fellobogtatja amúgy is tevékeny alkotókedvét.

Bartha Gusztáv novelláinak válogatáskötetét az eddigi írói teljesítmény nagyra becsülésével, újabb és kiváló művek reményében ajánlom az olvasók figyelmébe.

Nagy Zoltán Mihály

BORZSA

A VAJÁKOS

Fejtetlen paszuly zörög Erzsi surcában, most szedett, kínjában száradt paszuly. Az osztott földről, a Zsaróból tart hazafelé. A Tisza-parton hazáig érne a földút, de kerülnie kell a csetfalvai úton. Lassan egy éve, hogy bejöttek az oroszok, s szigorúan őrzik az országhatárt. Jobban féltik, mint féltették a cseh fináncok.

A paszuly zörög, az út porzik, éget. Meztláb szapora a menés, a gulyakút gémje hamar levedli a délibábot. A kút árnyékában Szeles Kálmán, az öreg gulyás lebzsel, gulya nélkül. Két pofára bagózik, s hiába köpköd szaporán, borostás állán le-lecsordul a sárga nyál.

– He, megszomjúztál? – kérdi, s kézfejjével letörli az állát.

– Hát maga? Minek gubbaszt itt? – válaszol kérdéssel Erzsi, majd nagyot húz a kút vízzel tele facsöbréből.

– Hajtom a legyet, jányom, mint az urak.

– Rózát otthon lelem? Má' hogy jártam: szedegetem a paszulyt, oszt' egyszeribe elindul az orrom véri. Nézem, dülök hátra; nagy nehezen eláll a vér, mire a fejem kezd el hasogatni. Azóta se szűnik.

– Sok benned a rossz vér – köp oldalra az öreg –, az teszi. Rózának meg – legyint – a jó ég tudja, hol ér hosszúra a nyelve.

Nehezen fogy az út. Delet üt a vári torony harangja, mire eléri a falut. Az útszegélyt árokparti fák árnyékolják. Balogék szalmatető házának kéményén a gólyapár kiterjesztett szárnyakkal védi a naptól fiait. Erzsi felszisszen, jobbjaival a talpához kap, párszor végigsimítja. Szemben az úton botjára támaszkodva Borca néne araszolgat.

– Tövis? – kérdi azonnal, ahogy a fiatalasszony mellé ér.

– Kavics, forró kavics – válaszol Erzsi, és sietne, de Borca néne utána szól:

– Hé, Bözsi! Anyád üzeni, eriggy e' hozzá.

Újvári messze van, Nagypalajra a Borzsa folyó hídja előtt kell jobb kézre befordulni. A ficfakerítések tövén aprójószág csapja a port, kókadtkutyák nyulárganak. A Kálmán-ház pacsitos, fehérre meszelt falai csalogatóan villódnak a természetes eperfa mögött. Erzsi keresztül vág az udvaron, hág a rédelybe. Aztán megtorpan, hátát a rédelyfának támasztva szok-

tatja szemét a félhomályhoz. A konyhában Róza matat, üröngtet, borongatja az edényt.

– Hova a fészkes fenébe tette a gyufát a vén bolond!? A kórság érne utol a kútnál, hogy az! Veled mi van má’ megint? – fordul a hang a vendég irányába.

– A fejem...

– Elpusztulsz, jóasszony, mielőtt pulyát hoznál a világra.

– Bemennék a tisztaszobába – pötyögi Erzsi, s leoldott surcát a paszullyal a rédelyföldön hagyja.

A tisztaszoba vetett ágyával átellenben álló karos ládára ül. Fejkendője göbjét remegő ujjakkal oldja ki, dobja a karfára. Kontykarikába tűzött haját hosszasan igazgatja, majd hátradől. Egész testében remeg. Ujjai az ing gombjára siklanak, mellkasa hevesen zihál, mind hangosabban, hangosabban... Előbukkant keblei láttán felnyög, feje oldalra billen, tenyerei az emlékre tapadnak, körkörösén mozognak és...

– Istenem, segíts! – fohászkodik a szobába lépő Rózsi, majd gyorsan lerakja a kezében lévő hokedlit, piócás üveget, s szorosan magához öleli a fiatalasszonyt. Erzsiből elemi erővel tör fel a zokogás. Róza csitítgatja, közben lefejt róla az inget, leülteti a hokedlire. A fiatalasszony meztelen felsőteste lúdbőrzik a hűvös szobában.

– Nem jön haza... nem, nem... jön – ikegi fel a szavakat nagyon mélyről Erzsi.

– Meglásd, maholnap hazaengedik az uradat – vigasztalja Róza.

Piócát ragaszt a fiatalasszony nyaktájékára. Aztán még kettőt, majd kinyúl a küszöbre a sámliért és leül a bánkódóval szemközt.

– Nem jön haza, nem jön... – pityereg tovább Erzsi.

– Ki mond ilyeneket?

– Józsi mesélte, hogy...

– Amék vérhasban halt meg?

– Úgy hullnak a lágerben a férfiak, mint a falevelek.

– Józsi hazajött.

– Meghóni. Hiába kérvényezett, járt utána az apja. Nekem apósomat is elvették, hát ki... – kérdezné Erzsi, de pityergése sírásba csap át.

*A csomózó asztal
Körül van karszékkal,
Közepébe levél
Fekete pecséttel.*

*Özvegyasszony lánya
Férjhez akar menni,
De az édesanyja
Nem akarja hagyni.*

– kezd hangos énekbe Róza, s a ballada hallatán Erzsi a sírást, a szű a percegést hagyja abba a mestergerendában.

*Özvegyasszony lánya
Nem hallgat a szóra,
De az édesanyja
Nagyon elátkozza.*

*– Mikor megy a hűtre,
A hideg kilelje,
Az első vacsorán
Lelkét kilehelje.*

– Mért énekeled ezt? – kérdi Erzsi.

Válasz helyett Róza feláll. Bal kezét vigasztalóan a fiatalasszony fejére téve tovább éneklí a balladát, tekintete a lóganajos sárral fölsikált padló fényességét is túlragyogja.

*Bemegyén először
Az első kis vőfély:
– Jaj, anyám, asszonyom,
Beteg a menyasszony!*

*Bemegyén másodszor
A nagyobbik vőfély:
– Jaj, anyám, asszonyom,
Meghótt a menyasszony!*

– Anyám Borca nénével üzent utánam – motyogja riadtan Erzsi.

*– Kocsisok, kocsisok,
Ti gyászos kocsisok,
Jöjjetek, fogjatok,
Az anyját híjjátok!*

*De ne úgy híjjátok,
Hogy az esküvőre,
Átkozott lányának
Eltemetésére.*

– Nem! – sikít Erzsi, s Róza kötőjébe temeti arcát.

*Fekete hollóból
Sohase lesz fehér,
Akit én szerettem,
Nem lehet az enyém.*

*Fekete kökénynek
Fehér a virága,
Akit úgy szerettem,
Elment másvilágra.*

A ballada a végéhez ért, Róza óvatosan lefejt a piócákat.

– Jól meghíztak a nadályok – szólal meg kisvártatva –, lesz velük dógom, míg kifejem belőlük a vért.

– Miért kell kifejni? – kérdi Erzsi, miután feltápaszkodik a hokedliről, és magára veszi ingét, fejére köti kendőjét.

– Mert ellustulnak. Sok dóguk van manapság – feleli Róza, s kifordul a tisztaszobából. Kint, a rédelyben felsegíti az asszonyra a surcot, paszulyostól. – Hogy terem a föld? – kérdi.

– Megöl mindent a forróság – válaszol Erzsi a paszulyra sandítva. – Itt hagynám a paszulyt – mondja –, ezek majd anyámnál, kapok valamit magamhoz.

– Ha hazajön az urad, eléje mit teszel?

– Akkor meg... Köszönök mindent – hálálkodik alig hallhatóan Erzsi, s fülig elpirul.

A rédelyből még görnyedten, remegő lábakkal lép ki, de az udvaron már egyenes derékkal siet végig. Surcában zörög a ma szedett, kínjában száradt paszuly.

Vári, 1988.

A NYELV

Forró, cuppogó ajkak, nyelvtöltögetés: gúny, szívbaj, halál. A nyelvet elrejtik a fényképek, a csalódások, a bájvigyorok. Egyszer beszédes, máskor hallgató. Egyszer hegyezi a szavakat, máskor kiforgatja. Egyszer énekel, máskor üvölt; sziszeg, ha gyűlöl; csókol, ha szeret; a test lúdbőrzik, vágy hevül nyomán a kis zsarátnoknak.

No meg az ízek: édes, savanyú, csípős, keserű... Rádás a málnaízű fagylalt, amire oly élvvel tapad, mikor tűz a nap és rövid az árnyék; ingujjra vetkőzik a pihegés, gyöngyözik a homlok, s szomjas méhek züm-mögnek a szökőkútnál. Felkészített a hóhullám az élvezetre, hát élvezd a málnaízű fagylalt hidegét!

Befejezetlen sóhaj, szomjas méhek, vízcsobogás. Alig-ruhában anyányi lányok vonszolják át magukat a téren. Árnyékuk árnyék az árnyékon, összeprésel. Levegő híján behorpad a mellkas, az ízület kimerevít és a nyelv, a nyelv...

I. Ismerős ismeretlen: Részeg disznó, nem áttal a város közepén fetrengeni!

II. Ismerős ismeretlen: Hol van ilyenkor a milícia?

III. Ismerős ismeretlen: A fene megette!

A titkok túlélnek a pusztulást. A fagylalt ejtette pecsét a nadrágon, a folt a becsületen, a... szív nyilallik, érzi az időváltozást. Az idő dolga az, hogy változzon. A nyelv nem mozdul: imára, szóra...

Hang: Dühödt hörgés, megbocsátó hörgés: változatok az elmúlásra.

– Maga alkatilag neurasthenicus. Az álmatlanság, az étvágytalanság az idegi megterhelés következménye. A funkcionális betegségek és a stresszhatások kiküszöbölésével javíthatunk az állapotán.

– Doktor úr, a szívem...

– Okozati összefüggésben áll a neurosisssal.

Hang: Nervus rerum.¹

Suhogó kékségben fehér „A” betű: ambulencia, armageddon...

Hang: Nincs nyelvkoptatás az életért!

Holnap, ha élünk...

¹ A pénz az idege, mozgatója mindennek (latin).

Hang: Vén számár, csak hátrafelé araszolhatsz! Ha akarod, fennkölt tudálékossággal beleszagolhatsz az ürüledbe.

I. Ismerős ismeretlen: Még mindig itt döglök a szerencsétlen?!

II. Ismerős ismeretlen: Nem kellene hívni a mentőket?

III. Ismerős ismeretlen: Megette a fene!

Tűz a nap: zsugorít. Istenem! Elolvad a fagyalt és elpárolog, rózsaszín lesz tőle az ég, fenéig málnaízű. Boldog életteret, nyálhatsz kedvetekre, lefetyelhet a nyelvetek. Málnaízű lesz az élet: édes-ragadós lében lubickoló időpocsékolás.

Hang: A rendszer szépséghibáihoz hozzáidomul az ember.

Nem! Nem tart örökké a kánikula. Zápor jön, sötét fellegekkel, dörgéssel, villámlással. A csontok is érzik az időváltozást. Beleborzong, reszket a test. Fél a petyhüdt keblektől, a hideg fenéktől. Sárkától. Sára ráncaitól, lányának nyelvétől:

– Képzeld, mama, feláldozom a szabad szombatot, hogy kimossam a koszból, és olyat tesz, amit nem bocsátok meg neki, míg élek.

– Ignác, beteg sem lehetek nyugodtan?

– Sanyikámat letettem a páros ágyra, gondolva, míg nagytakarítok, elbogarászik magának. Nyugodtan csinálom a dolgom, mire éktelen kiabálás üti meg a fületem. Rohanok a szobába, hol a kedves jó apám szidja az unokáját, mint a bokrot, mert: makogja a magyar nyelvet. Rögvest ölbé kapom síró kisfiamat, és mondom neki: Sanyika még semmilyen nyelven nem tud beszélni. Mire nekem rontott, taszigált, lökdösött, és közben azt kiabálta: úgy kidob pulyástól, hogy a lábam nem éri a földet.

Hang: A félelem gyűlöletet szít, vádaskodik a hálátlan.

A szervezet: szív, tüdő, máj, vese nem működik. Tág térbe állít, s nem állít semmit. Cipőnyelvek, harangnyelvek... Nincs pusmogás, ricsaj, lármá van lent, fent. Igazodnak. Ennyi lenne az egész?

Hang: Diliházra nem fizetek elő.

Zümmög a méh, csobog a szökőkút, hétágra süt a nap...

Hétágú szökőkút vizében a nap, zümmög a méh...

I. Ismerős ismeretlen: Ha a sört megisszuk, hazavisszük az öreget.

II. Ismerős ismeretlen: Tudom már, kicsoda!

III. Ismerős ismeretlen: A fene megette!

I. Ismerős ismeretlen: Lehet.

II. Ismerős ismeretlen: A volt matek tanárnőmnek, Sára Alekszejevának az ura. Azt rebesgetik róla, hogy a KGB besúgója.

III. Ismerős ismeretlen: Megette a fene!

Levegőt!

Hang: Nincs hang, nincs zene. Érted, ember, vége! Ismerős ismeretlen leszel, s ez így van jól... vagy rosszul?

– Aztán mi lesz, Uram?

I. Ismerős ismeretlen: Ébresszük fel.

II. Ismerős ismeretlen: Lehetetlen. Nincs pulzusa.

III. Ismerős ismeretlen: A fene megette!

Vári, 1989.

BORZSA

Eloldódott a kötele. Felállt. Az alom csöndjét magára hagyva kihátrált az ólhosszú placra.

„Bú-ún!” – bögött aprót, bátorítót, és tar homlokával beleöklelt a levegőbe.

„Be-e-e-e!” – hívta anyja.

Válaszul fark libbent, villant a farkbojt fehére, s a borjú nekilódult a betonon az istállókapu résein beszűrődő világosság felé.

– A fenébe, elszabadult a Borzsa! – hagyta abba a lucerna rácsolását a gondozó, s villáját eldobva a borjú után loholt.

A borjú megtorpant a kapunál. Mellső lábait lecövekelve nyújtogatta a nyakát, szortyogtatta orrában a beáramló friss levegőt.

„Nyis-s-s ki! Nyis-s-s ki!” – nyikorogták a kapusarkak, mire Borzsa a fejét tagadólag rázva nyalintott egyet rózsaszín nyelvével.

– Hová? Hová? – ért mellé, kérdezte mosolyogva a gondozó.

„Bú-ú-újj!” – emelte szomorú tekintetét a férfira Borzsa. A gondozó nem állta meg nevetés nélkül.

– Nem bujkálunk sehová – cirógatta az állat fura, kagylóforma fülét –, megyünk vissza anyádhoz.

A borjú néhány lépés után megmakacsolta magát, fejét lehorgaszta lyukat fújt a betonra szórt pormészbe.

– Na, várj csak! Fogsz te mindjárt jönni. Itt maradsz! – parancsolta tettetett szigorral a férfi, és sietve eltűnt az istálló félhomályában.

Borzsa feje, farka magasba lendült:

„Bú-bú-bú!” – bögicsélt egy sort homlokát ráncolva, majd hirtelen hátrahőkölt, neki a deszkáknak.

A kapu kicsapódott, és az állat fenékre zöttyenve a meredek feljáró aljáig csúszott, bele egy víztócsába.

„Ba-a-aj!” – ugrott fel nyomban, s hosszasan nyalogatta csapzott szőrét.

Az ól sarkánál selyp lombú nyárfán szarka csörrent. Testes, gyorsléptű ember közeledett. Szétvetett lábbal állt meg a borjú előtt.

– Á-á!! Te vagy az!/? – förmedt rá Borzsára.

A borjú kíváncsi tekintete makacsul ráakaszkodott a Napot eltakaró

idegenre. A férfi dühvörös lett, homlokán pattanásig feszültek az erek. Levegő után kapkodott, álla gödrébe izzadság gyűlt.

– Hol kujtorogsz? – kérdezte az ólból kilépő gondozó. Kezében cumis edényt tartott.

– Endre, milyen napos maga!? – rivallt rá a férfi.

– Elnök elvtárs, Sándor Mihajlovics...

– Vigye az utamból ezt a dögöt!

– De hát...

– Csináld, amit mondtam! – mordult az elnök, s bizonytalan léptekkel elindult a brigádház felé.

– Láttad? – kérdezte Endre.

„Be-e!” – válaszolta az állat, fejét gondozója ölébe fúrva.

Szagolgatta, szőrszálán hévvel nyalta bitang borját a tehén.

– Pipacs, te aztán jól megbámultál valakit annak idején! – paskolta meg gondozója. A tehén sunyin hátrasandított. – Engemet? Még mit nem! – tiltakozott Endre. – Olyat találj ki!

„Tlakk-tlakk!” – cuppogott Pipacs, s orrával nagyot bökött Borzsa oldalába. A borjú megingott, hátrált: daccal rángatta fémkarikára hurkolt kötelét. Anyja ijedten mellé farolt, de hiába kínálta feszes tőgyét, Borzsa riadtan pislogva a jászolhoz simult.

– Csak nem anyádtól félsz, kis butus!?

A szemrehányás fényt cikkantott a borjúszemekben. Borzsa mohó igyekezettel tapadt anyja tejtől duzzadó tőgyére.

– Életrevaló!

– Maga az, Béla bátyám! – fogadta az utcabeli öreg kőműves kézfozásra nyújtott jobbát Endre. – Majdnem megijesztett.

– Jöttem má’ borjút nézni, hamar híre megy a csudának.

– Oszt’?

– Tényleg emberarca van! – intett fejével Borzsa felé a vénember. – Né’, pont úgy hunyorít, mint az elnök!

– A végén szemmel veri!

– Á, dehogy! Röhögni jár ide a jó nép, nem?

– Röhögni... – mélázott el a gondozó.

Sarkig tárultak a kapuszárnyak. Délidőnek verőfénye zúdult a tehénistállóba. Vakító fényözön vetített hosszú, fenyegető árnyakat a placra. Hármat. Lépett a középső, somfordált a többi.

– Ki kell selejtezni! – terpesztett lábat a középső.

– Kibrakkoljuk – szuszogott mellé a kövér.

– Meglesz, meglesz, elnök elvtárs – nyelt nagyot a nyurga.
 – Azonnal! – harsant a parancs. – A vágóházban akarom látni.
 Alomnak szalmája tört a helyben topogó tehén lábai alatt.
 – Nyughass, Pipacs! – kiáltotta Endre.
 „Bű-ű-ű-ű-űn!” – bőgött a tehén láncát csörgetve.
 Borzsa mellső lábaira rogyva pislogott.
 – Vigye a borjút a vágóba! – dübörödött a pocak Endre előtt.
 – A krisztusát! – hátrált az öreg kőműves.
 – Na, mi lesz? Csinálja már, ember, az elnök elvtársnak nincs vesztegetni való ideje. Igazam van, Sándor Mihajlovics? – hajbókolt a cingár.
 – Nem! Nem viszem sehová! – állt a gondozó a feltápaszkodó Borzsa elé.
 – Őrült! Neked a farmvezető, a szakszervezeti titkár szava, a kolhozelnök parancsa semmi?! Sándor Mihajlovics ez az ember nem normális. Ön is így látja?
 – Barom! Állítsátok félre azt a hülyét!
 Kezek nyúltak, durván markolták Endrét. A gondozó védekezni próbált, lefejteti magáról a ráakaszkodó kezeket.
 – Te szarházi, még ellenkezel!? – csattant arcán a pofon.
 – Megütött?! – buggyant ki Endre könnye; csapott ökle a farmvezető felé.
 – Ez hallatlan! – csimpaszkodott a gondozó nyakába a nyurga.
 – Kimotollálom a beledet, te szarházi... – rúgott a kövér, majd rávetette magát a placc betonján fekvő gondozóra.
 – Maga meg mit tátja itt a száját! Oldja el a borjút és vigye!
 – Nekem... – rökönyödött el az öreg. – Én... én vigyem... oda?
 Reszkető ujjak bogozták a bőgőt.
 „Bö-bö!” – sóhajtott Borzsa, s csak úgy remegtek a fénynyalámban kavargó porszemek.
 – Szaporábban! – horkantott az elnök.
 Pipacs bőgése kísérte az aprózva haladókat. Borzsa a farkát behúзва tötögött a vénember után. Nem néztek hátra.
 – Beteges az asszony, és ha visszatartják a nyugdíjat... – kezdte, de nyomban el is hallgatott az öreg a nyárfa alatt, ahol egy pillanatra megálltak. Béla az égre emelte párázó szemét, Borzsa a káprázatos világra.
 „Kár-kár!” – szálltak odafönt a varjak: ég és föld között.

Cservonij Prapor (Luhanszk megye), 1990.

HASZNÁLT IDŐ,

AVAGY A LAJOS

Az aligha-valóság hatszintes összkomfortos vegetálás az antennával fogható sávós ábrándok völgyében, ahol az abszurditás helyi érdekű, és a múlt hat grádicsfok mélyen kezdődik, a lépcsőházi bejáratától jobbra.

A pince ajtaján túl, de az alvilágian szörcsögő-gurgulázó rozsdás vízvezeték keltette érzékcshalódáson innen, a meg nem tett lépések után azonnal felismerjük Lajost, aki a jelenből kiköltekezett. Úgy áll a pincefolyosó végén, konfirmált gyertyacsonkkal a kezében, mint az örök fényesség lángjánál a valódi énüket keresők.

– Sem-m-it! Sem-m-it! – kong a riadt pincezug.

– Kapatos, kapatos, kapatos... – kopognak a lépcsőházban a léptek.

– Nyak-nyissz! Nyissz-nyak! – nyikorog a bejáratú lengőajtó, aztán a némaság hosszú csönd lesz, tudván, hogy a hatodik emeleten pontban háromnegyedkor megszólal a csengő.

S jönnek a zseblelkek: Jani, Pali, Sanyi. Janin nagykabát, a kabát alatt zakó, a zakó alatt ing, az ing alatt Pali, hogy Sanyi mellkasán meg ne fázzon a három anyajegy.

– Sző-rös-s! – percen a súrolókefe Juci néne kezében, s a lépcsőforduló fényesedő hátán topogó öregasszony ráfreccsent egy keveset a talpalávaló tócsa szennyéből a háromfejűek pantallójára és a szeszínű csempesfalra.

– Én az ügyvéd elv... úr mocska vagyok! – kiállt a legkisebb maszat, s megüli a legszürkébb csempesarkot.

– Csössz! – javasolja a lecsurgó.

– A demokratikus erők győzelme a szociálreformisták ellenében koncipiálás tárgyává... – ágál a kispiszok, de az egysíkú kozmózép a sikamlós gyönyörre figyel.

– De Andriskám... – csiccsen Lajosné hordaléka.

– Csössz! – parancsolja a rácsurranó.

– Ah, pöcsikém, szétmaszatolsz! – lihegi a ledér pacnika, és feloldódik a szennyorgiában.

– A Lajosok bűne! – harsant elvet rögvest a maszat. – A XIV., XV. é- és a többi Lajosé!

– A Lajosoké – helyesel az átlagszenny. Szikkadó jobbik felének meg odadörmögi: – Lajos tiszta, mert...

– Pisz-sz-ok! – csusszan váratlanul a törlőrongy, majd tehetetlenül szemléli a fölfelé haladók piszokfoltos pantallóját.

A jövőt ígérő jelen idő: négyzetméter-zsugor az első emelet hatos szám alatt lakóknak. Fáj, hogy a húsz centiméterrel megkurtított kanapé nem lehet rövidebb Teréz mamánál. Kész skandalum, hogy az almárium és a Singer varrógép, a sifonér és az éjjeli szekrényke, na és a kanapé pofátlanul elfed a kisszoba nyolc kvadrátjából hét drága négyzetmétert. Határt mernek szabni Homoky Mihály házgyári csökköttségének, és neje, Rózsi gyermektegy hiúságának!

– Drágám, a Lajos erkölcsi hullá – hörpöli estéli kávéját Mihály. – Egy tróger. A felesége mindenkié. Husikám, még mindig szándékba áll pénzt kölcsönadni Lajosnak?

– Képzeld, Keréklakyné nem fogadta a köszönésemet – pötyögi Rózsi a nem várt rosszallás csöndjét feloldva.

– Úgy... Az ügyvéd asszonykája folytatni akarja – méltatlankodik Mihály a könyvelők visszafogottságával.

– Sarkon álló ribanc volt, egy... egy viceguberátor lánya! – háborog Rózsi, olyat lódítva ura mérgén, hogy a csészék belerezegnek a „stréber könyvmolynak annak idején-t” ordító Mihály talpra szökő gögijébe.

– Torkig vagyok a komcsikkal, vissza mindent! – üvölt a szükség embere. – Vissza mindent, az utolsó négyszögölig!

– Nyolcvan holdat, nyolcvanat! – kontráz a kanapén pihegő Teréz mama.

Ezalatt odakint, a lépcsőházban az idétlen-időtlen ricsajt nagy ívben kerülők elgáncsolnak egy részeg, hogy a huppanást követő döbbenet átsegítse a vénasszonyt kanapéja szárazabb felére.

– Hukk! – csuklik az összecsukszott Jenő bá', s nyálcsorgató rémületébe kapaszkodva próbálja felvonszolni teste grádicsfokokon kalimpáló alsó felét a lépcsőfordulóra. „O tempora!” – sóhajtana a lépcsőház homálya, de öreg, révült tekintete ráakaszodik.

– S-s-s-s... – susog a szétfeszítő homály, tehetetlenül szemlélve, miként szállnak szerte árnyjátékai: a vélt tegnapok és a remélt holnapok. – Miért csináltad ezt velem? – kérdezi sírásra görbülten.

– Kuss!

– Elégedett lehetsz: elérted, amit akartál – zargatja tovább Jenő bá'-t a maradék homály. – Futhatsz utánuk, hehehe! De nélkülem senkik, általam valakik.

– Pofa be!
 – Tessék!? – rezzen az arculcsapott. Enged ágaskodó önérzetének: –
 Vagyok valaki a házban, megillet a tisztelet!
 – Gyáva gané! – hörgi Jenő bá', jobb kezével a növekvő homály felé
 suhintva.
 – Gyáva?
 – Takarodj! – hessent az öreg.
 – Te mondod nekem, hogy gyáva vagyok?! – telepszik Jenő bá'-ra a
 homály, nyomasztó fölényét éreztetve. – Te, aki a tegnapot nem érted, a
 mátt nem éled, a holnapot féled? Érdekes: Lajost ma se a múltja, se a jelene,
 se a jövője nem rémítette meg, holott színjőzan. Bennem lenne a hiba?
 – Szeresd a Lajost! – tápáskodik fel embermagasságba a háztömb
 alkoholistája.
 – Marhaság! – hördül a homály, s úgy mellbe taszítja az öreget, hogy
 újra hanyatt esik.

* * *

– Mennyi az idő? – kérdi Jani, Pali, Sanyi; Janitól, Palitól, Sanyitól a
 harmadik emeleten. Jani felemeli a balját, Pali megnézi az órát, Sanyi
 megigazítja az órasíjat és folytatódik a lépcsőzetes história.

A kíváncsi Aranka előmerészkedhet a bejárati ajtó mögül.

– Jenő gajdol odalent. Részeg, mint egy állat, hogy a rosseb enne meg
 a pofáját! – kiáltja az urának, majd visszakozik, kizárva a lakásból a zseb-
 lelkűek alávetülő árnyékát. Emészthetetlen. A filézett szomszédok, ők igen,
 rajtuk lehet csámcsogni.

– Homokycék újfent a földér' vonítnak – térül-fordul a konyhában Aran-
 ka, s fennhangon forgatja szájában a ténytudás falatjait. – Nincs nekik se
 kicsi, se nagy, az úrhatnámság nem tud bennük hova lenni...

– Böff-f! – böffent férfiasat ura a televízió vibráló kékségét csócsáló
 nagyszobában.

– Akár szépapámban, aki a rédelyt terasznak híjta, pedig tyúk fürdött
 a porába' – hadarja az asszony, méltányolva ura figyelmét; hát nem csoda,
 hogy nagyot söpör az ősök portáján.

– Ühüm! – hümmög a férj. – Lajossa' mi van má'?

– Má-á-á... – nyújtózkodik a kérdés, hogy a nagy edénycsörömpölés-
 ben a mosatlant rakosgató Arankára leljen.

– Alig egy hete, hogy a nagyságát... ízé... na, hogy is hívják? Puccostól,
 bútorostól magával vitte – kanyarít le a történetek egészéből egy szeletnyit az

asszony, hogy tápot adjon felháborodásának. – Lajos meg azóta a pincét bújja, vagy az üres lakásban ténfereg, esze ágában sincs megadni az adósságot!

– Ha én megyek utána... – szól vészjóslóan az ember.

– Bezzeg, mikor felkölsönözte a fél világot, hogy legyen a riherongynak mit elprédálni, nem verte fejét a falhoz!

– Nem verte – szól csendeset a lakás ura; sokallja Aranka haragot dagasztó dühét.

– Mondom neki máma, mikor jött fel a pincéből, kezében egy tekercs ragpapírral – folytatja az asszony, csak azért is felcsipegetve indulata morzsáit –, te Lajos, kéne a pénz! Erre a kezembe nyom egy gyertyavéget, oszt megy magának, mint szépapám ökre...

– A vágóhídra – zárja a témát az ember, míg a nagyszoba az adáshiba képtelenségét böjtöli, a konyhai vízcsap szörtyögve, szöröcsögve elcsurrantja az estéli vízadag első cseppjeit.

– Csa-csa-csupp! – csapkodja a kádszél az alázubogó víz tajtéka, fönt az ötödiken; vénkisasszonyt visz táncba.

– Csacs-csa! – csattognak a meztlábak a fürdőszoba járólapjain; egyet előre, kettőt hátra, és jön a forgás. Macska a kád mellett, mosógép a sarokban, tükör a falon; macska a kádon, sarok a mosógépen, mosdó a tükörben...

– Megfürdünk! – kiáltja Fruzsina, s macskáját ölébe kapva tovább pörgeti négyzetbe írt körét az önkívüliségnek.

– Nyeú-em! – tiltakozik az állat.

– Tiszták leszünk, kicsi cicám, tiszták – csitítgatja rúgkapáló négylábúját az öreglány, de a melléhez szorított állat ösztöne csak ágaskodik, s karmolássá lesz a karmok érvelése. – Kácc te! – jajdul fel Fruzsina, és eldobja a szédület köreit sarkító fájdalom okozóját. – Hálátlan dög! Idenézz, mit csináltál a vállammal! Pfuj, nem szeretlek! Jobban nem szeretlek, mint Lajost!

– Nyeú-em! – nyávit a macska, s elkotródik a tisztaszobába.

– Katt! – köszönti az asztalon álló öreg vekker a macska után kajtató Fruzsínát; óhatatlanul körbezsongják az emlékek.

– Használt idő – méregeti a közelmúlt emléke az óra magára maradt nagymutatóját.

– Dehogyan használt! – tiltakozik az öreglány. – A mi időnk, igaz, kiscicám? – hajol a szőnyegen bogarászó állathoz.

– Blö-ö-ö! Azért se jár! – ölti nyelvét az órára a gyermekkor emléke.

– Ha nem vetted volna észre: mindjárt háromnegyed – oktatja ki Fruzsina. – Inciri-pincurom, ne félj a mamától – emeli fel a macskát –, nem téged bántalak, te nem tehetsz semmiről.

– Lajos a hibás! – szól nyersen a harag emléke, s elősettenkedik az óra mögül. – Az idő is miatta tört el: ő dühített fel, tett nevetségessé. Lekurvázott a ház füle hallatára, mert emlékeztetted drágalátos felesége viselt dolgaira. Hát ne szánd Lajost, ne szánd! – hergeli végletekig az öreglány hiúságát.

– Gyűlölöm Lajost! – toporzékol Fruzsina. – Az órát miatta vágtam falhoz. Ő a hibás!

– Egyetértünk – fújtnak a háromfejűek, nekilódulva a hatodik emeletnek. – Kamatos kamat!

* * *

– Gáz-z-z! – rezeget a lég a huszonnégyes számú lakás ragpapírral szigetelt ablaka előtt.

– Az-z-z! – rezonál az ablaküveg, megdermesztve a külvilág visszfényét a cserépvirágok helyén.

A kristályos fénynyalábok láttán a szoba sötétjében kóválygó fogalmakon úrrá lesz a félelem. Vasárnapi ebédek meghittsége, esti ölelések vágya, éjszakai szeretkezések gyönyöre asztal-, fotel- és ágynélküliség hitehagyottságával gabalyodnak egymásba. Egy koccanásnyi idő, és a sötétben föl-le gomolygók káromkodva dögönyöződnek bele a mindennapi veszekedések biztosnak látszó fedezékébe. Az üresség elől menekülnek.

– Csakk-csikk! – csikorgatja a parkettát az úr úr, hátában a nyitott gázcsap sürgetésével.

– Hisz-sz-sz a tied! – sűríti szisszenésbe a konyhafal magasából alátekergő gázcső.

Az üresség mohón kap a tűnt boldogság pillanatai után, de összecsu-kódó markát újra és újra szényitja mindent akarása.

– Se-se-semmi! – rebegi bosszúsan.

– Lás-s-s! – teremti a plafonhoz a telhetetlent a gáz túlfeszülő mérge.

– Se-se-semmi! – nyögi az üresség, s teret veszítve hull Lajos kihűlt testére, karnyújtásnyira a borotvaélre alvadt halálhörgéstől.

– Megérkeztünk! – pihegnek a lakásajtó előtt a zseblelkek. – Ha nem fizet, laposra verjük.

– Nyak-nyissz! Nyissz-nyak! – nyekegi lent a lengőajtó.

Jani meglobogtatja az elismervényt, Pali megfejezi a kamatot kamatos kamattal, Sanyi nyúl a csengő után...

– Pukk! – üt mocskos kezekre a rövidzárlat az antennával fogható sávós ábrándok völgyében, ahol az abszurditás helyi érdekű, és a múlt hat grádicsfok mélyen kezdődik, a lépcsőházi bejárattól jobbra.

Vári, 1992.

A KÁRPÁTALJAI

A tegnap is így volt. Kezdődött a hajnallal, az első cigarettával, a meszesedő tüdőt feszítő hurítással, ami a felkrákogott váladékot a szemetesvödör tartalmára biggyeszi.

Aztán jön a kávé, hidegen, mint a tegnap, és az ébredés, az első gondolatok az asszonyról, a gyerekről, az árakról...

A rádió mondja a híreket, magyarázza a tegnapot: a minisztereket, akik jönnek és mennek; gyorshajtóinkat és rendőreinket; gyilkosainkat és maffiánkat; háborúinkat és békéinket; az időjárást...

Az értetlenség nagy, hát élsz, mint a tegnap. A megvilágosodásból elég annyi, hogy te Albi vagy, harminckét éves, nő, egy gyerek apja és utálod a nevedet, mert albis.

Nem vagy más, csak egy kőműves, gépkocsivezető, kazánfűtő... Jelenleg kupec. A tegnap is az voltál, és ez vigasztal, meg a felmelegített vacsora. Kidobni nincs mit, félkész házad mindent felzabál.

Benne laksz, mint a tegnap, és még jól sem laksz.

Hát irány: Surány!

– Ha látsz olcsó pulyaholmit, mindegy milyen színű, csak... – szól utánad asszonyod bágyadt hangon, és a befejezetlen *csak* tisztos rongyokba akarja bugyolálni a megszületni vágyót.

Tíz fok hideg van, mint a tegnap. Szinte hasít. Neked pofázhatnak: blablaba...

– A rohadt életbe! – ölt mondatot, szakad föl bensődből a felháborodás a templom előtt autóbuszra váró sokaság láttán. – Így mindannyian tönkremegyünk.

Mint a tegnap. Ma is zúzmarát morzsol a derengés. Szálkás lesz a levegő a vásárosnaményi piactéren, és hull alá majd fizetséged gyanánt.

Árad bére, bérének ára.

– Nem lenne jobb piacunk Fehérgyarmaton? – kérdi a legközelebb álló nagykabát, tört havon a batyuját melléd szánkázta. – Drágább az út, de Naményban azt sem fogják megkérdezni tőlünk, miért jöttünk.

Mint a tegnap. Sok a kacat: vászon, csillár, vasedény... A számítás, mi fel- vagy becserél, kap áruért fillért, forintért pulóvert: koldusgaras made in Európa, hogy tessék.

Hát tessék figyelni azt az alakot, aki Albi mellett áll feltúrt prémgal-lérral, szörkucsmában! Történelemtanár, történelem nélkül. Mégis okít, sejtván, hogy leszen a tegnap-megírva-hazugság, de kibeszélve talán ott marad a topogó lábak nyoma a havon.

– Ha tavaszig kihúzzuk...

– Albi fiam, legfeljebb a gyufát. Minden úgy lesz, ahogy a tegnap volt, mert csak az ökrök hiszik, hogy a pulóver-seft rendszerváltást csinál.

Pedig árral szemben nyitott a határ, és a szembe havat fúj a szél, csak legyünk a csetfalvai úton.

Balkézre a vári erdő, mögötte Bene, Nagymuzsaly, Beregszász...

Mi lomot el nem bír egy szánkó, ha húzni kell, legalább Újlakig.

– Batyus cigánnyá degradáltak mindenkit. Előbb a kollektív hülyítés, most meg a seft... Ki van ez találva, mint a tegnap – sipít a tanár versenyt a szélllel.

Pont ilyenkor nyüglődik? Érne bár pofa bagót, amit mond, de ebben az ellenszélben köpni sem lehet, csak magunkra.

Albis az egész, akár a tegnap.

Ha Sándor lenne vagy János, körbeírná mívesen a létet.

De így? Húzni kell, és nyolc órára átlépni a határt.

* * *

Útjelző tábla. Rajta felirat: Tiszabecs, meg hogy innen száz méterre az országhatár. A jobbra mutató nyíl nemzetközi jelzés, megérted.

De előtte volt még hányaveti pecsétőr, finnyás vámtiszt kisasszony... A védjegyet, az áttúrt és szétdobált holmikra ráfagyott latyakot ki érti?

Külföldre érés, megalázva.

A határok közötti jövőidőzítés talán ezért tágítható: lesz, lenni kell, lenni fog...

Ragozgasd! Képlékennyé gyúr, s már nem dühöngsz azon, hogy az autóbusz Fehérgyarmatig meg vissza a gyarmatig nem százhatvan, hanem kétszáznegyven forint.

Marad a gyors fejszámolás.

– Négyezer-ötszáz kupon – monddod –, félhavi fizetés.

– Tévedsz, fiam, négyezer-nyolcszáz – tromfol le rögtön a tanár. – Egy a húszhoz. Lebőgtünk, mit a tevehajcsár... De legalább megmeleg-szünk, fűtik a buszt és... És?

Piac lesz, nagypiac. Meg az Ikarusban egy rakás értelmiségi, hogy míg fogy az út, kibeleződjék: a politika, a gazdaság, a hontűró gittegyletük. A vég nélküli locsogást elfancsalítja a keserű százíz: a haszon másé. Autóbuszsofőrök, piac-őrök, reketőrök... A jó ég tudja, miféle népség fölöz még. A végeredmény: az utazás, a látvány; a gondolat pár pillanatra visszazökkent az időbe, miben Albert lehetnél: kőműves, gépkocsivezető, kazánfűtő... Kupec – soha. De a rühellt valóság túlon túl makacs; minél jobban vakargatod, annál inkább viszket.

Nem a párnázott üléseken fészkelődő „seggfejek” bezzegei bosszantanak, a tegnap fojtogat, ami itt nincs, csak benned, nagyon albisan. S jön a köhögési roham. Köpni, köpni, de hová? Vissza kell nyelni, a buszban nem maradhat.

Vissza mindent, emészd magad!

Piac van, nagypiac. A kacatok tetejéről leveszed a bazárkelengyét, szétteríted a havon, s rákerül: az éjjeli lámpa és -edény, a négy doboz mosópor, a számtalan kézitükör, a két blokk cigaretta, az üveg vodka...

Lesz, lenni kell, lenni fog...

A jövőidőzítés helyrezökkent.

Állsz a fehérgyarmati piac haván, oda a duma, ez itt az alkuk helye: kalkuláló helyben-topogás forintról forintra.

Nyomor-óvszer egymásra uszulással.

Töméntelen reménytelen ember kicsi helyen, hol nincs se szakszervezet, se munkanélküli segély, se nyugdíjjogosultság...

– Mennyi? – hangzik el a kérdés minduntalan, de az ujjal rábökést most határozott mozdulat követi. Egy nő, feleletet nem várva, kiemel egyet a számolatlan kézitükör közül.

– Negyven, harminc, húsz – mormogod, és a szerzett préda tükrében pipiskedő hölgy közben megigazítja szálkás haját, piszére húzza türkös orrát, nyomkod néhányat pattanásain. Nokedl nincs hová hátrálnod, húsnál olcsóban ráfizetsz. – Tudja mit, asszonyom – emel hangsúlyt indulatod –, öt forintért leköpheti. Magát.

Földhöz vágott tükör török darabokra. Kis széptevés feltupírozta volna a nő haját, eltüntette volna a pattanásait... Gazdagabb lennél ötven forinttal. Így az egész nem ér egy káromkodást.

– A rosseb egye meg! – sziszeged mégis, és hazagondolsz, az asszonyra, a gyerekekre, az árakra. – Hát élet ez? – kérdezed végül, s a törött tükör darabjairól tucatnyi dühvörös önmagad néz vissza rád, te, te kárpátaljai.

Vári, 1993.

A LEVES

Aludj! Ez még nem álmatlanság. A bosszúság teszi. Van saját házad, megélhetésed, életed... Azt volt módodban számtalanszor megtapasztalni, hogy a szegénység megoszt. Akkor meg?

Lányaid fősvénysége: élheteretlenség. Sopántva gyúrnák, nyújtják a tésztát, keserv lángon pirítják a rántást, főzik a kandát. Hogy nem unnak rá... a nyomorúságra, mert az. Szánnivalóbb, mint a szülő, testvér, rokon felezhetőtől, feleslegtől való távolságtartása címén feltupírozott önsajnálát. Hej! Pedig magyarázod, hogy a szépen éléshez elég a szeretet. Igazságosan eloszt jót és rosszat, nem megoszt, mint a szociál-görccsel elegyes irigység, amit lányaid: Aranka, Ida és Elza gusztustalan egyengesztussá torzult spórolással ellensúlyoznak. Beosztják a francot, hogy azt! Cuppogtatva zümbölik a híg levest, ha néhanapján rájuk nyitod az ajtót, ráadásul fújnak: rád. Nehéztelnek, mert a jobb idők szapora kopejkái – túl lakodalmon, nászúton, bútor kelengyén – nem boldogítják őket egy életen át.

Itt egy világ omlik össze, s közben csak hajtja, hajtja a tökéletlenek malmára a vizet, akik boldogulnak fölösen, nem úgy, mint bunkó vejeid: András, Pista és Mihály. Sajnos, ezt már mondod, egyenest a pofájukba, hadd tudják az igazat, ha már törődsz velük. Adni nem adsz semmit, félsz, hogy felélnek, mint a párodat, Mariskát. Szegény Maris addig-addig adott sutyiba, dugiba, hogy a drágalátos lányai: Aranka, Ida és Elza a halálos ágya lepedőjét is kihúzták volna alóla, ha nem vagy ott. Te már akkor tudtad: a szegénynek minden kell, és semmi sem elég!

A lányaid felől éhen döglöhetsz. Az a kis lötyty...

– Azt mondod, jányom, egyek?! – hitetlenkedsz mindannyiszor, ha Aranka vagy Ida, netán Elza nagyritkán asztalhoz ültet.

– Nem vagyunk mi fősvények – méltatlankodik Aranka vagy Ida, netán Elza, és el nem felejtik hozzáfűzni –, mint maga.

Hadd keseredjen szádban az étel. A levesben a krumpli tavalyi, fekélyes. Feketébb, mint a mócsing ára: nem hiába bűdösödött hetekig a hús a hentesnél, rághatsz hozzá. A zöldség... Fás karalábé, féregrágta murkó, elaszott petrezselyem... A semmin spórolnak a szerencsétlenek; főznek hibólékot, hogy a dohos

liszt és az állott tojás tésztája színét ne vegye az igazi levesnek, amit az istennek sem tudnak, vagy nem akarnak megfőzni. Inkább kanalazzák a belfájdító lötytyöt, csakhogy dicsekedhessenek: beosztással élünk. Egy fenét! Úrhatnáságra, cuccra, puccra van pénz; rázni a rongyot fent a városban!!

– Anyátok a kutyának különbet főzött – bök bosszúvágyad, de a gyomrod zuborgása nem csillapul.

– Micsoda!? – hökken meg ilyenkor Aranka vagy Ida, netán Elza, s rögvest lobot vet indulatuk. – Tökéletlen vén trotlija, ezut’ főz magának, ha enni akar! Megtudja, hány hét a világ, a nyugdíjából jut még sovány kenyérre, hideg vízre se!

Hacaca! Bazsalikom, zsálya, majoránna kell a jó magyaros levesbe íznek; színhús, harmatos karalábé, négytojásos metélt tészta zamatnak. Látványnak gyöngyöző zsírkarikák fölín az aranyló lének, és oh... Lehet a nyálat nyelni. S mibe se kerül neked az a leves, Hajla Balázs, nem vagy te lusta piacra járni. Tengődjenek a zöldségbolt aszalékán lányaidd: Aranka, Ida és Elza. Ételedben karfiol lesz, mert tudsz te tökéletlen lenni, ha kell, s manapság kell. Megzargatod holnap meg -után és azután a kofakonklávéit istenesen: fog jutni leves minden napra, csak aludj el végre...

* * *

Heti piac. Átjárás a bejáratig, használt holmit, bővít kínálgató ágrólszakadtak sorfala között. Ha kifosztanak, mert kifosztanak, vesszen bár csak az illúzió oda, bár áporodott izzadságszaguk így is keseríz: epe meg baj; előérzet, mi félszeg balekká tehet a perc-érdek becsstelenjei előtt. Tudod, s mégis hagyod, Hajla Balázs, hogy a standok árubőségének színkavalkádja odavonzzon a tömegsodrás nyomvonalára, egyenest az első kupecig, aki ál-Marlborók, ál-Kentek cifraáras hamisságával vigyorog rád. Csak rád, a vevőre, s máris vevő vagy egy doboz Ázsiában legyártott Amerikára. Az izzadságbűzt megváltó álság dicsérete semmissé teheti prédaságod, legfeljebb nem lesz karfiol a levesedben. Háromezerszer elismételheted a dicshimnusz, ennyi kuponodba került a megérdemelt, mert hogyné érdemelnéd meg ebéd után azt a kis élvezetet, amit egy ál-márkás cigaretta nyújthat. Aranka, Ida és Elza ezt nem érti, mint ahogy egyikük bugris férje sem, pedig elég a... cigarettás dobozt szorongatni a kézben, hadd lássák a kofák: neked erre is telik.

Taktika, taktika, taktika... Az kell ide. Sunyítson a vén banya a karalábéi mögött, juszt sem adsz darabjéért kétszáznál többet. Ráérsz csámboogni oda-vissza a hentestől a fűszeresig: bazsalikom, zsálya, majoránna... Útközben megiszol egy kávét háromszázért, aztán még egyet. Nem

árt a friss agy, itt alkudozni kell, keményen – mi kerül egy literes Coca-Colán kétezerbe? Megveszed. Levesíznek elég a bors, a só, az őrölt paprika majd megmagyarosítja.

– Hogy a metélt tészta? – kérded, fitymálva árut, árust, míg annak árgus szemei rajtafeledkeznek a kezekben tartott Colán, cigarettán. Ezt akartad.

– Öt – motyogja a terebélyes asszonyság, ami jelent ötszázat, s rengeteg tíz dekányi alig-tojásos tésztaért: hát nem akarod.

– Négy – veted oda, és a fehércseléd felháborodása váratlanul ér.

– Nézzenek oda, nem tudja, mivel bír, oszt még alkuszik! Nem szégyelli magát, a bendőjén spórolna...

Menekülsz. Jó neked a reszelt tészta is, liszted, tojásod van odahaza. Mi kell még? Egy jó feles, hogy megnyugodj: korsó sör a szomjúságra. Bezzeg a lányaid: Aranka, Ida és Elza a városi üzletben vesznek húst négyezer-ötszázért, meg sem próbálnak alkudni a hétezerből, mint te. Túl szép a disznóhús ahhoz, hogy a hentes elkótyavetyélje. Marad a zöldség, de minek? A franc egye meg az egészet! Tízezer kupon egy üveg barackpálinka: van abban zamat harmatos karalábé nélkül is. Megveszed. Áldomásnak a deci vodkát, sörrrel, és már kutylódik a politika, a gazdaság... Lányaid hülyék hozzá, férjestől, pereputtyostól! Miattuk szenvedsz álmatlanságban. Ha Mariska élne, a Maris...

– Még egy decit! – rikkantod el magad a söntésben, és az itallal letorkolod az undort, amit Aranka vagy Ida, netán Elza levesének az emléke kelt benned. A szatyor közben istentelenül húzza a vállad. Leteszed. Le a pult elé az ál-Kentet, a Coca-Colát, a kecskeméti barackpálinkát, hogy két márékkal szórhasd a pénzt. Ígyál csak!

– Még egyet! – hümmögöd, és a csapos átnéz rajtad. Sírás fojtogat, nyavalyatörés, ha a levesre gondolsz, s már nem megy, végigcsordul álladon az ital.

– Fújj! – kotlanak előítéleteiken a kávéikat szűrőcsölgető nagyságák: Arankák, Idák, Elzák...

Muszáj a szatyrodért nyúlnod, ami nincs, hiába tapogatsz, görnyedsz kétrét. A látvány, a cigarettacsikkek, gyufavégek tömkelege megszűli benned a felismerést:

– Ellopták – hörgöd, s úrt tágít beléd a felismerés.

Kotorászhasz, átkozódhasz... Ha valakit érdekel Hajla Balázs nagy nyomorúsága, akkor az a valaki te vagy. Szédelegj a piac mellett álló első göcsörtös fáig, azt átölelheted. Vigasznak ott van a lányaid főztje, mert leves az, csak enni kell.

Vári, 1993.

AZ ESET

Mondják: a szerencse nem fénylik, mikor belébotlasz. Még jó! Az elvágódó legfeljebb leporolja magát, és akkor talán még jobb.

– Szinte újjászülettem! – rikkantja ilyenkor boldog-boldogtalan, ami-re jellegzetes orrhangján Ja bácsi – feltehetően – csak ennyit mormogna:
– Tedd tisztába magad és gyerünk!

Ismerős? De mivel előbb kanyar jön, s csak aztán a spurizás, be kell vallanunk, hogy a kocsi kormányánál ülő Jeremiás Z. sem különb. Rühelli a mizériások kasztját, s mert onnan jött, eszébe sincs visszarendeződni az élehetetlenek seregébe. Még hogy ő hízelegjen, talpat nyaljon! Butaságnak elég az anyós fajtabiztos bizalmatlansága. A mindenek oka. Kuplung, sebváltó: bőgjön a motor!

– Kisszerűek. Előre gyártott félelmeiket élik fel, hát hogyne lenne igazuk – készül panasz örvén a szentencia, amit Ja bácsi csökönyös hallgatása vált ki Jeremiás Z.-ből. – Aki fél az átveréstől, azt holtbiztosan átverik.

– Ja! – eszmél a társ a száguldó autó anyósülésén, mint aki tudja, hogy kanyar jön, enyhe emelkedővel.

Ja bácsi tud. Sutba dobott mérnöki diplomával az ember nem méricskél. Gázt neki! Jeremiás Z. is levedlette humánumát, amihez hozzáér, rajta lepedékkel a kultúr-cafat. Mit neki angol nyelv és tanári pálya: „To have his fin pate full of fine dirt.”¹ Vegytisztá ok-Ford a Samara-nulla-nyolc. Sikk benne pofázni.

– Figyelsz? Szerintem a nyomorszint a szerencsejátékokra költött pénz egy főre eső átlagában mérhető – nyújt szellemsziporkát és fékcsikorgást Jeremiás Z., majd rükvercbe kapcsol, s szétribasztja az útszéli sorsjegy-árus holdudvarát.

– Ja-a-ja! – nyekegi Ja bácsi, ahogy a gépkocsi felkap a járdaszegélyre, miután – de még mielőtt leállna a motor, s a dufar záródó vaskapuja nagyot dübbenne – kinyögi: – Ma te puszilod a nagyságát.

1 „Finom kobakja tele van finom piszokkal.” – „Agya százalék helyett ázalékkal van tele.” (W. Shakespeare: Hamlet, Arany János fordítása.)

Mint a mesében. Libben a kifent, kikent Lili, és jöhet az üzlet, ami szokás szerint titkos, s így hőseink, mint mindig, a hölgyemény könnyen adakozó ledérségét is beszámítják a cserealapba.

– Kanszag – nyugtázza Lilike rúzsos nyáladzását Jeremiás Z. a már nyitott csomagtartónál; mellette állnak a menetrendszerű csecsenek, ketten, de sohasem ugyanazok, hús karton Kent cigarettával az ölükben.

Adszi-nesze. A két magnetofon folyó árfolyamon, a búcsúpuszi ingyen. Ja bácsinak is kijár.

– Ja! – töröl és pöröl Ja bácsi. – Itthon a Bálint.

Bálint, aki elment volt pesti vigécnek, hej; lesz érte vágta. Pedig... Vé-
gig lehetne kocsikázni a városon, beugrani ide meg oda: egy sörre a Pacsirtába; flamózni a Fácánba; egy kávéra a Pávába; id. Ja bácsihoz egy kis osztzkodásra, ha már a fia örökölte a szókinsét. Na de itt van, újra itt van, hazajött a Bálint. Muszáj megtalálni, megetetni és -itatni a Pintyben...

Legszívesebben a fészkes fenébe vinnék, hogy oda!

S aztán?

– Hazacsászkál – horkan nyersen a simán indító Jeremiás Z. –, mace-
rálja az ember agyát.

– Csöszi – sutykorékolja búvigéjét Ja bácsi, és a gépkocsi nekifeszül az útnak.

Hát... rohanás! Itt csak az ősz tapod. Hol van már a régi csörtetése! Unt kódét rég felváltotta a benzingőz. Miért ne? Így már idejekorán élénk szórják a virgonc szelek a kisváros útszéli fának zölden aszott leveleit. Még hogy várjunk az öregre! Tösnögyön magának fent a hegyoldalakon, hímezze sárgája, barnája, vöröse a szőlőtövek sorát, a bükköst. Mi lelombozódunk, torzsig száradunk nélküle is.

– A rohadt életbe! – fakad ki Jeremiás Z., mert ha a sebváltót nincs hová fokozni, dühét erőlteti. – Megnézzük a rossebes nagynénikéjénél?

– Ja! – dörmögi Ja bácsi.

Hej! Magda néne nagytakarít, pedig nem szokása.

Színevesztett emlékeket hesseget, őszi legyet a porronggyal, s közben dúdol, operettest a romantikus estről, az első légyotról, szerelemről... Igaz: öregnek még nem öreg, de már lánynak sem lány. Hej! Elég az hozzá, hogy a ház előtti fékcsikorgás, Magda néne ráncos arcának krémfényű mosolyát kikönyökölteti a szobaablakba.

– Drágácskáim – csurgatja negédességét a nagynéne, majd megcsicse-
regteti –, Bálintka nincs idehaza. A bácsikájánál már volt, a sógoránál, meg a Bélánál is, akit utál, de muszáj elmenni hozzá. Lent, a faluban járt,

és... készül Lilikéhez, holott Ákoshoz kellene beugrania előbb, mert benzint ígért neki.

– A francba, oda nem készül?! – böszül az őszült vénlány dumájától Jeremiás Z., és csak úgy porzik az út a kocsi után.

Mi maradjunk Bálintnál, aki elment volt pesti vigécnek, s feltehetően valamit, valakit itt felejtett, mert sűrűn hazajár: csöszni az ember agyát; leugrani falura; muszájból menni Bélához, hogy Ákosról meg ne feledkezzünk, hisz benzint ígért neki. Szóval, Bálintnál, aki után hőseink tűvé teszik – úgyse mondom ki! – a kies kisváros zegét-zugát, hogy aztán elvigyék a Pintybe, és ott berúgjanak, mint a pinty. Mifelénk ez a szokás meg módi dukál, mint őszi verőfény az ilyen ellazító történethez. De hogy értsük, mit nem értünk, ahhoz vissza kell térnünk Bálinthoz: az exbiológushoz és -vőlegényhez; -baráthoz és -kárpátaljaihoz; aki oly kekel lófrál Beregszászban, akár a múlt. Hogy volt belőle elég? Hmm! Mindegyre szurkoljunk hőseinknek, hogy megtalálják Bálintot, még mielőtt felkeresné Jeremiás Z.-nét vagy Ja bácsinét, és hangot adna csodába illő szerencséjének, amibe embernek fia csak a pesti aszfalton botolhat.

Ej, a végén még lemaradunk a folytatásról!

– Hello, fiúk! – parolázik a megtalált, és menő puccos szőkeje ellezserül a hátsó ülésen. – Hogy ityeg a fityeg Sefti-Landben? – kérdezi kisvártatva.

– Ja! – válaszolja Ja bácsi.

– Elrizmáltunk két recsegőt – kontráz szlengül Jeremiás Z., és hogy mondjon is valamit, kitör valódi énje: – A nyavalya bírja a versenyfutást az ős-zsibárusokkal!

Lehangoló. Magyarjaink kedve szegve: okkal morzsolódhat az idő, ha a Pintybe érünk. Addig is gurul a kocsi, és Lili lesz a nagy K, nemzetátok az anyósok bizalmatlansága; hitvány, szemét és rongy minden és mindenki, aki fél a tavasztól, a nyártól, az őszől és a téltől – számára nincsen hely...

– Itt akarok megdöglenni! – hőzöng teátrálisan Jeremiás Z., hogy a sivítást egygyé oldja a kiárusítással. – Lenne két márványkelyhem, tízezer forint darabja.

– Ja! – éledezik Ja bácsiban az üzleti szellem; beszámítja a seftbe a maga két kelyhét.

Válasz: odábbat. Istenkém, ősz van. Elég Bálintunk néhány fáradt pillantása, és az élet máris dögunalmas. A Pinty üresen kongó kisterme termi hozzá a méltó mélabút. Gondoltuk volna?

Ej, miket beszélek!

A János pincér felszolgált a féldecikhez azonnal betársul az *emlékszel* így, az *emlékszel* úgy vehemenciája, s már vidul a sors, kelleti kedvvel a körbeudvaroltat. Bálintunk élvel mereng és nevet a suhanckort idillé színezők igyekvésén. Bálint, aki csöszí az ember agyát, leugrik falura, muszájból megy Bélához, és akinek Ákos benzint ígér, bizonyítva látja a tételt: picivé zsugorodunk, ha a boldogulás a tét.

– Magda néne maga a csoda! – fejeli meg Jeremiás Z. az öreglány dicsőítését. – Lili meg... – ikegné tovább gyönyörűséggel, de belényilall a felismerés: a szuperlatívuszok pille szárnyán aligha repíti mesze Bálintunk első szerelmét.

– Fiúk – nyújtja a szót Bálint, hogy flegmán lökhesse a dumát –, én Pesten egy kft-ben vagyok helyettes. Nyugati kocsí, zsozsó, nő, meg amit akartok. Milliókkal játszom. Mit nekem a ti szaros kelyhetek...

Szerencsétlen! Nem mondom: elbírják a Pinty kistermének nedves falai – hohó, de mennyire! –, a hazugságot. Nem úgy Ja bácsi, aki tud, hogyne tudná, hogy Bálintkának mindene lehet Magyarországon, de irigye csak itt terem. Hej, Bálint! Te, aki csöszöd az ember agyát, ugrabugrálsz a faluban, muszájolsz Bélával és potyabenzinnel furikázol, most grimáncon ragadva állsz Ja bácsi által. Tudván: sutba dobott mérnöki diplomával a háta mögött az ember nem méricskél.

– Nálunk az urak az előtérben verekednek – veti magát a civódók közé János pincér.

Így esik meg az eset, amiről napokig beszél majd a város, a szűk előtérben: szapora ökölcsapások és rúgások közepette érkezünk el a végkifejletig. Bálintunk alig várja. Fáj az ütésszuhatag, főleg, ha tény-vények szaporodó véraláfutásainak kékjei késztetik a tanulság megvonására: ha irigyeket gyűjtesz, tanulj meg igent mondani.

– Ja! – rúg még egy utolsót Ja bácsi.

– Szerencséd, hogy belénk botlottál, nem száz idegenbe! – vigasztal ideg-reszkettette garra Jeremiás Z.

Bálint: a csössz meg az ugra, muszáj, hogy feltápáskodjon. Tépett puccosan támaszkodik az előtér nyirkos falának, s míg szétmaszatolja arcán a szájszögletében kibuggyanó vért, ki kell mondania:

– Szinte újjászülettem...

Erre Ja bácsi orrhangján csak ennyit mormog:

– Akkor tedd tisztába magad, és gyerünk!

SZIGETHY VESZEDELEM

A SZÖKÉS

A WU-2-vel kezdődött.

Nem a kacúros véreslapu virágzásával, nem a csapi főút melletti parlag-föld látványával, ahol a fent említett gyomnövény burjánzik és virít. Nézhetnénk pongyolapitypangnak is, miképpen Jenőke, aki az árokparti nagy diófa alatt ül. A történeti hűség azonban megköveteli a nyarat: a különbséget a pongyolapitypang és a véreslapu között. A különbözőséget, hogy a jelen Jenci elméjét ne az ernaős pihékkal, a májusvégi pitypanghavazással és a tüsszögő Szigethy eltorzult fizimiskájának emlékképeivel terhelje.

Amint látni fogjuk: hiába.

A sajnoshoz először adva van Jenőke növényteni ismerethiánya, lévén a volt Kommunizmus Hajnala Kolhoz főnövénytermesztője (agronómusa), mely gazdaságot idővel Peresztrojkára keresztelték át, hogy végül Kozák Agrárcég legyen. Másodszor: Szigethy, aki megszenvedte volt a májusvégi pitypanghavazást, nem szenved a hőséget, beszűkítve ezzel Jenci kánikuláról alkotott fogalmait. Jenőke ugyanis Szigethyn keresztül érez: hideget, meleget, bűt, örömet. Ingerszegény a lelkem, de bölcs. Köpi a színtelen, érzéketlen elmeségeket (ókori bölcselők A-tól Z-ig). Szigethy növekvő értetlenségén méri hatásukat, míg amazt ki nem veri (nem tovább!) a hideg verejték.

Egyszóval: nyár van, s Jenci nem felejt egykönnyen a tavaszt (a nagy diófa alatt), ha már a kacúros véreslaput pongyolapitypangnak nézi. Hát hogyné emlékezne a határátlépésre-várás másfél napjára, a hosszú, mozdulatlan kocsisorra, az ellene prüszkölő Szigethy kiduzmadt és -vörösödött szemeire!

Minden a WU-2-vel kezdődött.

De lám, a diófa poros levelei megszűrrik a napfényt, és ha ráadásnak az ember hunyorít, már színes az unalom. Egy sóhajtas zöld karika, két sóhajtas kék karika, aztán jön a lila, és Szigethy többszörösen dühvörös lesz. Akinek a hátát göröngy törí, a szája sarkában gornyadozó fűszál keserű, a fizetése kevés, annak az egész politikai rendszer rossz. Főleg, ha

a határátlépésre-várás eltelt másfél napját Jenő rögeszmés igénye tetézi: neki WU-2 kell, nem hasznáلتautó-kereskedelem (seft).

„Miért?” – kérdezné Szigethy, ha a fűszál nem volna keserű, a hátát nem törné göröngy, és szeme előtt nem sorjáznának a színes karikák. Így marad a tehetetlenség, elhallgatott véleménye Jenciről. Akit Olga az orránál fogva vezet, miközben Jenő a nő ábrándozásra hajló (?) lelkét dicséri, a hamisítatlan szláv fajjelleget, meg a hogyismondjákot... Ahelyett, hogy az öreg Jenőt kivakarná a téglagyári munkásszálló mocskából és visszavinné a családba. Nem, inkább papol a szabad akaratról, meg... meg kinevezi a gyermekláncfüvet pongyolapitypangnak.

– Te... – szól mégis, mozdul Szigethy, kiköpve szájából a keserű fűszálat; és míg jobbjával elhessenti a színes karikákat, eszébe jut (a semmi), hogy Jenőke patyolat pitypangnak nevezi a pongyolapitypangot.

– Nyugi – inti le nyeglén az okvetetlenkedőt Jenci.

S mert minden a WU-2-vel kezdődött, ráérünk Jenőkével a diófa törzsének dönteni a hátunkat. A por, amit egy kósza szellő rezzent alá a lombokról, jobb, ha Szigethyre hull, mint a mi szemünkbe.

Jencinek kétezer dollárt ér a nem-cselekvés, de a feszültség, a robbanni kész indulat, amit Szigethy gerjeszt – ragadós. Jenőke orrcimpái kitágulnak, vállizmai megfeszülnek, és a testén végigfutó remegés dobhártyát repeszt; zúgátja a vész csöndjét istentelenül.

Mondom: istentelenül.

Kételyt szült, bizalmat rendített meg a WU-2, hogy a történetben e pontig érjünk, s aminek csak folytatása, közel sem a vége Szigethy tüsszögése.

„Nagyon rossz, ha a rosszat nem tudjuk elviselni”¹ – dünnyögné Jenci, ha nem tudná, hogy Szigethy boldogságra vágyik.

Kétezer dollár boldogságra, plusz a kamatok.

Jenőke hasznót ígért, tetemes boldogságot, tudva, hogy Szigethy fölöttébb vágyik a boldogságra. Ajnározza Jucit; fúr-farag az alosztály nélküli főosztályon; jót cselekszik a Dédivel, s mert érti a dörgést (kis pártkönyve nagy árnyékában idejekorán a korszak gyermekévé züllött), hiszi, hogy a boldogság is kikényszeríthető erőltetett szerelem, hivatali előmenetel és jóság által.

Ó, szent balgaság!

A megrendült bizalom és a feltápaszkodó öntudat köztes állapotában leledző Szigethy már-már visszahanyatlik hátfájdító göröngyére, amikor Jenci ernyedt hangján megszólal (a legrosszabbkor) Euripidész:

¹ Bión

– Kedves hazugságot kívánsz vagy keserű igazságot?

– Hogy én!? – hökken meg Szigethy, holott tudhatná, hogy nem a főúton nyűglődők, árnyékszék és ivóvíz nélkülözők; csendre, ágyra, családi meghittsége vágyók másfélnapos kálváriája hajlamosítja Jencit a bölcsekedésre.

– Magadra gondolj – unszolja Jenőke Szigethyt –, meg Jucira, akinek télvíz idején virágot viszel az alosztály nélküli főosztályra, ahol majdnem fő... izévé avanszáltál, a Dédire, akinek Dugó nevű kutyáját esténként sétálni viszed.

– Mi bajod velük? – nyel szárazat és port (amit egy kósza szellő rezzenet alá a diófa lombjáról) Szigethy, hogy a kérdőjel mögül ki ne tessék ágaskodó önérzete.

– Csak annyi, hogy általuk soha nem leszel boldog. Az élő virág elhervad, előbb kifűrnak a főosztályos posztodról, mint gondolnád, a Dédi kedvét meg... – sorolja Jenci a várhatókat. Igazából a WU-2-re gondol; Szigethy csökköttségére, ami csődbe taszíthatja bimbózó vállalkozását. Az igazi business-t (a használtautó seft kész ráfizetés), az ötvenpercentes hasznót, a pénzt. A sok pénzt: a megbecsülést. Mert a városnak baja van Olgával, a koszlott munkásszállón tengődő öreg Jenővel, hogy álszentjei esténkét – miközben Dugó nevű kutyáikkal nyargalásznak a sétányon – joggal áhítozzanak a boldogságra.

Szigethy szótlanul kimászik az árokból, s míg elvész a főúton nyűglődők, egymással seftelők tömegében: csöndre, ágyra, családi meghittsége vágyik. Nyugvópontra, ahol joggal lehet baja Olgával, a munkásszálló mocskával, Jenőkével. Jencivel, akinek folyton befektetés kell meg haszon, hozzá szabad akarat és szerelem. Ok, hogy belerángathassa a másikat seftbe, a szarba. Tuti, hogy a török zsibárus előbb vagy utóbb átveri, és akkor hiába lesz menő a hajsampon, szuper a hajsampon...

– Egy nagy csomó szar vagy! Elegem van belőled! – fordul hátra, ordít magából kikelve Szigethy. – Tartozol nekem kétezer dollárral, érted!? Tar-to-zol!

Az úttesten elhal a ricsaj, egyedül a diófa lombja susog

– Nem élni jó, hanem jól élni² – ismételi magában Jenőke –, s ehhez nemcsak szabad akarat és szerelem kell; szükségeltetik egy barom is, aki mindezt tudatosítja.

Jencinek fütyörészni támad kedve, hát fütyül: Szigethyre, a torreádorra, akinek meg kell ölnie a bikát. Egyedül a dallam a fontos, hogy vissza-

² Seneca

jövet szerencsésen átdriblizzék a vámon a WU-2-szállítmányt. Mégpedig abban az almazöld színű Zsiguliban, amelybe Szigethy bekászálódik, hogy maradék vodkáját magába döntse. Igyon csak és lázadjon: nyáron, ősszel, télen, májusvégi pitypanghavazáskor, mert a mameluk dolga az, hogy lázadjon, féltse a kis hasznát.

Félti is Szigethy istenesen!

Jucit, a hivatali állását, az örökséget... Vodka lötyög a zöld színű üvegben, amit a kocsi hátsó ülésére dob. Igazság szerint megihatná, hadd szégyellje magát Jenő a határon eltékozolt hétvégéért.

– Még hogy szállítmány meg viszonteladók... Örvenpercentes haszon... Egy frászt! Rajtunk vész az egész és csöszhetjük untig. Nem érdekel, nem érdekel a törököd, a WU-2-d, fütyülök rá! – hőzöng egy jót a kormánykeréknél Szigethy, s még mielőtt a slusszkulcs után nyúl, kikiált a kocsiból: – Akkor sem iszom meg a vodkát!

„Minden a WU-2-vel kezdődött” – elmélkedik Jenci (ókori bölcsek nélkül), miután fütyös kedve alábbhagyott. De még mielőtt az almazöld Zsiguli elhajtana az árokpárt nagy diófája mellett, Jenőke már érti, miért nem hajlandó megérteni Szigethy, hogy a használatúto-kereskedelem már nem üzlet.

Hogy miért?

Kérdezzük Szigethyt, aki – a hosszú, mozdulatlan, határátkelésre váró gépkocsisor mellett elhaladva – mindvégig a gyorsuló kocsija dudáján felejtí a jobbját, hogy ne féljen Szigethynek megmaradni.

A JUCI

„Az asszony az, amit a párja hoz ki belőle...”³. Bátran hihetjük, hogy helyhez és időhöz illő igazság az idézet, főleg ha Jenci nem mondja ki. Nem mintha megtehetné. Amint átlépjük a Szigethy ház küszöbét, és szemünk hozzáidomul a nappali hűs félhomályához, már láthatjuk az okát: Jucit, aki szerfölött szertehever a heverőn; a nyikorgó karszékben szorongó szeretőt és persze Jenőket, aki az enteriőrben lófrál föl-alá, s érzi, a századelőről hagyatékkolt kispolgári miliő untig elég ahhoz, hogy az ember megtartsa magának a véleményét.

– Jucika nem jó lenni? – reccsen, roppan a neobiedermeier karosszék az (el)viselt szerető kérdése, természetes súlya alatt.

³ „... Ha jót, a legjobb, ám ha rosszat: túl gonosz.” (Szimónidész)

„Egy frászt!” – mondaná, mit mondaná: üvöltene Jenci, de dühös sóhaját nem számítva, a továbbiakban is csak dohszag terjeng a század eleji stílútorokkal telezsúfolt nappaliban. Ösztökéli és ösztökéli Jencit, aki mind nehezebben képes elviselni a nagyszobányi lomtárba spékelt teatralitást, amit Juci produkál. Ért ő a pongyolalebbentő mozdulatokból, az „ohh”-ból és az „ahh”-ból, meg abból, hogy elmarad a kávé és az aprósütemény.

Jenőke a felesleges harmadik, tehát (mint tegnap és tegnapelőtt), lélepheti akárhányszor a komód és a kandalló közötti távolságot – kit érdekel? Egyedül azon morfondírozhat, hogy felvállalja-e az álság dicséretét, vagy jobb híján veszi a kalapját... (Pardon: Jencinek nincs kalapja, csak véleménye: Juciról meg a székyekergető behemótról, aki, mert sex appeal-jét a nadrágjában hordja, épp a megfelelő titkosan-titkos szerető a kisváros dögunalmat erjesztő flancos némberei körében.)

– Szerjoszka, a feje-e-em – nyújtja a szót Juci –, újra fáj a fejem!

„Egy frászt!” – mondaná, mit mondaná: üvöltene Jenőke, de nincs kávé, se aprósütemény. Dugó nevű kutya van, s ha már ott nyuláng a kandalló előtt, távoztában muszáj belerúgni egy jót, hogy felnyüssítsen az állat istenesen.

– Viszlát! – köszön el Jenci, hogy egy jól sikerült ajtóbecsapással kizárja magát abból a csöndből, amit csak a kézzel csomózott perzsaszőnyeg áraszt magából akkor és ott, amikor és ahol két szerető szív óhajtja a beteljesülést.

Ó, Ámor meg romána!

„Egy frászt!” – mondaná, mit mondaná: üvöltene Jenőke. Aztán szétborzólna Juci tupírozott szőkeségét, még mielőtt megborzongna és felágaskodnának a mellbimbói, hogy óvatlanul, de óhajjal kibukjanak a pongyolából, és a harcsabajuszú behemót mohón rávetné magát. Nem mintha nem érdemelné meg a sex appeal-es: eleget nyekergette érte a széket, hogy birtokba vegye (nem a nőt) a testet, s levetkőztesse a szemérmetlenségig, miként az egy kéjszódör perverzitásához dukál. (A kisvárosi suttogda tudni véli, hogy a „harmatos”⁴ titkár kéjvágya kielégíthetetlen.)

De – hallga!

Jenci nem üvölt. Jenőke nincs. Jenci elment: magára hagyta Jucit a szeretőjével abban a puha csöndben, amit csak a kézzel csomózott perzsaszőnyeg áraszthat magából.

Ó, Ámor meg romána!

A rezge bajuszban már ott bujkál a köhintés, ami apró, de türelmetlen.

⁴ Harmadik titkár

Jön a kérdés is, meg a székrekesztő vértolulás az arcon, amit letyfedt toka körít élvezetesen:

– Mi bánt a Juci, hogy nem akarni?

– Ohh! – lebben a pongyola alja, s Juci a behemót elefántszagú, mosdatlan hónaljára gondol, meg a szaros gatyájára.

(Biztosan szaros – Böbe csak tudja!)

Istenkém, a csönd puha: borzongani illene, hogy felágaskodva előbukjanak a mellbimbók a pongyolából, mint a múltkor és azelőtt. A pókhálót azóta se szedte le Szigethy. (A ház és neje ura.)

– Ahh! – fokozza az olcsó szenvelgést Juci, s az enteriőr megtelik hazug kéjvágygal: a századelő a huszadik századdal. (Ahol Jenőke így okosodik: ami a csehek alatt, a németek alatt, az oroszok alatt jó volt a Dédinek, az Jucinak sem lenne rossz őalatta.)

– A fejem, Szerjzowska, a feje-e-em – nyújtja a szót Juci, s közben azon töpreng, mi a frászt akar Jenci. Szigethy tiszta lap, még ha kiskurvának becézi is. Teheti. Nem úgy Jenőke, neki elmélete van és Freudja, ráadásnak egy Olgája: élje ki azon a nemzeti érzéseit!

„Egy frászt!” – mondaná, mit mondaná: üvöltené Jenci. De Jenőke nincs. Jenci elment. S lehet, hogy Szerjzowska csökkent értékű pótlék-ember (pfuj, micsoda megfogalmazás!), kéjsóvár tekintete azonban valódi.

– Szerelem... Szerelem – cirógatnak a behemót szavai, s Juci felrebben, pongyolájával neszez, mignem föltárja lúdbőröző, lapos melleit. Váratlanul és vágytalanul, de azért szeretné, ha a férfi szemérmertlenségig levetkőztetné. „Ohh” és „ahh”! Megérdemelné az élvezet: eleget nyekergette a neobiedermeier széket és a magyar nyelvet ahhoz, hogy az emlékre tapadjon, mohón és vadul.

Ez itt a perverzitás helye... lenne.

Csakhogy a bajusz rezzenéstelen, akár a pókháló fönt a sarokban, amit Szigethy a múltkor, sőt azelőtt sem szedett le. (A természet örök.) Egyedül a nagy, négy szárnyas ablak függönye omlik alá, minden egyéb: feszült. Az enteriőrbe az ablak palettáin át beszüremelő fénynyalábok is.

– Jucika, magát szeretni csak így, látva tudni elég – motyog a behemót bocsánatkérően, s a pihe-puha csönd hibátlan magyarsággal áll tótágast.

„A kurva életbe! Ha már a fenekedet elébe tartod...” – mondaná Jenci, hogy a Juci közönyét szenvedésre bátorítsa. De Jenőke nincs. Bambán bámuló szerető van, hogy széknycikorgás se legyen, csak közöny. Rideg és lúdbőrös, ami egy nőtől és nőtől telik, kitetszik idestova hat éve.

– Ohh! – ereszti el időtálló sóhaját Juci: a keserűt, hogy joggal átkozhassa Szigethyt, aki nyakára hozta a tökét elült irodátóléket szeretőnek.

(Pártvonal meg egyebek.) Jenci azóta veszi a kalapját... (Pardon! Jenőkének nincs kalapja.)

– Ahh! – toldja meg a jelent röpke sóhajjal Juci, bár szíve szerint jól belerúgna a bamba behemótbá (jutalmul a hűségéért), hogy nyüsziítsen, mint előbb a kutya. De ott a Szigethy pártvonala, meg egyebek. Ráadásnak az üvöltöző Jenci, aki, mert mindent ért, semmit nem tud megbocsátani.

A neobiedermeier karosszék újfent recsegni-ropogni kezd a szerető kérdése, természetes súlya alatt:

– Jucika dühös lenni?

Idestova hat éve.

„A feje-e-em...” – nyújtáná a szót épp ezért Juci, ha váratlanul, de vággyal ez egyszer nem ágaskodnának fel a mellbimbói. Rögvest elmarad az „ohh” meg az „ahh”: a szétnyíló pongyola selyme zizzen. S helyhez, időhöz kötötten vetközni kezd a szemérmertlenségig: a nő (nem a test), hogy kitessék: „Az asszony az, amit a párja hoz ki belőle...”

ÜDVÖZÜLÉS

Hogy jó valamire a nyomor és a közöny, a csatornákból az utakra türemkedő fekália, a bűz és bűzhődés, a maffia-stíl neobrügösítve, az bizonyos. Egy megőrzítő és -őszítő, nem spekulatív jelen-lét, amiről ha fogalmat alkotsz, rögvest a húsodba vág. Bemélyedési pont a lábfej. Lilás mérvvonala üszökként kúszik mind följebb, míg nem nyaktájékon ragad, s mint üres zsákot, kifordít magadból. Monsieur, az már nem te vagy. Szépapád vállrojtja, vagy valami más, ami fityeg, s nem érti, mit nem ért – ért gondolatmenete végére Jenőke.

A széles vigyor Sztálin-korabeli óvatosság, nem győzelmi mámor jámbor ábrázaton. Ártani nem árt. Jenci csak tudja. Ahol két kedélyes öregúr arról beszélget, mikor és mit beszélt két kedélyes öregúr, ott a fasoros sétány padján várakozó rögzül az időtlenséghez. Csak semmi sietség! A pipogya padszomszédi státus is jó lesz valamire. Itt minden jó valamire. Lásd a parkban a flangálást: mennyire illik a gyáva emberhez a képmutatás; a cédához a hiúság; a kapzsisághoz az önzés; az ostoba emberhez az önteltség. Akár az őszhöz az avar; száraz levelei szélirányban hogy fel tudnak poröngni, tündökölni a verőfényben.

Nem úgy Szigethy, aki benn marad a tér tövén terpeszkedő szürkésfehér, többszintes háztömbben, ahelyett, hogy kijönne, levélként elszakadna az ágtól. Amiként a képmutató, a hiú, az önző vagy az öntelt ember a

járdán nyüzsgő tömegetől, rá a városi sétányra (vörösen, sárgán), hogy nyugtázza Jenőke pipogya bájvigyorát.

De nem.

Szigethyt magába zárta a szürke masszívum, Jencit a reménytelen gondolat, amire ha ráerőltet némi fintort, barátja megtorpan a párnázott ajtó előtt. Rámosolyog az irodasikk Böbére, bevárja a titkárnői pírt, aztán az íróasztalra könyökölve enyeleg: „Böbe, ma oly csodás a frizurája...”; vagy csak ennyit mond: „Böbe, magácska szerelmes”, s nem várja meg, hogy papír kerüljön az írógépbe, hanem gyorsan leül a titkárnő mellé, és heves udvarlásba kezd. Netán ad absurd kijelenti: „Kurva vagy, nekem meg rohadatul piszkos a fantáziám”. S mire sem vár, névjegyét az íróasztalon hagyva kivonul, vagy távozik, vagy jobb híján elkullog. De végül is kijön. S könnyen lehet, hogy nem ül le mellé a padra, bűnbánóan a kedélyes öregurak elé áll majd, azzal áltatva magát, hogy bölcsül – szemlátomást. Netán nagy garra kitör: „A rohadt életbe!”, és élvezi a nyútt szempárok könnylábasztó riadalmát, a letaglózott látszatot, amelyen mit sem segít néhai Weis úr és néhai Balogh úr kedélyes locsogása. Vagy mégis leül a lócára, s elméláz – ad hoc – néhai Weis úr váratlan kedélytelenségén: „Attól még ráfizetéses a rőfös bolt, hogy Balogh uram mesterien csúri-csavarja a szót.”

Tiszta ráfizetés: a gyávának a képmutatás; a cédának a hiúság; a kapzsinak az önzés; az ostobának az önteltség.

De micsoda Szigethynek? Mi neki: az utakra türemkedő fekália, a bűz és bűzhódás, maffia-stíl neobrügösítve, ha benn marad?

Olyan nincs, hogy létbiztonság!

Juci van, a megőrzítő és -őszítő. Elég rágondolni tupírozott szőkeségére, s máris a húsba mar. Ujjai kéjbizsergetőn kúsznak mind följebb és följebb, hogy végül üres szákként kifordítsák önmagából – Szigethyt. Igaz, a létgondon fityegő mivoltával csak nyer. Ki nem érti, mit nem ért: üdvözül.

S akkor nem jártatná a száját: „Ember vedd észre magad!”, nem idézgetne: „Ha férfi vagy, légy férfi, / s ne hitvány gyöngé báb...”; nem könyörögne: „Hagyd az alosztály nélküli pereputtyot, ahogy eddig, ezután is elseftelgetünk”.

– De csak akkor... – suttogja Jenci, elhessentve tobzódó vágyképeit.

„Na és mit nyernék vele?” – morfondíroz magában Szigethy. „Nyomor kedélyt, barátocskám, amiről nincs kedvem diskurálgatni, még öregúrkoromban sem. Elismerem, ismered Jucit (de még hogy!), a Dédit és a Dugót, rólam viszont... Tévedsz, ha azt hiszed, hogy a bűnbánat bölccsé tesz; vagy hogy a tehetetlenség két kedélyes öregúrra uszíthat; netán eltöprengek néhai

Weis úr okoskodásán. Nélküle is tudom: addig adhatom az ártatlant, míg elhallgatom a gondolataimat” – hallgatja el gondolatait Szigethy.

Megéri. Semmi ráfizetés. Főleg ha az irodasikk Bőbével sem kezd ki. Okosabb dolog összevont szemöldökkel szuggerálni a párnázott ajtót, tűrni a megvárakoztatást és -aláztatást, mint a titkárnői asztalra könyökölve enyelegni: „Bőbe, ma oly csodás a frizurája...”; vagy annyit mondani: „Bőbe, magácska szerelmes!”, és botor udvarlásba kezdeni. Netán ad absurd kijelenteni: „Kurva vagy (ami igaz is), nekem rohadtul piszkos a fantáziám, és mire se várva...” Ez az! Jencinek lenne igaza.

Nem. Egy Szigethy nem sétálhat csak úgy ki az őszbe, a verőfénybe; ki a városi sétányra, hogy nyugtázza Jenőke pipogya bájvigyorát. Nem vevő a spekulatív jelen-létre: csak szélirányban (mint a falevél) tud felpörögni s tündökölni.

„Na és?! Juci született úrilány, és ott a költséges Dédi, meg a gáz és a villanyszámla... Mit nem ért ezen Jenci? Menjen a fenébe a seftjével együtt! Kész ráfizetés! Meg egyáltalán, mi van azon elítélni való, ha jót cselekszem a Dédivel; vagy fizetem a rezsit; netán úriasszony-módra felöltöztetem Jucit? – áltatja magát

Szigethy, és ártatlan képpel tűri a megvárakoztatást és -aláztatást.

Nem jön ki.

Marad Jenci, pipogya vigyorral az ábrázatán, s hogy nem árt a Sztálin-korabeli óvatosság, az csak tetézi gyanúját: Szigethy bebocsátást nyert és bűnbocsánatot, visszakapta íróasztalát az alosztály nélküli főosztályon. „Olyan nincs, hogy létbiztonság” – mondatná vele az őszi verőfény, ha padszomszédjaitól nem hallaná, hogyan kedélyeskedett néhai Weis úr negyvenhárom őszének egyik verőfényes napján: „Balogh úr, úgy nézek én ki, mint aki vonatjegyet váltott a Német Birodalomba?”. S ha nem látná, hogyan távolodik el az embertömegtől a gyáva, a céda, a kapzsi, az ostoba – pénzre, hatalomra, dicsőségre éhesen. Miképpen őtöle Szigethy: a veszedelem.

„Nincs bizonytalanság” – mondaná mégis Jenőke, de érzi, hogy a bénueltság a lábfeje után az egész testét hatalmába keríti. Elég lenne e kicsiny hazugság, s rögvest kifordítaná önmagából, rá a sétányra: bábnak.

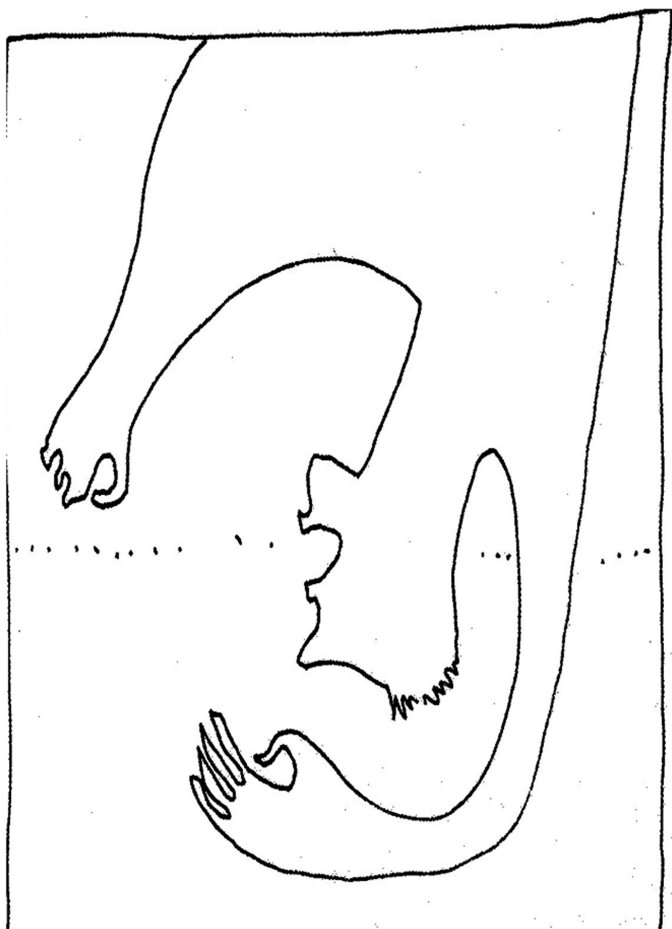
Jenci itt nem üdvözülhet.

Nem úgy néz ki, mint aki jegyet váltott Pravoszláviába.⁵

Vári, 1994-95.

⁵ Az igaz hit országa

TALÁLT TÖRTÉNETEK

VISZONTLÁTÁS

Talpas N. Lajos pontban hajnali fél háromkor tette le táskáját a konyhaasztal mellett álló székre. Talpas N. Lajos táskája nagy utazótáska, cipzárral záródó zsebekkel. A szék egyszerű, támla nélküli fehérszín konyhaszék, az asztal is fehér, a konyhafal vállmagasan körbefutó csempéje nemkülönben. Együtt sápasztják az ötven wattos villanyégő fényét a fehér konyhabútorral, gázspórral. A tizenhat négyzetmétert zümögéssel megtöltő hűtőszekrényre Talpas N. Lajos hórihorgas árnyéka vetül. Kinyitja, becsukja, harmadjára melléguggol. Vizslat. Asszonya, Talpas N. Lajosné az ajtóban áll, telt csípején feszül seszínű hálójnag. Kialvatlan, gyűrött arcára ráakaszkodnak a szemkörüli mély szarkalábak.

– Kétezzer-hétszáz forint – dünnyögi Talpas N. Lajos.

Asszonya összébb húzódik. Lúdbőrző remegését a melle előtt keresztbefont karjaival melengeti.

– Becsaptak? – kérdi Talpas N. Lajosné, s fogai halkán összekoccannak.

– Be! – áll fel, becsapva a hűtőgép ajtaját Talpas N. Lajos. – Szalad mind haza, az asszony fenekét simogatni.

– Mennyit fizetél rá? – kérdezi Talpas N. Lajosné, s a kékszín cipzárzsebes utazótáskán felejt a tekintetét.

– Háromszáz forintot – hangzik a felelet, s Talpas N. Lajos szembe fordul asszonyával. – De ez nem elég, itt a ház rajtunk, ablak kell, deszka kell, a kurvája meg marhaságra veri el a pénzt: kenőmájás meg franckarika! Dó’gozhatok szakadásig! A bélt húzzák ki belőlünk a kurva pénzért, érted, te meg elvered nyámnyámságokra. Liszt van, húsunk, tojásunk van...

– A gyerek miatt – hebegi Talpas N. Lajosné, aztán elrélved, barna szeme kitágulva követi a kékszín utazótáska feliratának piros színű, konyhamagasságba emelkedő betűit. Először az „A”, nyomában az „M” és az „E” vibrál mind pirosabban, magasabban, hogy a nyomukba lépő „R”, „I”, „C” és „A” betűkkel a villanykörte körül egyesüljenek.

– Egye, ami főve van! – förmed rá Talpas N. Lajos.

Asszonya megtántorodik, suvikszolásban elkopott körmökkel kap az ajtófélfá után. Keble megfeszül, bimbói vérbőn sütnék át a seszínű hálójnagban. Talpas N. Lajos legyint.

– Más asszony este óta a határon áll, hogy átvigyen pár doboz cigaret-tát. Pénzt akar keresni, élni akar. Érted, segít az urán, hogy boldoguljon, hogy legyen mit pofázni!

Három óra.

Talpas N. Lajos asztalra támasztott könyökkel ül a kékszín utazótáska mellett. Leült, mert elszállt a dühe. Állán serceg a borosta, ahogy végig-végigsimítja kerges tenyerével.

– Estére vártalak – szólal meg Talpas N. Lajosné.

– Azért nincs rajtad bugyi?! – kérdez, kap az elveszett düh fonala után Talpas N. Lajos, s tenyere nagyot csattan az asztal lapján. – Nem elég, hogy bekeringőzzük fél Magyarországot, hogy tele legyen az átkozott mikrobusz, még az ukrán vámon is megvágna háromszáz forinttal... És mi vár? A kertben nyakig ér a lazna, a kölyök nyámnymkázik, az anyja meg a fenekét düböríti.

Asszonya lehajtott fejjel áll, zilált barna haja a szemébe omlik. A padló-csempe fényes, fehér felületén lobot vet az ötven wattos villanyégő fénye.

– Konyhapénzt, füzetet! – szól durván Talpas N. Lajos.

Talpas N. Lajosné ura ormóttan nagy, kékszín papucsában, árnyékát maga előtt toszogatva a szekrényig csoszog. A fiókból pénzt, kékborítású füzetet vesz elő.

– Gyorsabban! – nógatja Talpas N. Lajos.

– Tegnap kapáltam a kertet – mondja Talpas N. Lajosné, elaprózott csoszogással ajzva ura türelmét. – A szőlőt megkötöztem, kigyomláltam. Anyádnak enni hordtam, kivakartam a mocsokból. Járok utána, törölge-tem taknyát, nyálát...

Az asszony szemlesütve, az asztallapon csúsztatja Talpas N. Lajos elé a kékszín füzetet; remegve a konyhapénz maradékát.

Eltelik bő fél óra. Talpas N. Lajos megszámlolja a pénzt, bütykös mutatóuj-ját többször végigvezeti a füzetlapokon sorjázó számoszlopokon. A nagy utazó-táska egyik, cipzárral záródó zsebéből ácsceruzát kotor elő. Utána számol.

– Hogy a hrivnya? – kérdi Talpas N. Lajos.

– Tizennyolc, ezer forint – válaszol Talpas N. Lajosné.

– Ühü! – hümmög Talpas N. Lajos, s a homlokráncok megfeszítik arcán a szélcserezett bőrt. – Mik ezek a nyolcszáz forintok? – koppan a ceruzavég a fehér asztallapon.

– Tejkontó – feleli Talpas N. Lajosné. – Anyádnak. Nem ehét zsírosat.

– Nyugdíja van...

– Orvosságra kevés – vág közbe Talpas N. Lajosné, jobbajával hátrasi-mítja zilált, barna haját.

Talpas N. Lajos szárazat nyel. Zavarában a nagy kékszín utazótáska után nyúl, a benne lévő szennyes ingek, fehérnemű, zoknik alá. Zacsó cukorkát dob az asztalra, majd kék tárcát, előtüremkedő öt- és tízezer forintokkal.

– Nem jött össze a havi ötven tiszta, volt hét, hogy mindennap esett. Durván tíz nap a két hónapból, enni meg mindennap kellett.

– Nem érdekel a pénzed! – ikegi Talpas N. Lajosné.

– Hát mi érdekel!/? – üvölt Talpas N. Lajos, s felugrik, inas jobbját ütésre emeli.

– Üssé’!

– Nem látod, mi van itt?! Élnek egyik napról a másikra, egy huncut vas nélkül. Belegebednek a nyomorúságba, hogy abba...

– Üssé’! – kiált Talpas N. Lajosné, és arca elé kapja karját.

– Üssön meg a ménkű! – zökken vissza a helyére Talpas N. Lajos. – Meghosszabbítom a munkavállalásit... Kijön tízezer forintból, és nem kell bujkálni, reszketni ott, Pesten.

Jócskán elmúlik négy óra, mire Talpas N. Lajos végez az újraszámolással, átszorozva a forintot hrvnyára. Azóta hol az asszonyán feledkezik szűrös tekintete, hol a számokkal teleírt füzetlapon.

– Négyezer forint különbözet.

– Nincs különbözet – szól nyersen Talpas N. Lajosné.

– Ni-incs? – húzza a szót Talpas N. Lajos.

– Kölcsönadtam.

– A kanodnak!/? – koppan a ceruzavég az asztallapon.

– Annak, hogy belegebedj a nyomorúságba, hogy abba!

Az asszony az első ütés elől még kitér. Jobbra hajol el, bele az asztal mögül kilépő Talpas N. Lajos öklébe. A szertefröccsenő vér – orrból, szájból – megüli a fényesre sikált fehérséget. Jut a vállig érő csempefalra, a konyhaszekrényre, a hűtőgépre... A nagy utazótáska pirosszín betűit is el-sápasztja. A padlócsempére zuhanó Talpas N. Lajosné seszínű hálóinge alatt szétmázolódik. Az asszony ösztönösen kuccad kétrét, temeti arcát karjaiba.

– Hol a pénz, bárcás?! – ordít a magatehetetlenre Talpas N. Lajos.

– Abortusz... – hörgi Talpas N. Lajosné.

– Hol a pénz? – guggol asszonya mellé Talpas N. Lajos.

– Az orvosnál – tápáskodik Talpas N. Lajosné, s kézfejével szétmázolja arcán a vért. – mert kell az életünk... ablakra, padlódeszkára...

Talpas N. Lajos lomhán felkászálódik, legyint. Két órája, hogy letette nagy kékszín utazótáskáját a konyhaasztal mellett álló székre.

Vári, 1999.

EGÉRITATÓ

*„Jaj neked, emberi szokásunk áradó dagálya.
Ki úszhat szembe sodrásoddal?”*

(Szent Ágoston)

Öt éve történt, hét éve?

A faluban már összetévesztették az orgazmust az organizmussal. A konyhákban, a kerítésfélének dőlve trécselő asszonyok közül a belátók az orgazmusig kívántak eljutni, míg az okoskodók hiúsága az utóbbival kacérkodott. A mindig komor és ünnepélyes László tiszteletes dörgedelmekkel elegyes nyomorúságos jövőképe televízió-műsorokon edzett hallgatóit annyiban érintette, hogy konokabbul kívánták utána élni a tegnapot: holnap. „Eleitől fogva...” – énekelték a hívek; bűgött bosszúsan a szószékről László tiszteletes mély basszusa. Egy huncut tekintetű öreg meg csak állt némán a templomban, és mosolygott. Vicces Lukácsot két kézzel csiklandozta a kis kárpátaljai falu, Nekeresd lakóinak a kapitalizmus áldásait habzsoló igyekezete. Az afektálás. Röhögésre ingerelték a latin kifejezésekkel egyedieskedők nyálasan szétfröcsögtetett ostobaságai. Míg a községháza nagytermének pulpitusáról (az emelvény együtt bukott a kommunizmussal) közelítették meg individuálisan az individuális problémákat, követelték meg paralel az individuumtól az invalidizmust, nevetés járta; de ha ez hangzott el, szó szerint, az iskolai tanévnnyitón, s végignézett a megilletődött elsősök során, féktelen jókedvében a térdét csapkodta vicces Lukács.

Öt éve történt, hét éve?

Kiadványok cseréltek gazdát; egy színes taksált öt fekete-fehér sexlapot. S jött a videó, fennhangon abajogtak a televízió hangszórói, aláfestve a szexfilmek műcsöcsös némbereinek vége-nincs vonaglását. László tiszteletes komorabb lett, példázata a hét kövér és hét sovány tehénről együtt járt egy felajzott tenyészbika képének elhességével, aminek a hívek képzeletében való meglétéről vicces Lukács széles mosolya árulkodott. „Elrabolja tőlünk Európát!” – figyelmeztette a gyülekezetet; fegyelmezte vicces Lukácsot, majd kitért az adakozás fontosságára, meg arra: ha már ilyen jó

pénzeket kaposgatnak a gazdák a földjeiken termelt paradicsom eladásából – paradicsomi állapotokat teremthetnének ahelyett, hogy mű... izékre költik.

Mintha tegnap történt volna. A pofonegyszerű magyarázat – minden baj forrása a pénztelenség! – azóta hidalja át, mint hegyi csermelyt a szerpentin hidak, mind sűrűbben, az elodázott cselekvést. Egyedül László tiszteletesnek adott jogot a hét bő évet felkérődző sovány tehenek szaporodó száma, hogy vasárnaponként tőmondatokban vagdossa hívei fejéhez az egy igazságot.

Egy januári este – mialatt a rádióban Kijev áremelést ígért, Budapest hidegfrontot, Amerika bombázást Szerbiában –, mint rendszeren, László tiszteletes hurkára gyűrt újságpapírral sudrálta az öblös lámpaüveget, míg csak jobban szét nem mázolta a rossz minőségű petróleum zsíros kormát. Ez időben vicces Lukács vastagon oxidálódott rézcsatlakozót kapargatott a zsebkésével, és fel sem tételezte, hogy a tiszteletes úrnak gondja lehet az elszenesedett kanócvéggel, hogy az átkozott lámpabél nem issza föl a petróleumot. Igaz, ő se boldogult. Dühében csavarkulccsal esett neki az akkumulátornak, hogy még állam bácsi menetrendszerű áramszünete előtt felpislanjon a kilenc wattos körtécske fénye. Hogy most a sav futott ki, vagy a petróleum ömlött ki előbb, nem tudni. A sístergő, habzó sav gyorsan párolgott, a petróleum bűzösen. A Nekeresd utcára boruló sötétségben senki nem láthatta a parókia kitárt ablakát, sem vicces Lukács rédelyes házának kitárt konyhaajtáját. A tiszteletesben a méltóság, Lukácsban a kekk ágaskodott az ellen, hogy bekérezkedjenek a szomszédba.

László tiszteletest, amíg tüdőgyulladással feküdt a kórházban, a szomszéd község gyülekezetének papja helyettesítette. Vicces Lukácsot senki. Az idegen pap szálán bánt ideiglenes báránykáival, s már-már rendjén valónak tűnt, hogy Nekeresden a védtelent kiforgató kapzsiságot, a gyűlöletté fajuló irigységet és verekedésekbe torkoló torzsalkodásokat nincs, aki megszólja, megmosolyogja. Így gyúrte mélyen önmaga alá magát a falu egy igénykínzó pénztelenséggel, gondszaporító áramszünetekkel, ál- és rémhírekkel terhelt tél alatt. Csoda, hogy mohón kapott a határnagy paradicsomtáblák képében ámító jövő után?

A palántanevelő melegágyakkal tele kertek láttán vicces Lukácsot rögvest elővette kipurgálatlan légszőhurutja. Köhögött. Előre görnyedve, vénemberesen. A kórházban így szokta meg. Emiatt sűrűn félbe szakadt munkája, a seprűkötés, a kapa- és kaszanyél-esztergályozás. A fojtó ragasztószag végleg véget vetett suszterségének. Az újságot olvasásról maga mondott le: köhögésre ingerelte a népi gyógymódokról, a népélelmező

cigánykrumpliról (csicsóka) s az egyéb népboldogításról szóló nyomdaticormány. A községháza pulpitusán a demokrácia mellett lándzsájukat tördelő szónokok sem bírták nevetésre. Kigúvadt, könnybe lábadt szemmel nyeldeste nyálát. Köhögési roham kínozza, mint az istentisztelet alatt. Pedig a hívei közé visszatért László tiszteletes szomorúságára ráfért volna a vigasztalás. „Ha valaki jönni akar én utánam, tagadja meg magát...” – prédikálta Máté evangéliumát a tiszteletes, tudva, hogy gyér hallgatósága gondolatban paradicsomot gyomlál, permetez. Gépi földmegmunkálásba, vetőmagba, vegyszerbe ölte a falu népe összekapart pénztartalékát, és a porba taszító kiszolgáltatottságtól való félelem sarkallta a képzeletét.

Tavasszal elmaradtak a varjak. Fekete seregeik nem lepték el a szántóföldeket, nem bukdácsoltak ká-á-árörömmel a traktorekék kifordította barázdákban. „Urbanizálódtak” – állapította meg László tiszteletes, és csak nézte, nézte nagy komoran a nyitott verandáról a parókiaudvar nagy eperfájának verébpityergető magányát. Gondolata a varjúcsábító városszéli, befülten gőzölgő szeméthegek körül járt. Mindeközben vicces Lukács köhécselve, pihegve felcipelte az öreg cseresznyefára a katonaköpenybe bújtatott madárijesztőt. Nem hiányolta a zajgó seregélynászokat riogató csókák lomha szárnycsapásait. A rádió Kínában pusztító özönvízszerű esőzésekről, floridai hurrikánról adott hírt, s vicces Lukács az eget fürkészte, a száraz szelek felseperte vakító kékséget.

Forró, egérszagú lett a nyár. A tűző napon kapálásban, kacsolásban görnyedező nekeresdieknek délibáb emelte szemmagasságba a távolba vesző sorvégeket. Csalta, csalogatta őket, míg a paradicsomtáblákba ölt pénz, töméntelen munka irgalmatlanul noszogatta. Telt, tikkasztott a június, a szellő már portölcsért terelt, mikor végigcikáztak a sorközökben az első egerek. Szaporaságuk együtt nőtt a húsosodó, zöld paradicsombogyókkal. Tele lett szürke szőrgombolyagokkal minden lyuk, gazzal benőtt horpasz a határban – a tudat alá később fészkeltek be magukat. László tiszteletes emberül verejtékezett a szószéken. A Prédikátor Könyvének vonatkozó verseire gondolt, de vicces Lukács vészt jósló köhögése visszakoztatta. „Imádkozzunk!” – mondta.

A falucsódító nagygyűlés után, hol a paradicsomot keserű fája miatt egérfogyasztásra alkalmatlanak ítélték az alkalmi szakértők (vicces Lukácsot sokan mosolyogni látták), Nekeresd kapára kapott. Napokon át rekkenő hőségben csépeltek, pusztították a pirulásnak indult termést édesden habzsoló egérhordát. A rögöknek nőtt farkuk reggelre, az égből potyogtak alá? Nem tudni. Mint ahogy a községháza vészbizottsága által

ígért szükséges lépések megtételéről sincs tudomásunk. László tiszteletes járt kétségbeesetten föl-alá a verandán, s a mélységes apátiára gondolt, amibe a gyülekezete zuhanni fog. Elmaradt a méregosztás, a helikopteres méregkiszórás, a tiszteletes úr aggodalma azonban valóság lett.

A határban velőt szikkasztó forróság zsugorította a szélfogó gyertyánfák árnyékát. Nekeresd a házakba húzódott vissza, ott nyúglódott a megroppant akarat. A csatatérre dült paradicsomtáblák látványát a televízió vérben tocsogó filmjei feledtették, vagy az előkerült sexlapok felajzotta fantázia. Legtöbben (míg a községháza pulpitusán folyt a falu gondjának elodázása) meggybort pancsoltak, főzték a pálinkát, az élesztő erjesztette zavaros lötytyöt, hogy esténként törjön-zúzzon a mértéke-nincs gödölésük felincikelte tehetetlenség. Az asszonyok aborákba, ólpadokra menekültek dühöngő férjeik elől, s ha reggel lekászálódtak, a kialvatlanság együtt ténfereggette át velük a napot másnaposságtól szédelgő uraikkal.

László tiszteletes zárt ablaknál aludt, kizárta a parókiából a családi perpatvarok felhangjait. Nagy varjúcsapatokról álmodott, s mindeközben vicces Lukács a rédely-grádicson ült, és nézte a teleholdat. Képzeletében, mint darazsak, úrhajók dongták körbe a csillag-fürtöket, hogy fényévfaló zümögésükbe olvadjon a szomszédok ajtócsapkodása, részeg kurjongatása.

A hajnal a konyhában érte vicces Lukácsot, hol a villanyspórra feltett kávéfőző együtt kotyogott a rádióval. Az etiópiai éhínség, a bangladesi kolerajárvány, és a Bécsben is derült az égbolt híre ott motozott vele a műhelyben, ahová első útja vitte. Kiüröngette a szegeket, csavarokat a konzervdobozokból, majd a kútból vizet húzott vicces Lukács. Kannával a biciklikormányon kerekezett ki a mezőre, csörömpölt végig a dobozokkal Nekeresd néptelen főutcáján.

Ahogy szaporodtak a határban a földbe süllyesztett, vízzel teli edények, úgy lettek csendesebbek az esték. Gyűrték, taszították az emberek nagy kannákban a vizet, itatták a hőségben eltikkadt egereket Nekeresd és az ezredvég nagyobb dicsőségére.

Vári, 1999.

TALÁLT TÖRTÉNET

Rózsai hajnalonta a Hatház úton sietett a piacra, vánszorgott délutánonként haza.

Felőle cserélhették az utcanévtáblát XXII. Pártkongresszusról Augusztus 24-re, vagy az eget zöldre: munkába menet Ani miatt szégyenkezett, jövet, ahogy Istvánnal éltek.

Mióta is; lett a bébiszitterből mammon-bébi, a bérszámfejtőből kofa; a gondból gyötrelem, az emlékekből mulasztások kora? Hogy Rózsai pocskondiázhassa Istvánt, István pocskondiázhassa Rózsit, ha már a feleség a piacra kurválkodni, a férj a gyárba inni jár.

„Felépítették a házukat, tanították a lányukat, hogy a végén átharapják egymás torkát” – suttozták a szomszédok, susogták az útszéli fák, visszhangozták a domboldalak. Hányszor, de hányszor kiabálta István részegen:

– Anikóból kibaszott kurva lett!

– Belőled mi?! – védte a lányát Rózsai, s ha csúnyán kikarmolta ura arcát, az ágyban tette: élvezi szerencsétlenkedését. Egyszer, kétszer, százszor jobban fáj a tehetetlenség. Rózsit bántotta Rózsai, hogy sírhasson; átkozhassa a férfiakat, Pestet, ura hortyogását. „Mit csinálhatnak Anival?” – kérdezte újra és újra, s könnyezve bámulta fél éjszakákon át a hálószoba elsötétített ablakát.

Odakint a tél után tavasz jött, tavaszra nyár, és Rózsai nem hitte, hogy van Isten.

Kora hajnalban kelt. Kávét főzött, Istvánnak táskát készített. A végéig kísértő émelygés, a szorongás a ruhásszekrény kinyitásakor hajnali rituálé részévé vált, akár a tükröktől való félelem. Hová tűnt a teltkarcsú, életvidám Rózsika? Szemráncainak hideg víz jutott, emyedt, sápadt arcbőrének dühödt masszázs; olcsó kencefice a szél ellen, a hideg miatt, vagy csak úgy. Alig múlt negyven, s már ritkult a haja. Ráadásul, mióta együtt ivott az urával, sokat fogyott. „Divatol” – froclizták a lányok a piacon. Nem érthették, hogy István apránként kielőlegezett fizetése az utolsó kopejkáig miért italra megy. Ha túrni kell, vodka kell! S itt az ősz, maholnap kopogtatnak a három számjegyű közüzemi számlák... S hetek óta nem takarított, mosott, és... és pont most, mikor kurvára kell majd a pénz, küldi el Vologya a jó francba!

Az első sorból a harmadikba, ahová csak báméskodni járnak a vevők.

A piac kegyeltjei a lélekvesztő sorsok. Hajnalonta mámor leledzik a borkimérés előtt, hatajzkodó trágár trógerekre és ostoba csellengőkre vár. Mért hagyták magukat kiszorítani az élni könnyebb helyekről? Rózsi naponta látta, rég kiismerte őket. Ahogy a kézikocsik nyikorgásából, a vasasztalok döngéséből, a hátratólató, áruszállító kisbuszok dudálásából is meg tudta mondani: ki honnan, s mit mennyiért. Hozzáidomult a derengéshez, nem kápráztatták el a piac tűzfalmagas neonfüzéreneinek szemkápráztató hazugságai. A hang- és fénykavalkád idővel egyformán megőszít mindenkit, aki remélt haszonért árut ad tovább, manipulál; oszt és szoroz, mert a végösszeget illetően így is, úgy is elszámolja magát. És mindezt nem kiokoskodta, nap mint nap kiérezte az irigységet leplező suta gesztusokból, a mí-melt jóságból, a kondástempóból, aminek hevében egyszer-eyszer úgy nekiestek egymásnak Okszanával, Géczinével...

Istenem, hová keveredett el a múlt? Amikor még esténkét összejártak, szabadnapokon a Tisza-parton bográcsoztak, vagy megnézték Munkácson a várat, és mindig igazat adtak Vologyának. Már akkor megmondta: „Lányok, könyörtelen világ jön! A gazdasági válság felduzzasztja a piacot.”

– Hogy vagy? – kérdezte Rózsi köszönésképp. Vologya nem válaszolt, szótlán komorsággal adogatta kifelé a kisbuszból a lisztes, cukros, makarónis pakkokat.

A végzet nagy csöcsű cserfes csitri képében a stand közepén csivített, rendületlenül csalta, édesgette magához a férfi kuncsaftokat.

– Rózsi, meg kell értened... – szólalt meg váratlanul Vologya.

Rózsi nem akarta megérteni.

Miért nem Okszana?

Miért nem Gécziné?

Miért pont ő?

– Pénzt kaptok Pestről – hangzott a válasz a ki nem mondott kérdésekre.

– Azzal mi nem számolunk!

– Én igen – mondta Vologya.

Rózsi otthon, az előszobában hagyta el maradék ereje. Falnak simuló háttal rogyott a padlóra. Igen, ő Oroszvégi Rózsi, és rajta a főzés, a mosogatás... Keze, lába azonban nem engedelmeskedett akarátának. Mázsás súlyúvá vált a félhomály, jégdarabokká a padlócsempe, s csak úgy pergett, patakzott a könnye, holott nem sírt. Nem akart sírni.

A munkából hazatérő István nyalábolta föl, vitte a szobába.

Ült Rózsi a rekamién, s a pohár víz után vodkát ivott.

– Tölts még! – suttogetta.

Szólni akart, ordítani, elpanaszolni, hogy irigylik az Anikótól kapott húszezer forintokat. A bűn mocskát! Nem értik, az istennek se akarják megérteni, hogy nem nyúlhatnak a pénzhez: inkább éhen döglenek vagy felkötik magukat, de akkor sem...

– Holnaptól a harmadik sorban árulok – motyogta a második féldeci után.

– Megért egy berúgást?

– Nem ittam! – tiltakozott, de István már mondta a magáét:

– Előlegért mentem a hidrogénszűrőkhöz, és mit hallok, na mit? Ötven hrivennyel emelik a gyárban a fizetéseket. A villamosmérnökét ellenben egy petákkal sem! Érted? Tízezer dollárokat keresnek rajtam a szarháziak. Újraterveztem, áthúztam az egész villamoshálózatot, hogy működjenek a gépek, gyárunk legyen, hogy... a pofámba röhögjenek. Érted?

Rózsi nem értette. Ura üvegből döntötte magába az italt.

A másnaposság tette? Rózsi sajnálta Rózsit. Hat óra tájt megivott két deci vörösbort, saslikot evett sok salátával, és azt olvasta egy magazinból kitépott lapon – amibe a kenyeret csomagolták –, hogy regnálásának utolsó éveiben Brezsnjevet rászoktatták a kábítószerre. Kik és miért? Sajnálta, hogy nem tudhatta meg. Aztán mindenkit sajnált, mindenkire rámosolygott, és semmivel sem árult kevesebbet, mint a régi helyén. Vologya zárórakor Rózsikámnak szólította, s hosszasan álldogált a vasasztalnál. Mi fene csodálni való volt az öreg platán lombjának árnyjátékában, a csarnok tetején tollászkodó, fel-felröppenő galambokban, az ég kékjében?

Vologyának annyit sikerült kifürkésznie, hogy Rózsi délután a temetőbe készül. Vasárnap van, szép az idő, és szavát adta Elvirának, a nagydarab lágyságnak, aki – feketében – Rózsi új standszomszédja lett, s fél áron tudott virágot szerezni. Így ráhagyta a virág beszerzését. A kérdés az volt: rátalál-e anyósa sírjára a hatalmas temetőben, mivel azt, hogy a húszperces út a piac mögötti mellékutcákon órákig tart majd, mert István ötméterenként kétrét görnyed és kijelenti: „A percekben megdöglök!” – nem tudhatta előre. Mint ahogy azt sem, hogy éjszaka háromszor kell kicserélnie majd az átizzadt ágyneműt az ura alatt-fölött. Hogy Istvánra rátör a halálfélelem, és sírva fog rimánkodni: „Rózsi, ne hagyj elaludni!” És... és összehordanak reggelig tücsköt-bogarat, de egy szót nem ejtenek a temetőről. Pedig ott volt a fél város, gyönyörűek voltak a valódi-márvány síremlékek, szépek a koszorúk. Míg ők egy megsüppedt, vadrózsával benőtt, dőlő fejfájú sír mellett álltak, és szerettek volna hinni az élet hiábavalóságában. De Amálka nem ezt érdemelte! Amálka a tanítónői fizetéséből nevelte, taníttatta a fiát, akart valamit...

Rózsai nem számolta a napokat. Piacolás után sürgött-forgott, estébe nyúltak a délutánjai. Kitárt ajtót-ablakot: pókhálózott, port törölt, súrolt, függönyt mosott. Anyósa porcelán csecsebecseit, kristályvázait és poharait szivaccsal mosta le. Istvánnak a májára kimondhatatlan nevű gyógyszer szerzett. Lefekvés előtt csalánteát ittak, és átaludták a televízió bugyuta műsorait. Rózsai Amálikával álmodott, ura a temetőről. Munka után kijárt oda, szorgalmasan. Metszőollót, ásót, utóbb bronzfestéket és mérőszalagot vitt magával. Anikóra egyikőjük sem gondolt. A pénzére csak István. Egyik este kihozta a díszdobozt, és a konyhaasztalra borította a tartalmát. Az öt-, tíz, és húszeszes bankókat előbb szétválogatta, aztán a maroknyi pénzt Rózsival többször újraszámolták.

– Sok pénz – mondta István.

– Ha beváltanád a piaci valutázóknál, kapnál érte vagy ötezer hrivnyát – álmélkodott Rózsai.

– Mégsem elég! Rendbe kell pofozni a Zsigát, kiváltani a forgalmiját... Ha magam fuvarozom ki az anyagot...

– Mit akarsz, te? – kérdezte Rózsai döbbenet. – Az Ani pénze!

– Tudom. Azt is, hogy mivel keresi – mondta István, majd telerajzolt papírlapokat szedett elő a táskájából, s közben megállás nélkül magyarázott. Mély alapozásról, kovácsoltvas kerítésről, márványfajtákról, köbméterekről, árakról, hitvány mesterekről beszélt, és emberekről, akik becsaphatják. – Kiszámoltam: ha szűkösen is, mindketten elférünk anyám mellett – mondta végül.

Rózsai levegő után kapkodott.

– Még élünk! – nyögte.

– Nem érdekes – vélekedett az ura némi töprengés után.

Nagybereg, 2003.

APJA FIA

A lakás megunta méretét, Szása a lakást. A fiú tágas, világos szobákról álmódott, konyhakertről, a kertben zöldségágyásokról és sok-sok fazékról, amik békén megférnek a paradicsom- és paprikatövekkel. A lakás meg gyermekméretekről képzelgett, hogy közelebb tudjon bújni a Mama szívéhez. Így éltek: Mama, Szása meg a lakás. A tálalószekekrény vitrinjében porcelánedények, fajansz csecsebecsék, a parkettán szőnyegek, a fogacon ruhák porosodtak – akár a szomszédban vagy fönt a negyediken.

A tömblakásvilág: oroszvilág. Nyárfapihék havazzák be a tavaszt, és az újságárusnál vodkát mérnek. Húzás, de a telepen még senki nem vakult meg tőle. Szása néha be-beállt a bódé előtti sorba. „Nagy szíve van a magyarnak vodka nélkül is” – magyarozták a háta mögött, de ki figyelt oda.

Szása rosszkedvűen ébredt. Reménye a családi házról, a tágas udvarról és a virágzó kertről szertefoszlani látszott. Tegnap éjfélig rimázkodott:

– Mama, adjuk el a lakást, kertes házat vehetünk az árából!

Hiába.

A Mama úgy ingatta fejét balról jobbra, jobbról balra, hogy közben rá se pillantott az ő egyszem, vörös hajú, szeplős arcú kisfiára. Hogy most a nagyszoba feslő tapétájához; a földubló csempéjű fürdőszobához; a vízkő sárgította ülőkádhoz, netán a lépcsőházban csatangelő kóbor kutyákhoz ragaszkodott-e olyannyira, azon Szása nem akart töprengeni.

– Mama, megtanulsz pár magyar szót: megyek, jövők, ülek, állok... – sorolta, s végül kitört, mint mostanában mindig: – A francba, hát huszonkét év alatt nem ragadt rád egy szó sem!?

– Tiszta apja! – rémildözött a Mama, s mint szokta, kimenekült a konyhába, ott tett-vett, csörömpölt a mosatlannal. – Tiszta apja, tiszta apja... – hajtogatta közben megállás nélkül.

– Tudtommal te feküdtél össze – feszítette a húrt Szása, majd még jobban felemelte a hangját – egy... egy magyarral, hogy egy életre istenverte legyek a fenénagy szívemmel!

Felébredni és felkelni nem ugyanaz. Szásának nem volt hová rohannia, hónapok óta munka nélkül őgyelgett. Alkalmi kereset a nagybani piacon adó-

dott. Oda pitymallatkor kellett kelnie, felébredni ráért ott, míg az áruval tele ládákat, dobozokat hurcolászt. A lakásban csak a valóságra lehetett ráébredni. Tök felesleges volt hát felkelnie az ágyból, a szobája ablaka alatt csordogáló szennyvízcsatorna, vagy a csödbement gyártelep gazfelvert, üresen kongó udvarának látványa a nélkül is a szeme előtt lebegett. A Mama hiába gyűjtött annyi fazekat; álltak glédában a szekrénytetőn, a szobasárookban: pici, kicsi, nagy, még nagyobb... A fazekak nem csodára, a pokol tűzére vártak. Merthogy a Mama oda fog kerülni, az biztos – Szása ezt már eldöntötte. Csak ott tudta elképzelni a Mamát agyonmosott, csicsavirág-mintás pongyolájában, zilált hajával, s tekintetének azzal a fásultságával, amivel a lélek az emlékekben kotorász. Hiábavalóan. Mert oly sok az éltes limlom és nagy az összevisszaság, hogy a jelenen akkor se tudnának változtatni, ha akarnának.

A Mama teát főzött, pirítóst készített reggelire.

– A magyarok úgy elhúznak innen – szólalt meg két harapás között Szása –, mint ősszel a vadludak. Bagóért potyázzák a kertvárosi házaikat. Itt az alkalom, Mama, hogy kiszabaduljunk a nyomorúságból! Kérlek, Mama, adjuk el a lakást!

A pirítóst, a teát odahagyva a Mama ezúttal a vécébe menekült. Még az öblítővízzel tele csöbröt sem vette magához.

– Pénzünk is maradna, vehetnél új fazekakat! – kiáltott utána Szása. Csend.

Szása a gázspóron lévő fehér, kívül-belül lepattogzott mázú fazekat bámulta, az egyetlen, amiben a Mama néha még főz is. Mama az évek óta rossz, láncra vesztett öblítőtartályt nézte. De ez egyszer ráunt, hamar kiátrált a vécéből.

– Nem lennék lusta fát vágni – sietett eléje Szása, csöbörrel a kezében.

– Apád, ha megtudja...

– Lenne saját termesztésű paradicsomunk, paprikánk... Tisztítanám a csatornát, kicserélném a törött cserepeket. Mama...

– De hát miért?

– Nem tudom – válaszolt a kérdésre Szása. – Szükségem van egy házra, aztán egy lányra, meg mit tudom én, hogy mire! Ahogy mi élünk, az nem élet, Mama!

A Mama meg csak állt, s nézte, nézte az ő egyszem, vörös hajú, szép-lős arcú kisfiát.

Nagybereg, 2004.

SZÉP ILONA

A tavasz gyönyörű!

Az ég kékjén báránfelhők úsznak; madárseregek keletről nyugatra, délről északra, csőrükben hósapkás hegyek fenyőillatát hozzák, életet – amiről dalolnak, madárlelkük örömeivel. Lásd, a fény örvend, szeretve hinti szét millió színét. Kivirulnak a télbe dermedt álmok – a domboldalak, a mezők –, és együtt csacsognak a csobogó csermelyekkel; tapsikolnak a réten hancúrozó kislánykákkal: „Lánc, lánc, eszterlánc...”

A városka kitárja ablakait, fölsepri derékban megroppant járdáit. Hóvirág nyit a kiskertekben; szerelemmel szív a szívre. Híre megy annak is hamar – egy kisvárosban minek nem? –, hogy Szép Ilona újra hazatért, a Jázmin utcában lakik, és szebb, mint valaha.

Van, ki szép tengerkéek szemét dicséri, van, aki hosszúfürtű, barna haját. Sokan csodálják szomjoltó források pezsgését idéző életkedvét; reménykeltő mosolyát.

„Ilona, Ilona” – idézik a költőt, s az emberek büszkén gondolnak alakjára, mozdulatainak finomságára, vagy csak arra, hogy van; hogy az övék, hogy van egy Szép Ilonájuk.

A kávézó teraszán a pincérlányok nem kapkodják le idő előtt az üres kávéscsészéket, ha Szép Ilonáról folyik a szó. Mit folyik: hömpölyög! Ismeretlenek szólítják meg egymást, dicsérik Szép Ilona ruhájának anyagát, szabását, az egész lényét körbelengő parfümilletot. Netán csodálkoznak, miért tarját, nem bélszínt vásárolt a hentesnél. Mert fontos, akár az ajakrúzsának márkája: az élet efféle részletekben él.

Angyal nem szállt a földre a világnak ezen a fertályán, hogy olyan fogadtatásban részesült volna, mint részesül Szép Ilona. Miatta hordják el a szeméthalmokat, mossák az utakat, rendezik újra a kirakatokat, s közben fényesednek a tekintetek.

„Az ember nem bugyigumi!” – ezt és a többi, hasonlóan mély értelmű falfirkát virágokkal festik fölül. A városka egyetlen újságja lemond – ahogy lemondott a világ proletárjainak egyesítéséről – abbéli szándékáról, hogy a

teljes anyagi csődig függetlenedkedjen: fejlécén a „Szép Ilonánk, szere-
tünk!” jelmondat virít.

Szép Ilona a gyönyörű tavaszt még gyönyörűbbé teszi. Mindenkihez van kedves szava: a tétovázókat bátorítja, a csüggedteknek hitet ad, az árvákat gyámolítja... Botjaikra támaszkodva nénikék tipegnek el hozzá, vagy jönnek tőle víg kedéllyel a tegnap még fásult lelkek. Biztatása benne sejlik a munkagépek monoton zajában, apasztja a munkaközvetítő iroda előtt várakozók hosszú sorát. Szép Ilona után sóhajtoznak, kezének hús simogatására várnak a bágyadt betegek.

Utcagyerekek harsogják: „Mi az övéi vagyunk!”

A kérdések azonban kérdések maradnak.

„Hol volt ez idáig?” – tárja szét karját az értetlenség.

„Miért nem jött korábban? – kérdi a naivság.

„Miért ment el és mikor?” – vár feleletre a kíváncsiság.

A válaszok, a vélemények megoszlanak.

Az idősebbek egy sörvedelő cseh századosról mesélnek: „Vitte, vitte szép Ilonát Prágába, a Minisztériumba rögvest, hogy Masaryk megcsodálja, milyen szép lányok teremnek Kárpátalján. Honnan tudhatta volna Patocska – vagy hogy is hívták? –, hogy Szép Ilona szegről-végről rokona Fedák Sárinak, akihez Ady verset írt: tévedésből, mert ha ismerte volna a mi Szép Ilonánkat...”

Azt, hogy egy snájdig huszártiszt meg sem állt Szép Ilonával Amerikáig, mert odáig kellett futniuk a háború után, kevesen állítják, s még kevesebben hiszik el. Valószínűbb, hogy a németek hurcolták el Buchenwaldba. Aztán Izraelben élt, onnan jött haza.

A fiatalabbak Sztálin kamaszmód bezsongó testőrért hibáztatják. „meglátta, megszerette, és már vitte is magával – állítják – a környék első traktorista lányát, aki fel mert ülni a füstfelhős, hangosan pöfögő micso-dára. Ez idáig Moszkvában élt – bizonygatják harsányan –, vagy Kazahsztánban, mivel szegény a légereket is megjárta. Az ötvenes években semmi nem volt lehetetlen.”

Az sem kizárt – sokak szerint –, hogy banderistaként harcolt a Kárpátokban, aztán átszökött a határon, hogy Pesten elsirassa a Corvin-köz gye-
rekhadát.

Ragozható múltunk költészete ez. A csodálatos mégis csak az, hogy Szép Ilona visszajött közénk.

Kiléphetünk a tudatszűkítő nyomorúságból, s együtt mondhatjuk vele: „Az élet szép! Nem adósság, közüzemi díj, kormányválság...”

A Tisza vize szőke, a Borzsái mohazöld, de ha Szép Ilona úgy akarja, nagyanyáink gyűszűivel kotorjuk ki a Vérke-csatornát, s az megtisztul, mint a szorongó lélek gyónás után.

Úton-útfélen mondogatják az emberek a Szép Ilonától ellesett bűvigét: „Nem a mi bűnünk sorsunk zord tele!”, hogy érezzék a tavaszi szelek orgonaillatát, hallják, az elvetett mag mocorgását; a barackvirágban ott lássák a termést. Mert... mert tavasz, s a tavasz értünk jött el. Róla dongnak a kirajzó bogarak, dúdolnak dalt a szerelmesek. Az ő éltető fénye cikkannak a pajkos madárszemekben.

A tavasz gyönyörű! Akár Szép Ilona kecses légiessége, amivel jár-kél közöttünk. Szép az is, ahogyan az emberek összehajolnak, hogy megígérjék egymásnak: „Soha, soha többé nem engedjük, hogy elorozza tőlünk a világ!”

Nagybereg, 2004.

MICIKE,

AVAGY AZ ELSŐ KÁRPÁTALJAI SOAP OPER

*„Mostan akár ma megássa
Gödrömet a sírásó,
Bánom is én!
Azért élni fogok,
Míg a világnak
Szappanbuboréka
Szét nem pattan!”*

(Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa*)

EXPOZÍCIÓ

Micike: eladósorba serdült hölgyemény. Munkahelyi számítógépén érthetetlen/értelmetlen számsorokat gyömöszöl táblázatokba. Fizetésképpen egy műköröm-építés árát viszi haza havonta

Anyu: született Csécsey-lány. Elaggott, magányos nagynénik, nagybácsi, oldal- és keresztági rokonok szívbeli gyámolítója, egyedüli örököse.

Apu: volt könyvelő. Történetünk idején a környék legnagyobb régiség- és bélyeggyűjtője, numizmatikusa. Gyakorló papucsférj.

Szín: stílbútorokkal zsúfolt, perzsamacskás és -szőnyeges, kétszintes villa műholdkövető parabola-antennával, hogy a környéken Apu, a volt könyvelő foghassa a legtöbb tévécsatornát, szám szerint százötvenhármát; hogy Anyu, a született Csécsey-lány a gazdag örökös pózában tetszelegve ejthesse meg soros kótyavetyéjét a jobblétre szenderült nagynéni, nagybácsi, oldal- vagy keresztági rokon reá szállott vagyonszármazékára; hogy Micike, az eladósorba serdült hölgyemény úgy tegyen, mint egyesek a tévében: az internetről letöltött pornóképeket nézegetve gátlások nélkül maszturbálhasson lefekvés előtt és után.

PROLÓG

Anyu, a született Csécsey-lány sikeresen túlادott az év októberében elhunyt nagynéni házán, ingóságain. Tízezer dollárt kapott a húszszetret érő ingatlanért, némi aprót a bútorokért, ósdi csecsebecsekért. A megmaradt lom – Anyu becázte így –, tovább gyarapította a környék legnagyobb magángyűjteményét. Apu öröme... Már hogyné, egyebé sincs. Mióta Anyu rokonságának jól jövedelmező kihalásából éltek, és elfelejthette könyvelői mesterségét; buzgóbban gyűjtött, mint valaha.

– Anyu, ezeknek a tárgyaknak az eszmei értéke... – lelkenzézett Apu, a volt könyvelő, és sorra simogatta a háború előtti cseh fajanszipar – amúgy milliószám gyártott – imádkozó anyalkáinak egy tucatját.

– Ugyan, Apu! – legyintett Anyu, aki a Csécsey-lányok született szimatával réges-rég kiismerte Apu szolgálalkületének piti aljasságait. – Igazán beszerezhetnél egy használható árkatalógust.

– Külön a bélyegekné, külön a könyveknek, érméknek? – kérdezte tágra nyílt szemekkel Apu. – Az... az rengeteg kiadással járna.

– Nem többel, mint az ostobaságod! – csattant fel Anyu. – Mindénáron el és el akarod hitetni velem, hogy a vackaid vagyont érnek, és holtunk után holtáig boldogítják a mi Micikénket.

Így beszélt Anyu, a született Csécsey-lány, s nem igazgatta meg a környék legdivatosabb frizuráját, és tépelődni sem tépelődött tovább azon, hogy most jogászdi diplomát vásároljon Micikének, vagy megteszi egy közgazdászdi is. Helyette egy javaslattal állt elő:

– A lányunk eladósorba került, férjhez kell adnunk. Undorító, amit esténként, lefekvés előtt művel! A tévében hagyján, ebből élnek, de az én házamban...

– Fialalocska még... Meg aztán... – száalalta bajsát Apu, a volt könyvelő.

– A proli eszed tokja! Addig kell cselekednünk, míg dől hozzánk a pénz! – zárta le a vitát Anyu, a született Csécsey-lány.

Vérében volt a nervus rerum¹ egyszeregye.

Micike, a fizikai munkát hírből ismerő, teán és kávéén kívül egyebet főzni képtelen, eladósorba serdült hölgyemény mit sem tudott a sorsát eldöntő beszélgetésről. A szobába lépve azt tapasztalta, hogy Apu és Anyu unalmasabb, mint máskor: giccs-pózban állnak az ablak előtt és bámulják

¹ A pénz az idege, mozgatója mindennek.

a decemberi hóesést. Holott a tévéből tudhatnák, hogy egy-egy sikeres üzlet után hajnalig tart a buli, a dáridó.

– Ma kit gyászolunk? – kérdezte, s mivel nem kapott választ, hát fenemód elcsodálkozott. Főleg a feléje forduló Anyu zordsága lepte meg, a parancsnoki mozdulat, amivel szorosabbra vonta testén a csipkeszegélyes pongyolát.

– Apukád döntött: a jövő évben férjhez kell menned! – mondta parázsan Anyu, s hogy bejelentését nyomatékosítsa, a Csécsey-lányok szokása szerint felvonta a szemöldökét, mintegy jelezve: fellebbezésnek helye nincs.

– Igen... Meg persze... Igen... – makogott Apu, a volt könyvelő.

Micike nem ezt várta Aputól. Gondolatban szemére vetette: „Tudhatnád, hogy a tévében nem így van! Hol marad a véletlen találkozás, az első csók, a titokban megejtett randevú?”

Anyu gépkocsivásárlási ígérettel tromfolta le Micike, az eladósorba serdült hölgyemény ágaskodó önértetét, mondván: a házat mégsem cipelheti a hátán, hogy láthassák, kicsoda. És – mivel a nagylelkűség tetőzendő – a ház feladás egész összegét lánya kiházásítására ajánlotta fel.

– Írok az Amerikában élő nagybácsiknak – nyugtatgatta Apu felzaklattott kedélyét. – Ha istent ismernek, csak megsegítik a nyomorgó Ukrajnában senyvedő rokonságot.

JANUÁR, FEBRUÁR, MÁRCIUS

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény a város első – flancon tükör, tükörben flanc – bárjában ismerkedett meg Lászlóval, az ő Lacikájával.

– Nem találkoztunk valahol? – kérdezte egy férfihang, s még azt: – Szabad leülnöm?

– Talán – felelte Micike, negédesebben, mint ahogy a csodavárás hosszú órái alatt elképzelte. Aztán közönyösen pillogott – mint színésznők a szappanoperákban – jobbra-balra, majd jobb híján a plafontükörbe bámult, elbambulva azt az eleganciát, ahogy/amivel a fiatalember letelepedett az asztalához.

– László vagyok, image builder Nyíregyházáról – kezdte a beszélgetést az átlag magas és -arcú, konfekció-öltönyös, simára nyalt hajú imázspépítő.

Micike azonmód színt váltott, olvadozott a gyönyörűségtől. „No lám – gondolta lelkendezve – ezek után bizonygathatja Anyu, hogy a bárba a város aranyifjai és -leányzói legfeljebb begyet szedni járnak, szívószálon

méregdrága, színes kutylékokat szürcsölgetni, hogy a visszajáró aprót úrhatnám gőggel hagyhassák az asztalon. Honnan tudhatná egy... egy Anyu, hogy megtehetik, ha már a világot érettük találták ki.”

– Slussz! – adta meg magát Anyu, a született Csécsey-lány. Feje fáj, zúgott a csencselők angolmán tolvajnyelvének fogalmaitól: price discount², store loyálty³, decentralized system of distribution⁴, first buy⁵... Micike lelkendezésétől, amivel előadta, magyarázta a Lacikájától kapott papírlapok köreit. A lila köröket vastag, piros színű nyilakkal kötötte, társíthatta egymáshoz valamiféle felsőbb hatalom, ha már – kocsmazárásig – Micike is meg tudta tanulni a jelentésüket, hogy holnaptól az integrated marketing⁶ érdekében collectiont⁷ folytasson.

– Csak ne rajtunk kezdje! – fohászzkodott Anyu, miután az értelmező kéziszótárból kilabalizálta a szavak jelentését.

Január a problem recognition⁸ jegyében telt el.

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény mind sűrvebben és hevesebben maszturbált, nyilvánvalóvá téve, hogy László a szexben felettebb Lacika. A tény aggasztotta Anyut, komolyabban, mit a fixed cost⁹ növekedése vagy az országhatáron át ócska tragacsával ingázó moving reps¹⁰ képzelgése a jövőről, amelyben Micikével strategic alliance¹¹-re lépnek.

Anyu, a született Csécsey-lány értelmező kéziszótárral a kezében aludt és kelt, napközben pedig folyvást azon hezitált, megvegye vagy bérelje az irodahelyiséget, amit Micike a László által Nyíregyházáról átcipelt elektronikákkal kívánt berendezni. A kiszuperált fax és a kőkorszaki számítógép láttán napokig sóhajtozott, hiába próbált lánya lelkesedésével azonosulni.

– Anyu, a leghétköznapiabb, legkisebb vállalkozás se élhet meg, ha nincs arculata. Az imázsépítés a világ legdinamikusabban fejlődő iparága!

– Úgy legyen! – hagyta rá anyu, és csak bámult: „Honnan tudja Micike, hogy eladó az egész világ?”

Február közepére végre ott állt a kéz alatt vett csodaszép, égszínkék kocsi az udvar haván; és lőn Apu, a volt könyvelő: árulóvá.

² Árengedmény

³ Bolthűség

⁴ Decentralizált értékesítési rendszer

⁵ Első vásárlás

⁶ Koordinált marketing

⁷ Gyűjtést

⁸ Probléma-felismerés

⁹ Fix kiadás

¹⁰ Mozgó ügynök

¹¹ Stratégiai szövetség

– Free-travellerré¹² – mondta Micike.

– Ötezer dollár – válaszolt Apu akkor és ott, az udvar haván a fel nem tett kérdésre, s mert istentelenül fázott, reszketett és félt, mindenképpen biztosítani akarta a két maffiózót arról, hogy ő voltaképpen semmiről sem tehet. A nem remélt gazdagság a bűnös, a bőkezű halandóság, de legfőképp az Anyu. Aztán sírt, de nem a száz dollárt siratta, amibe az alváz és a motorszám felírása került, hanem a nyugdíjas, nyugalmas könyvelői állását, a reá szabott múltat, amit nemcsak elviselni, de szeretni is lehetett. Mindenesetre jobban, mint a mai napot, amikor vadidegen emberek húsz dollár védelmi pénzt várnak el minden hónap első péntekjén, s közben jót röhögnek rajta. Semmi kétség: Anyu a hibás, szelje ketté a kocsival ő az utcahossz összes villanyoszlopát, ha meg akar szabadulni a vigyorgó pofáktól...

– Nincs semmi baj – simogatta Anyu, a született Csécsey-lány a minden inában reszkető volt könyvelőt.

A környék legdrágább és -nagyképűbb orvosa ránézésre felállította a diagnózist.

– Neurózis – mondta, és arany cigarettatárcájából aranygyűrűs cigarettát vett elő, és ezüst öngyújtójával tudományát is megcsillogtatta. – A betegnek odafigyelésre, megértésre van szüksége. A szorongás idővel oldódik, de addig eltúlozhatja a szomatikus tüneteket, irracionális félelme fóbiák formájában adhat jelt magáról.

Apu hetekig félt kimenni az udvarra. Arról sem kívánt tudomást venni, hogy László a kisebb, egy- és kétszáz dolláros kölcsönök után ötezer dollárt kért arra, hogy Micikével megindítsák az advertising campaign¹³-t. Anyu, a született Csécsey-lány magyarul válaszolt:

– Nem adok!

Micike sírt, könyörgött, végül azt kiabálta, hogy a tévében a szülők a lelkiüket kiteszik a gyermekük boldogságáért. Később azt, hogy Apu önző, Anyu kapzsi, elkívánják lányuk jövőjét, a strategic alliance-t!

– Price¹⁴ jobbra, sale¹⁵ balra – mondta Anyu kimerően –, a köreitekkel ezer dollárt gurigáztatok el, és se imázs, se építés. Annyit látok, hogy száz hriveny ára ócska kacat porosodik egy drága pénzen bérelt irodában.

Március végén a fiatalok szakítottak, ami olyannyira megviselte Micikét, az eladósorba serdült hölgyeményt, hogy másnap csak fagyaltot evett.

¹² Potyautassá

¹³ Hirdetési kampány

¹⁴ Ár

¹⁵ Árleszállítás

BARACKVIRÁGZÁSTÓL DINNYEÉRÉSIG

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény kilépett sokak irigyelte táblázatszorító munkahelyéről. Virágpompás mámorító illataival nem a tavaszi, vágyserkentő langyos légtömeg lódította ki véglegesen a folyosóvégi, számítógépekkel telezsúfolt irodából. Az ok prózaibb: megszolgáltatta, hogy a parkoló mellett álló szeméttároló konténerből kelljen kiguborálnia az elvégzett munkáját tartalmazó, égszínkéék irattartóját.

– Ez a tévében nem így van! – fellebbezett ikegve Anyuhoz, majd telesírta a nagy- és kisszobákat, és a házban fellelhető összes papírzsebkendőt.

– Ilyen az élet– vigasztalta Anyu, a született Csécsey-lány.

Meggyszirom-havazás idejére fölszáradtak a könnyek. Anyu az emlékeit, Apu a bélyegeit rendezgette, míg Micike görnyedt háttal, ólomnehéz mozdulatokkal lélekfonnyasztó unalmát vonszolgatta szobáról szobára.

– Vénlány maradok – jelentette ki váratlanul, majd letörölte ajkáról a rúzszt, leszedte műkörmeit, és száraz kenyérhéjat rágcsálva betelepedett Apu bőrfoteljébe, hogy a százötvenhárom tévécsatorna látnivalóival kárpótolja magát.

Anyu futott, Apu botlott: jégkrém került a fotel melletti dohányzóasztalra, pizza a környék legdrágább vendéglőjéből, és dobostorta, amit pici-Mici korától a legjobban szeretett Micike, az eladósorba serdült hölgyemény.

Nagy igyekezetében Anyu, a született Csécsey-lány csak egy kérdés erejéig torpant meg:

– Kire fogod hagyni a vagyont? Netán azokra, akik a szemétre dobták a munkádat?

A napfelkelte Micikét a csapi határátkelőn találta. Ült a csodaszép, égszínkéék kocsjában, karnyújtásnyira a vámmellenőrzési ponttól, és gondolatban igazat adott Anyunak: élményekben is gazdagodni kell.

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény tehát mohón gyűjtögetett. Csodaszép, égszínkéék kocsjával egy nap alatt körberohanta fél Magyarországot. Járt Nyíregyházán, Miskolcon, Békéscsabán és Penészleken. Megmártózott a városi pláza-kultúrában: fontoskodott a fontoskodókkal, cseverészett a kényeskedőkkel; hagyta magát átverni, tíz forinttal becsapni. Mindeközben vásárolt négy darab kártyás mobiltelefont – egyet Anyunak, egyet magának, kettőt Apunak –, egy családi tojásfelnyitót, és egy konyhai használatú tengervíz-sótalanító készüléket. A penészleki ABC-ben beszerzett tíz deka párizsit majszolgatva pedig megállapította, hogy Magyarországon sincs semmi az isten háta mögött.

Éjszakára a Debrecenben élő nagynénjénél szállásolta el magát. A töpörödött, jóságos tekintetű, tündérlelkű anyóka készségesen lapozgatta, fűzött magyarázatot a vaskos családi fényképalbumban őrizgetett megsárgult fotográfiákhoz. Micike megtudhatta, hogy a fess, bajszos, tisztí egyenruhás vagy csokornyakkendős nagybácsik légijából sokan szerte a nagyvilágban élnek, éltek, míg egyesek a Donnál vagy az akasztófán végezték, vagy, jobb esetben, a recski kőbányában töltötték ki büntetésüket. Mindez elgondolkodtatta Micikét, az eladósorba serdült hölgyeményt. A nénikével együtt könnyezték meg... a televízió estéli nagyfilmjét, amelyben a főhős lövöldözött, robbantott, ütött és vágott mindenkit, aki az útjába került, hogy elnyerje donna Bella szerelmét.

Az egyedüli, ami megragadta Micike képzeletét és el sem engedte soha, az a néni tőszomszédjának sziklakertje volt.

Virágok erejében kicsiny váracska állt a kőhalom tetején. A várfal tövén folyócska eredt, és ide-oda kanyargott, majd vízesésként aláhullott, hogy legyen ereje meghajtani az aranyos, szalmatetős vízimalmocska kerekét. A tavacska felszínén, amibe a folyócska torkollott, vízililiom tojásdad leveli ringtak, közöttük tátogó aranyhalacsák várták a reggeli etetést.

– Miért nincsen ilyen a tévében? – kérdezte csodálkozva Micike, majd gondosan feljegyezte a jóindulatú szomszéd bácsi sziklakert-építési szaktanácsait.

A gyümölcsfákat levélmoly és ilonca ellen permetezték, mire Micikék kertjének hátsó fertálya benépesült. A kubikosok gödröket ástak, földet talicskáztak; a villanszerelők kábelt fektettek, a vízvezeték-szerelők csöveket; a kőművesek a vese alakú tó oldalát zsaluzták, betonozták; a kertészek száz szám ültették a palántákat: keserű tatárvirágot, krizantémot, bársonyvirágot, díszpipacsot és -mákat, s még sok egyéb vadvirágot. Micike a csodaszép, égszínkék kocsjával vízforgató szivattyúért, ötös cementért, hetvenes szögért rohángált; Apu, a volt könyvelő föl-alá a munkások között, és bajszáról csöpögött a verejték, annyira de annyira akarta, hogy portáján a környék legnagyobb sziklakertje álljon.

Anyu a teraszon ült, napernyő alá húzódott a tavaszi kánikula elől, s csak nézte, nézte Eleket, a hallgatag kőfaragót, aki kalapácsával és vésőivel a kőművesek körül téblábolt, kuszált szőkén és mélabúsan. „Istenem – háborgott a született Csécsey-lány lelke –, mi a fene tetszik rajta Micikének?!”

Végzőra befutott a bányászott, nagyméretű, lapos köveket szállító billenőkocsi, hogy nagy robajjal megszabaduljon a terhétől; ahogy mély sóhajjal Anyu a kétségeitől, a sziklakert érdekében.

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény így szabadon alámerülhetett a tengernyi szomorúságba, amit Eleknek, a hallgatag kőfaragónak a tengerzöld szeme árasztott; s hordhatta keserves ábrázattal a legmárkásabb söröket a környék legbúsabb kőfaragójának, aki ilyenkor félbehagyta a kövek kopácsolását.

– Az élet, mint olyan... – mondta Elek révült tekintettel.

– Az élet, mint olyan... – ismételte Micike áhítattal, szép barna szemét a hallgatag kőfaragón felejtve. „Ó, milyen romantikus – borzongtatta a gondolat –, az olyan meg pont olyan, mint a filmekben.”

Anyut, a született Csécsey-lányt borzasztóan bosszantotta ez az unalomig ismétlődő jelenet. Micike plátói szerelmét lehetetlen volt kompromittálnia. Hiába leselkedett olykor hajnalok hajnaláig, csak annyit láthatott, hogy a lánya ruhástól, mozdulatlanul fekszik a félig lapozott, félredobott művészeti albumok között, s lehuny szemhéja mögött szorgalmasan fiatornyosítja képzelete légvárát.

– Marhaság! – aposztrofálta Anyu, majd hitetlenkedett: – Nem értem, nem megy a fejembe, hová akar azzal a szerencsétlen kőművessel kilyukadni?!

– Kőfaragó – helyesbített Apu, a volt könyvelő.

Anyu ráförmedt:

– Neked nem mindegy! Világhírű szobrászt akar belőle faragni vagy mit, a mi... ostoba Micikénk.

– Áruló, a... mi státuszunkban – mondta Apu nagy igyekezettel, hogy aztán felhergeljék sajátos fogalmai a hűséget illetően. – Az ilyen megengedhetetlen... Nyilvános arculcsapás! Drágám, érted, mire gondolk.

– Te csak nézzed a televíziót – parancsolta Anyu, a született Csécsey-lány, s lassan elkomorult a tekintete; az Apu tekintete; a tévés seggrepacsi-vetélkedő műsorvezetőjének tekintete; a telehold, a végtelenbe táguló csilagvilág: senki és semmi nem örült együtt a szerencsés nyertessel.

Egyedül Micike képzelete csapongott önfeledten. Elekkel, a zseniális szobrásszal meghódították Berlin, Róma, Párizs és London művészeti galériáit, műértő közönségének szívét. Majd következett, már túl az Óperencián: New York, Los Angeles, Buffalo Bill és Szöul, és a holtomiglan-holtodiglan, mert Micikének, az eladósorba serdült hölgyeménynek nem jutottak eszébe újabb városnevek. Azért az ábránd szépre sikeredett, talán túlságosan is szépre ahhoz, hogy valaha igaz legyen.

Ám és lám: dinnyeérésre elkészült a környék legnagyobb sziklakertje.

– A környék legnagyobb bombája sem veti szét – lekendezett Apu, a volt könyvelő.

A magas hegytetőn ormótlanul nagy vár állt. Vaskos falai alatt a patak tajtékot vetve vette kezdetét, és dübörögve zuhogott alá, már-már elsodorva a cinkelt bádoglemezzel fedett vízimalmot, messzehangzóan zakatoló kerekével együtt. A vízforgató szivattyú éles hangú, aranyhal-riogató berregése volt az, amit Micike már végképp nem tudott elviselni. A csapra vert söröshordó körül nótázó munkások sorfala között rohant a házba, be a szobájába: fojtogató csalódás-érzete hátha az ajtón kívül reked. De nem. Együtt zokogtak, siratták el a szépet, az ábrándokat, és végül az Eleket.

TÖRTÉNETECSKE

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény péntek este nem ment haza, holott a „Restek untig” című sorozat legújabb epizódját sugározta a televízió. Az együttérezést milliomosék szenvelgésével csak fokozta, hogy tévészés közben Anyu franciasalátát evett, Apu örmény konyakot ivott, Micike amerikai földimogyorót szokott rágcálni.

Apu, a volt könyvelő durrdefektre gyanakodott, s mert nem értette, miért nem tudja utolérni Micikét mobiltelefonon, hát árulással vádolta meg a filmbeli házvezetőnőt. Anyu, a született Csécsey-lány a csodaszép, égszínkép kocsi műszaki hibája mellett kardoskodott, s a volt könyvelőt idiótának nevezte, mert kétségbe merte vonni Eleonóra Lujza Annemari Renáta jussát a dél-amerikai olajmezők jövedelméből.

– Az... Csakhogy... De... De mégse... – dadogta Apu.

– Felőled a mi Micikénket is kisemmizhetnék – háborgott Anyu, s váratlanul kiejtette kezéből a salátás tányért. A legrosszabbra gondolt, amire a környéken gondolhat az ember.

Apu semmire.

– Tárcsázd gyorsan a baleseti ügyeletet! – rémüldözött Anyu. – Gyorsan! Nem élném túl... Nem is tudom, mit csinálnék magammal...

A volt könyvelő legyűrte döbbenetét, letette poharát, és aztán gyors volt, bírta hangerővel, túlharsogta a született Csécsey-lány hisztériás rohamát. A telefonvonal másik végén nem tudtak az eladósorba serdült hölgyeményről, és a volt könyvelő ötpercnyi, női sikolyokkal elegyes ordibálása után nem is akartak tudni.

– Hívja a diliházat! – javasolta az osztály ügyeletes, és lecsapta a kagylót.

Apu nagyokat nyelt, Anyu szipogott, időbe telt, míg lecsillapodtak. Aztán elhatározták, hogy éjfélig türelemmel várnak, és közben elrágcsálják Micike amerikai földimogyoróját.

A született Csécsey-lány 0 óra 02 perckor jelentette Micike eltűnését a milíciának. Pontban fél kettőkor az államvédelmi hatóságnak, a határőr-ségnek és a tűzoltóságnak

Apu, a volt könyvelő kénytelen-kelletlen 3 óra 26 perckor fölcsegette álmából a környék legbefolyásosabb emberét, és telefonon arra kérte, hogy tekintettel Anyu, a született Csécsey-lány zaklatott lelkiállapotára, mozgasson meg minden megmozgathatót Micike, az eladósorba serdült hölgyemény megtalálásának érdekében.

Micike – arcán átszellemült mosollyal – hajszálpontosan hajnali 4 óra 40 perckor hajtott be a villa udvarára.

Anyu emeletmagasból, egy pillantással fölmérte az ő Micikéjét, s abban a hitben élt sokáig, hogy semmit nem értett félre.

A péntek éjszaka keltette rianás a maga kiszámíthatatlan irányváltásával apró mozaikdarabkákra tördelte a jómód kipárnázta idill tükörsimának és fényesnek tűnő felületét. Anyunak, a született Csécsey-lánynak látszatfenntartó igyekezete, akarnoksága és zsarnoksága ugyan útját állta a sors-zajlásnak, de az állandósult katasztrófa-készenlét végképp felőrölte idegeit. Az indulatok hullámai között élni nem, csak alámerülni lehet.

Anyu: fulladozott.

– Micikéből kurva lett – jelentette ki napjában többször, és tehetetlenül széttárta a karját. – Mit tudjak csinálni?

Apu, a volt könyvelő töprengett és töprengett, csak töprengett.

– Nem adok alá lovat – mondta Anyu, a született Csécsey-lány egyik délután, megvárva azt a pillanatot, mikor Micike végre felébredt és méltóztatott kibotorkálni a szobájából. – Megvonom a zsebpénzt, nem fizetem a fodrászt, a manikűröst – sorolta fennhangon –, uszodabérletet sem váltok, a kocsikulcsot meg zsebre teszem.

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény ásított néhányat, majd a faliórára pillantott: „2 óra 19 perc a legalkalmasabb pillanat arra, hogy az embertől megvonják az apanázst –, állapította meg magában. – A filmekben dettó így van, ott is hangosan ketyeg az idő, igaz, hátrafelé, hogy a főhősök nagy izgalmak közepette színes drótokat vagdos hassanak.”

– Csöcsörésszétek egymást! – nyugtázta Micike Anyu döntését, mintegy jelezve, hogy ő nem izgul: visszaszámlálás nélkül is kész elnyiszálni minden családi köteléket, ha úgy látja jónak.

Anyu, a született Csécsey-lány elképedt és -sápadt, ájulás környékezte, és álma sem szólt egyébről, mint a mind gyorsabb semmibe zuhanás-

ról. Felriadását „megrontották!” felkiáltás kísérte, hogy annál nagyobb rémülettel rázza az egyenletesen hortyogó volt könyvelő vállát:

– Ébredj! Hallod, ébredj, az irigyeink tönkre akarnak tenni bennünket!

A lakásból kisebb értékek tűnedeztek el. Micike arca megnyúlt, bárán szép hosszú haja koszcspapzottabb lett, és mind sűrűbben használta a tévésztárok intelligenciáját megcsillantó kifejezéseket: tökjő, pinacuki, kamelom... Ám ha Anyu, a született Csécsey-lány a soknál is több időt szánt arra, hogy éjszakai holléte felől tudakolózzon, válaszával az eladósorba serdült hölgyemény még rajtuk is túl tett:

– Egy kalap szarba!

Anyu őszült, Apu bajsza kifehéredett. Álmatlankodtak, évdtek és rágódta hajnali 5 óra 53 percig. A dátumot és a napot nem jegyezték fel azok a jóemberek sem, akik a villa elől becipelték az árokparton fekvő Micikét.

– Heroin – állapította meg a környék legdrágább és -nagyképűbb orvososa, miután gondosan megvizsgálta Micike, az eladósorba serdült hölgyemény beszűkült pupilláját, majd hozzátette: – Az elsődleges ok esetünkben a kielégületlen érzelmi szükséglet.

„Micike nem eset, Micike az én lányom” – háborgott Anyu gondolatban, és pokolba kívánta a doktor minden tudományát, csodatévő alkímiáját. Aztán mégis belátta a született Csécsey-lány, hogy az elvonókúra elodázhatatlan, mert Micike kezdeti stádium, nemzeti tragédia, a civilizáció csődje, még akkor is, ha százszor az ő lánya.

BÉLUS ŐSZIDŐBEN

Valami elmúlt, s Apu, a volt könyvelő akármennyire szaporán lépte le a villa és a kert közepén álló, zöldre festett finn típusú faházikó közötti távolságot: az a valami csak távolodott, csak távolodott... Maradt az őszi idő bágyadt napsütése, fogyó holdja, és a volt könyvelő melankóliája.

– Miért? – kérdezte hát Apu, a volt könyvelő a postást, a gáz és villanyóra-leolvasót, az utcán kószáló kéregetőket, de választ csak Micikétől kapott:

– Tropára mentek anyu idegei.

– Tropára – sóhajtott Apu, majd szuszogott és nyögött, maradék erejét megfeszítve próbálta belezsúfolni a környék legnagyobb régiséggyűjteményét a zöldre festett faházikóba.

– A filmekben is így csinálják– jegyezte meg Micike, az eladósorba serdült hölgyemény, majd segített a környék legterjedelmesebb és -sem-

mitmondóbb újságját szétteregetni a házikóba beállított nyugágyon, hogy olvastán a volt könyvelő okkal megállapíthassa:

– Nincs igazság a földön!

Estéknént mindketten a zöldre festett faházikó bejárati ajtajának küszöbére ültek, onnan csodálták a fényárban úszó villa sarkig kitárt ablakain kigomolygó színes füstöt.

Odabent, lent és fent: rontást bontottak, szellemet úztek, és vagy tucattal viczorogtak – estéről estére – a környék valamennyi irigyére, akik Anyu szerint a család elvesztésén mesterkedtek. Szentelteltvíztől csicsegték a szőnyegek, szentült vodkától kurjongattak a némberek, s volt még kártyavetés, asztaltáncoltatás és egyéb abrakadabra, szóval nagyban folyt a pénz-tárca-lappasztás.

Napközben Micike, az eladósorba serdült hölgyemény a környék legtagasabb és legjobban felszerelt konyhájába húzódott vissza, míg Apu, a volt könyvelő a zöldre festett házikóba. Hála a drogelvonókúra vitamin-injekcióinak, Micike szemlátomást gömbölyödött, ellenben Apu fogyott és töpörödött, hozzázsugorodott nyugágynyi vackához, ahol szavai szerint hátralévő napjait kívánta leélni.

– Nincs igazság a földön! – sóhajtozta minduntalan.

– Ehetetlen ennivaló nincs – mondta Micike, próbálta megcsillantani az élet kellemetes oldalát a volt könyvelő előtt, majd értetlenségének adott hangot, a kérdésnek, ami álmában sem hagyta nyugodni:

– A főzőcske-műsorokban hogy tudnak száz hriveny ára alapanyagokból húsz hriveny értékű ételeket főzni?

Apu nem válaszolt, hallgatott és sóhajtozott, rezegtetten bajuszán a száraz kenyérmorzsát.

– Nyilván ez a dogok rendje – adta meg magának a választ Micike, az eladósorba serdült hölgyemény már a konyhaasztalnál, és orjalevest evett csigatésztaival, kirántott húst tarhonyával, hogy röpké óra múlva, repetázás közben nyilvánvalóvá váljon számára Anyu hiánya.

Anyu, a született Csécsey-lány már nem hajbókolt szobáról szobára; égett füstölőpálcikákat; rajzolt ákombákomokat a levegőbe, és ami a legsajnálatosabb volt Micike számára: főzni se főzött. Ez nagyon, de nagyon komolyan nyugtalanította, egyébre sem tudott gondolni, csak az üres fazekakra. A tény, hogy Anyu számízte a környék legnagyobb régiséggyűjteményét a kert közepén álló, zöldre festett faházikóba, keresztülgázolva Apu, a volt könyvelő életének értelmén: eltörpült Micike kétségbeesése mellett. Ráadásul egy megveszekedett kolbászvéget sem talált a környék legnagyobb hűtőgépeiben.

– A boszorkák mindent felfaltak – állapította meg döbbenten, és gondolatban igazat adott Apunak, a volt könyvelőnek: nincs igazság a földön!

Ám a keddre szerda jött, a hétre hét, s reggelenként Anyu elment hazulról, hogy esténként megjöjjön. Mindeközben Micike, az eladósorba serdült hölgyemény megtanult tojásrántottát sütni, makarónit főzni, szalonnát pirítani; Apu, a volt könyvelő káromkodni, és tábortüzet rakni, hogy míg a hamvadó parázs alatt sült a burgonya, legyen okuk megállapítani: a dolgok azért vesznek 360°-os fordulatot, hogy végül visszatérjenek önmagukba.

– Férjhez kell mennem egy... bugyigyaroshoz – sírta el magát Micike egyik este, hogy felsisteregen a parázs; könnyezzen a félhold; forogjon Anyu az ágyában bal oldaláról a jobb oldalára: hogy tudja meg a világ, hogy nem Apu kitartása, vagy az ő megnövekedett étvágya készítette a született Csécsey-lányt arra, hogy egyik napról a másikra kirakja a villából a lelkek lelketlen vámszedőit.

– A rohadt életbe! – sziszegte Apu, a volt könyvelő.

– Abba... – szipogta Micike, az eladósorba serdült hölgyemény, bár érezte, hogy itt mit sem ér a könny, Apu káromkodása. Ha egyszer a környék Béluskája, a maga negyvenöt évével nőülésre szánta el magát. Aminek fejében csak három csipkeverő gépet kér hozományul, nincs az a született Csécsey-lány, aki elszalasztana egy ilyen partit.

Terjedelmes terjedelmével már másnap megjelent a villában Béluska-anyuka, hogy töredelmesen bevallja Micike-anyukának:

– Aranyoskám, a három csipkeverő gép megvásárlása csak az első lépés...

Így kezdte, hogy Micike-anyuka bontakozó fogalmait a bugyigyártást illetően kellően kitágíthassa, egyszersmind sejtesse: minden következő lépés súlyos dollárezrekbe kerül.

– Ott a vámhivatal, az engedélyeztetés, a gépek beállítása és a munkások betanítása; a korrumpálhatók és korrumpálandók köre, konkurenszek négyzete, a piaci viszonyok sokszöge – hadarta Béluska-anyuka Micike-anyukának sajátos mértani haladványát.

Micike fülelt.

Micike figyelt.

Micike dühöngött, és nem Anyu, a született Csécsey-lány gyámoltalan kérdésfelvetése, a „honnan” bosszantotta, hanem a „miért”. Milyen jupon falta fel a debella Béluska-anyuka az összes aprósüteményt, sonkás és sajtos szendvicset, miért kért háromszor a töltött káposztából, evett meg ráadásnak öt darab banánt, ha jottányit sem mozdult előbbre a környékbeli bugyiipar fellendítésének ügye.

– Anyu a hibás! – sziszegte Micike, az eladósorba serdült hölgyemény, majd héjában sült burgonyát evett, hideg vizet ivott, és beteljesítette a beteljesítendőit. Az éj leple alatt, míg Anyu bal oldaláról a jobb oldalára, jobb oldaláról a bal oldalára fordult az ágyában, a környék legnagyobb régiséggyűjteménye apránként visszafoglalta villabeli szobáját.

Anyut nem érdekelte. A született Csécsey-lány másnap fel sem kelt, ágyában feküdt egész nap, s folyvást azt kérdezgette:

– Honnan? Honnan vegyek több tízezer dollárt?

A nagynénik, nagybácsik, oldal- és keresztági rokonok nemigen hallhatták meg az egyedülálló nagynénik, nagybácsik, oldal- és keresztági rokonok támogatójának szívbeli sopántását. Talán azért, mert tele voltak életkedvvel, és agg koruk bölcsessége azt mondatta velük: „Az élet – az élet, még ha nincs is igazság a földön”.

EGYÉB HÓBORTOK

Micike, az eladósorba serdült hölgyemény fogyókúrájának gyorsan híre ment a környéken. No nem azért, mert nem fogyott, ez amúgy sem várható el semminemű színes pilulától, bordásfaltól, szobakerékpártól, gőzfürdőtől és masszástól, se attól, hogy Anyu, a született Csécsey-lány stopperórával mérte a hátralévő időt, ami alatt lányának koplalnia vagy izzadnia kellett, májhizlaló tápot adva ezzel a környéken élők kárörömének.

Apu mindeközben a volt könyvelők szorgalmával osztályozta és rakosgatta – nagy dobozokból kis dobozokba, kis dobozokból nagy dobozokba – a kertvégen talált pár tucatnyi üres csigaházat, amikkel megalapozni szándékozta a környék legnagyobb csigaházgyűjteményét; merényletét Anyu ellen, aki ki nem állhatta a csúszómászókat, árokugrókat (békákat) és a bogarakkal bogarászó vénembereket.

– Ostobaság! – véleményezte Anyu, a született Csécsey-lány a volt könyvelő soros mániáját mind sürvebbben és hangosabban, és már rohantak Micikével, az eladósorba serdült hölgyeménnyel, hogy beszerezzék a legmodernebb fogyasztóövet, -pasztát vagy -paplant, meg egy újabbnál is újabb fürdőszobamérleget, mert a régiek úgymond megbízhatatlanná váltak.

– Ez az! – kiáltott fel Apu a „Restek untig” sorozat ötszázharmincegyedik folytatása alatt. – Ez kell Micikének!

Anyu a veleszületett fölényességgel csóválta a fejét, és újfent ostobának nevezte Aput, a volt könyvelőt; kelj fel, feküdj le Jancsinak, akiben az együttérzés látszata sincs meg.

– Tanulhatnál Eleonóra Lujza Annemari Renáta apjától – javasolta végül Anyu, a született Csécsey-lány.

– Azt teszem – bizonygatta Apu. – Micikének szerelmi bánat kell, az fogyaszt igazán.

– Ostobaság! – legyintett Anyu, majd mégis föltette a kérdést:

– Honnan vegyünk szerelmi bánatot?

Ezen Micike, az eladósorba serdült hölgyemény is eltöprengett, pedig fogyasztóöv szorította a derekát, fogyasztókrém csípte a bőrét, a fogyasztópaplan meg fenemód csiklandozta a talpát, s így már végképp nem tudta, hogy most sírjon, vagy nevéssen.

– Még öt perc – biztatta Anyu, a született Csécsey-lány, és már töltötte is le az internetről a legfrissebb pornóképet. Hiába. Micike a srás mellett döntött. Megsíratta a pilulákat, a szobakerékpározást, a gőzfürdőt és iszappakolást, hogy végül felhányorgassa Anyunak, Apunak: neki még egy szerelmi bánatra sem telik.

– Élet ez? – kérdezte szemrehányóan.

Anyu sírt, Apu a kezét tördelve járt föl és alá, majd éjfél után szerepet cseréltek. Míg a volt könyvelő a nyitott ablaknál sóhajtozott, a született Csécsey-lány port törölve, pókhálózva és parkettát súrolva hátrált szobáról szobára, s közben átkozta az agyonreklámozott tisztítószeret, mert csíkot hagytak, karcoltak, kifehéritették a legdrágább lakkal bevont méregdrága parkettát.

– Mitévők legyünk? – kérdezte Anyu kétségbeesetten, és teátrális mozdulattal a fotelba hanyatlott. „Sztárallűr” – hangoztatta volna Micike, ki tudja hányadszor; megkérve Anyut, a született Csécsey-lányt, hogy próbálja ellesni a „Hajdinakása” című sorozat hősnőjének kecses mozdulatait, ne a saját magánszámát erőltesse. De Micike, az eladósorba serdült hölgyemény még javában aludt s álmodott: ült a csodaszép, égszínké kocsijában, és kísértette a lehetetlent – utol kívánta érni a szerelmi csalódást.

– Nem érdekelsz – förmedt Anyu váratlanul Apura, a volt könyvelőre –, oldd meg!

Apu lassan becsukta az ablakot, gondosan letörölte az ablaküvegre csapódott párát, majd akkurátusan elrendezte homlokráncait, ahogy az egy volt könyvelőhöz illik és számolt. Harminckét varjút olvasott meg a kert lombhullajtott, terebélyes almafáján, és ez megnyugvással töltötte el.

– Karcsi – mondta ki a nevet önkéntelenül, nem sejtve, hogy Anyu, a született Csécsey-lány karvalyként csap le a létező legkézenfekvőbb megoldásra.

Igen, a Karcsi. Akiben csalódott az óvoda, az iskola és a főiskola egész nevelői és tanári kara. Aki idejekorán megőszítette apját, anyját, a városi előjáróságot, mert segédkönyvelői állásával visszaélve pardon nélkül el-sikkasztotta a megyei nyugdíjalapba átutalandó pénzösszegeket.

– Valóban, Karcsikának mibe se kerül egy kis szerelmi csalódás – helyeselte Anyu a volt könyvelő ötletét. Aztán ő is számolt. Harmincegy varjút olvasott meg a kert lombhullajtott almafáján, nagy csalódást okozva ezzel Apunak.

A történeteknek azért kellett hajnalban megtörténniük, hogy a napközbeni telefonbeszélgetéseket, egyeztetéseket követően estére – a virágcsokrot és a kötelező udvariasságot mellőzve – megjelenhessen a villában Karcsi, és a karcsúságához méltatlan, lompos körmondatokban adja tudtára Apunak, Anyunak, hogy az ember életében legtöbbször a csalódás kerül.

A született Csécsey-lány számolt, a volt könyvelő számolt, s hogy ne múljon semmi azon az egy varjún, Karcsika szabad kezet kapott.

Micike meg ácsoroghatott, sápítozhatott és kutyagolhatott, ezzel a legkevésbé sem hatotta meg Anyut, Aput és a környékbelleket. Karcsi következetesen otffelejttette, faképnél hagyta az eladósorba serdült hölgyeményt a legválságosabb és -váratlanabb pillanatokban, ráadásul teljesen kisajátította a csodaszép, égszínkék kocsi, tutyimutyinak nevezte Aput, ami nagyon tudott fájni Micikének, az eladósorba serdült hölgyeménynek.

– Gyűlölöm Karcsit! – toporzékolt, és nagyot csalódott Anyuban, Apuban: széles mosollyal nyugtázták bejelentését.

Szombat este röpke három órát ácsingózott magára hagyottan és pénz nélkül a diszko bejárata előtt, aligság sírt, sápítozott, és csak hat kilométert kutyagolt hazáig, mégis másfél kilót fogyott az eladósorba serdült hölgyemény. Anyu, a született Csécsey-lány rég volt ilyen boldog, Apu, a volt könyvelő rég volt ilyen vidám. Kéz a kézben ültek a tévé előtt, s mindketten arra gondoltak, hálátlanság Eleonóra Lujza Annemari Renáta részéről, hogy bosszút kíván állni a vőlegénye okozta szerelmi csalódásért.

– Drágám, ez egy utálatos perszóna – hízelkedett Anyu.

– Áruló – dörmögte negédesen Apu.

Micike nem értette, önértetét sértette a szirupos idill.

Álmaiban egyre elszántabban üldözte Karcsit csodaszép, égszínkék kocsi-jával. El akarta gázolni, át akart gázolni rajta, de bárhová tekerte a kormányt, minduntalan Anyu és Apu tűnt fel az úton. Álltak egymásra bázsalogva, és Micike hiába tapodta a féket, az összeütközés elkerülhetetlennek látszott.

EPILÓGUS

A szégyent nem lehetett túlélni. Anyu, a született Csécsey-lány nem is óhajtotta. Apu sem, bár a nemakarás akarása komoly fejtörést okozott neki. Már hogy a fenébe ne okozott volna! Folyvást Anyu sirámain, óbégatását kellett hallgatnia; s nap, mint nap megtapasztalta a szükségszerűség parancsoló teljhatalmát, ami kiparancsolta a környék legnagyobb régiséggyűjteményének rendezgetéséből, és arra kényszerítette, hogy a műholdkövető parabolaantenna adottságait kihasználva nyomon kövesse a mind habosabbra verődő szappanoperák történéseit. Anyu mindeközben lelkizett, a volt könyvelő bambult, s így az ömlesztett ömlengések színes kavalkádjai, ha adtak is fogódzót a környék legnagyobb szegényéből való kilábaláshoz, Anyu és Apu képzeletében létrafok nélküli létrához váltak hasonlónak.

– Micike még gyerek– bizonygatta Anyu, a született Csécsey-lány.

– Pici Mici – bólogatott Apu, a volt könyvelő.

– Tegnap még iskolába járt – sópántott Anyu.

– Tegnapelőtt meg óvodába – sóhajtott Apu.

– A lelkünket kitették érte– fakadt sírva a született Csécsey-lány.

– Még azt is?! – hitetlenkedett a volt könyvelő, aztán elcsodálkozott azon, hogy Anyu nem háborodott fel; nevezte véglénynek, ami osztódással szaporítja idiotizmusát.

Anyu figyelemre se méltatta Apu hiányérzetét.

– Gyereke lesz. Égbekiáltó szegény, a mi Micikénknek gyereke lesz! – abajgott, s átment teátrálisba, bemutatta kedvenc sorozatszínésznőjének valamennyi hamis gesztusát, ami köthető volt az „ezt nem élem túl” lelkiállapothoz.

A volt könyvelőnek tetszett a dolog. Erősítette abbéli elhatározását, hogy követi a „Hajdinakása” című sorozat egyik epizód szereplőjének a példáját: végrendelkezik. Hagyatékolni fogja a környék legnagyobb – Anyu szerint legértékeltenebb – régiséggyűjteményét, kitagadva a jussból a környék – Anyu szerint legnagyobb – riherongyát, aki még azt sem tudja megmondani, ki a gyereke apja.

– Nem tök mindegy! – felelt Micike foghegyről a fogas kérdésre, nem sejtve, hogy válaszával úgy felbőszíti Anyut, Aput, és a környék valamennyi öregasszonyát, hogy na.

– Mit neki a világ! – háborgott Anyu.

– Áruló! – tódította Apu, a volt könyvelő.

– Menjetek a fenébe! – mondta Micike, az eladósorba serdült hölgyemény, majd csomagolni kezdett, hogy a továbbiakban a környék legolcsóbb albérletében a leghétköznapiabban élők életét élje. – Gyárban fogok dolgozni, pelenkát mosok és... férjhez megyek, de már a magam esze szerint – szólt még vissza az ajtóból, tovább keserítve az amúgy is keserűséges állapotot, amiben anyu, a született Csécsey-lány csak ennyit tudott kinyögni:

– Az eldobható pelenkák korában...

Apu sem jutott többre. Nem értette, hogy jön valaki ahhoz, hogy a saját feje szerint éljen, mikor csak úgy... röpködnek az eldobható pelenkák.

– Mi mindent megtettünk – vigasztalta Anyu Aput; a volt könyvelő a született Csécsey-lányt lefekvés előtt, majd sokallni kezdték Micike, az eladósorba serdült hölgyemény kiházásítására elpazarolt tízezer dollárt. A sokból aztán nagyon sok pénz lett, olyannyira sok, hogy rendesen megnyomorította az álmukat. Textilpelenkákat mostak feneke-nincs kádban, aztán eldobható papírpelenkákat csomagoltak egy futószalag mellett a már elhunyt kereszt- és oldalági rokonnal egyetemben. A szalagvégen Micike állt, s csak nevetett, nevetett, nevetett...

– Maga volt a pokol – jellemezte Anyu a reggelinél.

– Rosszabb – mondta Apu, a volt a könyvelő, hogy mondjon valamit.

Valójában alig várta, hogy menetrendszerűen elmerengjenek a született Csécsey-lánnyal a régi szép időkön; hogy felemlegessék a kopejkás gondokat, a munkába járás keservét; a hideg teleket és a meleg nyarakat; az üzletek áruhiányát, a félnapos sorban-állásokat... Hogy búvészkedett Apu volt munkahelyén a nem létező teljesítmények számsoraival, és hogy vágta sutba Anyu veleszületett igényeit a másfél szobás panellakásban; s milyen sikkesen be tudta osztani a majdnem-semmit.

– Ezt azonban nem élem túl! – ikegte Anyu, mellőzve a teatralitást.

– Mit? – kérdezte értetlenül Apu.

– Hogy Micike a környék legolcsóbb albérletében éljen – válaszolt pityeregve a született Csécsey-lány. – Hogy pelenkát mosson, hogy munkába járjon, hogy... úgy éljen, ahogy mi élünk.

– De hát az előbb...

– Ostoba! – förmedt Anyu a volt könyvelőre. – Ha nem vetted volna észre, az egyszer használatos dolgok világában élünk. De ahhoz, hogy valamit egyszer használjunk, nagyon sokszor kell rá megkeresni a pénzt. A mi buta Micikénk meg most akar pelenkát mosni, gyárban dolgozni... Kész örület!

– Az – bólogatott Apu.

A született Csécsey-lány fölszáríthatta könnyeit, a volt könyvelő első-hajtozhatta sóhajait. Semmi nem gátolta őket abban, hogy vita nélkül megegyezzenek: ha az augusztusban esedékes kisbaba fiú lesz, akkor László Béla Károlynak keresztelik; ha lány, akkor Mária Anna Renátának, hogy majd legyen mit elhasználnia; s hogy az unoka a legdrágább és -jobb nevelést fogja kapni, amit az ember fia a környéken megkaphat.

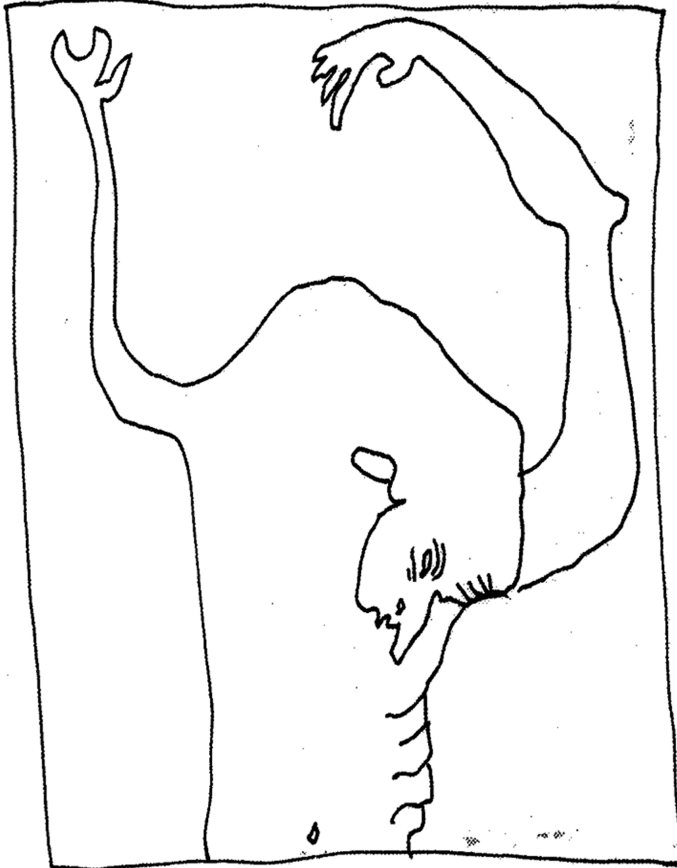
– Pénz nem számít! – jelentette ki Anyu, a született Csécsey-lányok fellebbezést nem tűrő hangsúlyával.

Mit lehet ehhez hozzáfűzni?

Folyt. köv.

Nagybereg, 2004–2005.

JELEN-LÉT

SZERELEM

Írónk a kávéját kavargatta, szembe vele hűséges barátja ült. S mint ilyenkor lenni szokott, tekintetük egyszerre tévedt az étterem terasza mellett terebélyesedő platánfára.

„Koros és poros” – állapította meg magában az Író.

„Hatalmas és erős” – vélekedett az elmélázó barát, majd meglátását továbbfűzve feltette magának a kérdést: „Vajon mit gondolhat róla az Író? Aj, végröpke, hiábavaló emberi élet! – legyintett bosszúsan. – Miért nincs nekem magasröptű képzeletem?”

Válaszképp egy szuszra felhajtotta féldecijét.

– Olvastál? – kérdezte Írónk váratlanul, hogy a platánfáról a pincérlányok alig-szoknyácskái alól kivillanó combokra kalandozó figyelmét elterelje. Kamaszos bizsergést érzett, sóvárgást régmúlt nyarak árnylebbentő kora délelőtti után; amint osztálytársaival nekivágnak hegynek, völgynek, hogy fenyőillatú madárcsicsergésben ismerjék meg a másneműek testi rejtelmét.

– Olvastalak – felelte a barát némi állelkesedéssel, ami csak tovább mélyítette homlokredőző mélabúját. Ilyenkor okosat, szépet illik mondani, nem szorítkozhat az újságmellékletben megjelent novella tartalmára: Lajos elutazott ipszilon városba, és megölte az anyósát. Igen, a vejek néha megölik az anyósukat – álmukban többször is –, de soha nem vonatoznak értelemről meg végtelenről elmélkedve száz kilométereket, hogy ezt megtegyék. Kézenfekvőbb – „már megint a mamára hallgatsz!” – az asszonyt odahaza jól elfenekelni.

– Annál az átmenetnél, tudod... – kezdte mondókáját a barát.

„Megint nem értetted meg a lényegét” – nyugtázta magában az Író, majd érdeklődést mímelve az asztalra könyökölt. Jó dolog, ha az írónak olvasó barátja van, aki ráadásul úgy dobálózik a szöveggörnyezet és -értelmezés; létmegélés és a... többi hasonló (hasonlóan lapos) fogalommal, mint ama kevesek a városban. Szerette volna magához ölelni a saját kis üzemmél, nagy házzal, szép családdal bíró nagydarab, mackójárású embert, meghálálni neki, hogy tévzés helyett novellái vége-nincs körmondatait igyekszik kisilabizálni.

De mi ez a csönd, miért hallgatott el?

– Írjál valamit a szerelemről! – kérte váratlanul a hűséges barát. – Az érzésről, ami megbolondít, elveszi az ember józan esztét.

– Hogy én, a szerelemről?! – csattant fel Írónk. – Na ne, ezt nem gondolhatod komolyan! Soha nem volt és nem is lesz írói célkitűzésem, hogy unatkozó, búval bélelt háziasszonyokat boldogítsak. Nézzenek szapanoperát, menjenek moziba! – dőlt hátra a széken, s kezdetben nem tudta mire vélni barátja riadt tekintetét. – Csak nem!?

– De igen. Két szép fiam van, szerető feleségem, aki gondomat viseli... Örület! Lerombolok magam körül mindent.

– Szedd össze magad, gondold a fiaid jövőjére!

– Csak arra a valakire tudok gondolni – temette széles tenyerébe más-kor folyvást derűs arcát a barát. – De hát neked magyarázzam?

– A szerelem semmi! – ugrott fel ültéből az Író, feldöntve a műanyag széket. – Rémálom: ma van, holnap nincs! Nézz körül! Emberi nyomorúság mindenütt, de mert neked sok a pénzed...

A barát hirtelen felkapta a fejét.

– Most... most mért nézel így rám? – hebegett Írónk.

– Semmit nem tudsz a szerelemről – motyogta a barát. – Végtelen megértelem... – legyintett, aztán felállt, és a farzsebéből előhalászott kötegni-pénzből asztalra dobott ötvenesre ráfordította üres vodkás poharát.

– Bebizonyítom neked! – kiáltotta az Író a távozó barát után, de az már a kocsija kulcsával bibelődött, s végképp nem értette, mi a lószart akar a... firkász bebizonyítani.

Háta mögött egy feldöntött székkal, az asztallapon egy ötvenessel, Írónk úgy maradt ott a kávéház teraszán, hogy hirtelen se leülni, se elfutni nem tudott. Értékelné kezdte hát barátja rém rendes gesztusát, annak módját, ahogy kölcsöneit az asztalokon hagyta, amiket vagy megadott, vagy nem. Általában az utóbbi megoldást részesítette előnyben.

„Egy féldeci vodka és egy kávé csak két hrivnya” – osztott-szorzott magában, aztán zsebre tette az ötvenest, és a kiszámolt végösszeget az asztallapon hagyva, azzal az eltökélt szándékkal vette útját a városközpont irányába, hogy útközben mindent alaposan megfigyel, az albérletében aprólékosan megír: bebizonyítja hitetlenkedő barátjának, hogy az élet nem a szerelemről szól.

„A piac, igen, az a tömény valóság! Holtbiztos, hogy nem a révült tekintetű szerelmespárok édelgő helye. Igen, drága barátom! Akarod a sánta-bonga koldusokkal, retkes bőrű gyerekprostikkal tele kapualjakat?

Megkapod! Ahogy a korzó magamutogató népségét is. Őgyelegnek a szerencsétlenek föl-alá naphosszat, mert munkahely és remény nélkül mi a jó frászt tudnának magukkal kezdeni! Mit?? Úgy hiányzik nekik a szerelem, mit púp a hátukra! Hej, drága barátocskám, kézen fogva vezetlek el a találkahelyekre, ahol a fülig szerelmesek szoktak randevúzni: szociális osztály, karitatív szervezet székháza, ingyenkonyha...”

Imigyen magáénak tudva az igazságot, az Író már-már futva igyekezett előrerúgtató képzelete után. Piac, korzó, ingyenkonyha... Félúton járt, közel a kishídhhoz. A patak erejét kiszívta a kánikula, sással, náddal szegélyezett medrében alig csordogált némi víz. Kanális, pöcegödör, nyitott szennyvíz-csatorna... A hídon túl újfent lehúzott ablakredőnyökkel megvakított családi házak sorfala várta. Szorongás, stressz, depresszió... Nagybetűs emberi szenvedés, ahogy egyik novellájában írta. Kissé fellengzős, hatásvadász megállapítás ugyan, de akkor is – az élet jusst sem a szerelemről szól!

Akkor miről?

Hitről, nemzetről, hazáról?

Hivatalról, sikerről, pénzről?

Síró, keserves, sivár élet...

Az Író váratlanul megszédült. Kapualj alól kisorjázó gyerekhad ugrott; kígyózó kérdőjelek vibráltak szeme előtt. „A hőség teszi – hessegette rémületét –, a számítógép előtt eltöltött éjszaka az oka, hogy... hogy meg kell állni.”

– Ami sok, az, sok! – fakadt ki fennhangon, s felfigyelt hevesen ka-limpáló szívére, lüktető halántékéra. – Nyugi, kicsikét pihenek!

A legközelebbi árnyék egy hatalmas reklámtábla alatt kínálta magát. Írónk jól megnézte, majd a táblára pillantott: „Tedd magadat tisztába, használj...” Tekintette véletlenül az égre siklott – még soha nem látta olyan kéknek, ragyogónak.

– Istenem – suttogta –, ennyi és így?

Elindult. Lépett egyet, még egyet... Az árokparton álló tábla vasoszlopát markolta, mikor megfordult vele a világ. Az égből föld, a földből ég lett...

„Nem és nem!” – volt az első gondolata az Írónak, eszmélése után. Az ég kéken és áttetszően terült föléje, mintha mi sem történt volna. Holott a lelke már nem háborgott: csak fáradt volt, nagyon fáradt. Halotta ugyan a fű zizegését, arcán érezte a langyos szellő cirógatását, mégse bírt megmozdulni. Aztán felállni nem mert. Talán attól félt, hogy az útpadkán szembetalálja magát hűséges barátjával; vagy magával a...

Gyáva dolog a halálra gondolni!

Írónk nem hordta kívül a bánatát, befelé sírt, ha búsult, de ez egyszer nem szégyellte: hadd bámulják a könnyeit. Ő felállt, s ha lassan, megmegállva is, de volt bátorsága elindulni az ismerős-ismeretlen úton!

Hová és miért?

Könnyein át nem a ledubló vakolatú tűzfalakat, a csáléra álló tetőcserepeket, az árkokban gérádzó szennylevet látta, mint egyébként. Az útszéli szeméthegek, rozsdásodó vaskapuk sem tudták érdekelti. Valami megmagyarázhatatlan időtlenségben lépdelt, ahol az embert túlélő házaknak, tárgyaknak vajmi kevés jelentőségük van. Gyöngéd érzelmek népesítették be képzeletbeli örökkévalóságát. Eszébe sem jutott, hogy sintéért kiáltson a falkába verődött kóbor kutyák láttán; vagy csöndért, mert a kamionoknak az a dolguk, hogy dübörögjenek, a szeméten marakodó varjaknak, hogy károgjanak, neki meg... Igen, neki meg az a dolga, hogy mihamarabb magához ölelje, bátorítsa hűségese barátját.

Mire odaért, a piacon már szedelőzködtek az árusok. Az elnéptelenedő standok között néhány fiatal pároska sétált; fél áron hozzájuthattak ehhezahhoz. Barátja ötvenesével a kezében, hol ide, hol oda indult. Máskor vodkát vett, jobb fajta cigarettát, olajos halat, mert szerette. A máskor azonban máskor volt, s a most azt nem akarta megismételni. Végül virágot vásárolt. Hogy kinek? Virágot a virágért. Aztán hazaindult, süket és sivár albérletébe.

Írónk szobáját cigarettafüstös, áporodott szag uralta. Számítógépének monitora kékes fénnel világított az asztalon. Az egészben volt valami démoni, múltba szuggeráló erő. Tétovázott. Hosszú körmondataira gondolt, a nagy igazságra, amit illene megírnia.

Minek, kinek?

„A lószart sem érdekli!” – mondaná a barátja.

– Mi van, ha mégis igaza van? – tette fel az Író a költői kérdést, s válasz helyett széthúzta a függönyt, kitárta az ablakot; kikapcsolta a számítógépet, előszedte régi írógépét az ágy alól: letörölgette, ellenőrizte, papírt fűzött bele. Pillanatok alatt.

Pihenésképpen mélyen tüdőre szívta a szobába beáramló friss levegőt, aztán odaült az írógépéhez, hogy megírja ezt a novellát.

Nagybereg, 2006–2009.

ILLÚZIÓK

Kávéházi asztalnál, poharazgatás közben – még mielőtt a cimborák pokolba kívánnák a szomszédvár focidrukkereit, a nemszeretem politikusokat és végül egymást – passzió magamutogató csészealjokról diskurálni. Olyan... dizájnos! Passzol az ütésálló és seszínű műmárvány asztallaphoz, a falhosszú akvárium sötétkék vizében díszlő vörös-veres, üvegzöld és pizoksziürke színű műhalakhoz; a dizöznek öltözött pincérnök műszempillájához, -mosolyához... A mennyezetről lelógó formabontó, tirkertarka műtyürkék szinte megelevenednek, mikor végre-valahára az ufóra terelődik a szó. Az azonosítatlan repülő tárgy először persze száguldozik nyugatról keletre, keletről nyugatra, csak aztán kereng, pörög, lebeg a házak felett. Közben fényjeleket ad, pulzál, s csöppet sem tűnik valószínűtlenebbnek és elérhetetlenebbnek, mint a bárpulton sorakozó, csillagászati összegekre taksált, rejtjel-címkés üvegek tartalma.

Egész más dolog valódi ufót látni; elképzelni az ufólátásról beszámoló újságcikkben leírtakat! Miért pont éjjel fél kettőkor, és csakis a kávéház melletti útkereszteződés után balra, a Békejobb utca 10. szám fölött lebegett, villogtatta hosszú percekig ibolyaszín fényét a kérdéses ufó? Na, miért?

A tanácsai szükséglakásokra felosztott, valamikor szebb napokat megélt, földszintes, kúriaszerű lakóház lebetonozott udvarán a sziglacseki, mozgatható virágágyásokon kívül nemigen volt semmi egyedi és figyelemreméltó. A György bácsi-féle ufólátásról beszámoló helyi lap újságírónöje – a lakók nem kis bosszúságára – említésre sem méltatta őket. Arról sem írt a cikkében, hogy a virágágyásokon három, deszkafenékkal, fotel kerekecskékkal ellátott, kertfölddel teletöltött, fehérre meszelt gépkocsi abroncsot kell érteni. Sziglacsek tavasszal virágmagvakat szórt, palántákat tűzdelt az ágyásokba, hogy aztán a sorsukra hagyja őket. Köpni nem volt ideje! Igaz ugyan, hogy sovány alkatával, kacsázó járásával kicsike emberkének tűnt a városi forgatagban, de a házgondnoki hivatalt az ő méretére szabták. Napközben kérvényeket körmölt, lótot-futott, kirtartóan kilincselte a hivatalokban. Esténként meg ki-kifakadt, hosszasan sajnáltatta magát Nyina Pavlovnával a közös udvar közös lócáján, ha va-

lamit nem sikerült elintéznie. S általában: nem sikerült! Hajnalka, Kukuskinék és a többiek közben gyomlálgatták, locsolgatták, húzogatták — a tűző naptól óvandó —, az ágyásokat az udvar napos szegletéből az árnyasabba. Ismerték a hálát, értékelték Sziglacsek ügybuzgalmát. Nem úgy az ufót látó György bácsi a 10/7-ből: egy fűszálat ki nem gyomlált, köpet víz nem sok, annyival sem locsolta meg az ágyásokat soha!

Egyszóval, a Békejobb utca 10. szám lebetonozott udvarán nem álltak asztalok, nem pipeskedtek közöttük dizőznek öltözött pincérmők, bárpult sem trónolt a háttérben. A lakatra zárt fáskamrácskák végében álló közös illemhely a májusi melegek beálltával orrfacsaró bűzfelhőket eregetett. A szippantó kocsi félévente, a postás havonta jött. Voltak tehát ünnepnapok az esetenként és nyári esténként a közös udvar közös lócáján üldögélők életében. Ahogy az újságíró nő írásában találóan megjegyezte: a sivárság még nem sivatag, mint azt sokan hiszik! Minimálnyugdíjat jelent, szociális és munkanélküli segítyt; az egykor volt tágas szobákban farostlapokkal leválasztott konyhácskát, keskeny kamrát, szűkös hálószobát. Néhány szál gornyadozó, kiélt földű virágágyásokban senyvedő virágot, s a közös udvaron közös lócát, amin üldögélve oly jólesett sóhajtozni, elvágyódni, sóvárogni egy emberibb élet után.

A kissé kancsal Hajnalka a 10/4-ből férfi után epekedett. A veszekedős Kukuskinék a 10/5-ben lakótelepi, sokszobás lakásról ábrándoztak. A nagyon tiszta és pedáns Nyina Pavlovna is sűrven kiült a lócára, s olyankor a Sziglacsekkel közös háztartást tervezgette. Egy szép nap majd ledöntik a farost falakat, egyesült erővel, vésővel és kalapáccsal kibontják a ház két legnagyobb szobáját elválasztó befallazott ajtót. Eggyé lesz a 10/1. a 10/2-vel, közös lesz a felmosóröngy és a súrolófa, s hogy szikrából lobban fel a láng... Meg hasonló izzó szavakkal próbálta szomszédjában az... ölelés vágyát fölszítani.

Sziglacsek az istennek sem akart tüzet fogni! Nem mintha lélekben rendszert váltott volna: nem! A folytonos hivatali kilincselések, az előszobázások kudarcai megtanították: határok pediglen a demokráciában is vannak. Ohó, de még mennyire! Egyszerre valóságosak és képletesek; szilárdak és képlékenyek, s nem bölcs dolog átlépni – uram bocsá! –, fölszámolni a kereteket. Jobb megállni, keményen lecövekelti az emberi önzéssel, kapzsisággal aláaknázott határzár előtt; olykor a megingás is életveszélyes!

Ekként gondolkodott Sziglacsek, s ezúttal sem felejtette el ráemelni csodálkozásra nyíló, ködös-borús tekintetét a mellette ülő, fennhangon agítáló Nyina Pavlovnára: „Mit nem tud ezen megérteni?”

Miért nem akarja megérteni?

A Naprendszer – az újságcikk szerint – 250 kilométer/másodperc sebességgel kering a Tejútrendszer középpontja körül, míg a kilótt puskagolyó 1,5 kilométert tesz meg egy másodperc alatt. De nem kizárt, hogy a nyomda ördöge összekeverte a számokat, és az állítás fordítva igaz. Ha így van – és miért ne lehetne! –, akkor a láthatáron összeér az ég a földdel; a Nap este lenyugszik, reggel fölkel, s holnaptól más lesz a világ. Állíthatja György bácsi váltig a 10/7-ből, hogy egykor az udvaron bújócskázott, fogócskázott a valamikori szomszéd jegyzőék Emma nevű kislányával: ki fog neki hinni? Az újságíró? Hajnalka vagy Kukuskinék aligha! Egységben az erő! Még hogy széles, füves volt az udvar; konyhakerttel végződött és árnyas szőlőlugassal! Meg hogy az álmai nem szorultak holmi közös lócára – szélteben-hosszában belakták az egymásba nyíló, nagypolgári ízléssel berendezett szobákat!

– Hogy tudott az öreg még ilyet... ufót kitalálni is!? – háborgott, adott hangot gondolatainak Nyina Pavlovna.

– Sehogy – válaszolta Sziglacsek, s elaprózva, óvatosan kihúzódott a lóca végére. Hosszú idő óta először sikerült – s milyen könnyedén! – elintéznie egy ügyet a polgármesteri hivatalban. Akár már a héten felszerelhetik a házra az új ereszcsonát. Aztán jöhet a közüzemi csatornázás, a ház külső-belső tatarozása, a... minden szép sorjában. Nem, többé nem szorul Nyina vigasztaló szavaira!

Az asszony tekintetével követte Sziglacseket, maga nem mozdult. Legfeljebb türkizkék színű pongyolája gallérját, rakoncátlankodó ősz hajtinccseit igazgatta meg, de erre sem mert volna megesküdni. Miért kellett annak az újságcikknek megjelennie? Istenem, miért?

– Képzelse, ma délután György bácsi a 10/7-ből fogta a locsolót és megöntözte a virágágyásokat! – szólalt meg váratlanul Nyina Pavlovna. Aztán kissé megszádlult: nem akarta, s lám mégis elkotyogta!

– Nem mondott semmit? – kérdezte Sziglacsek élénken, szinte azonnal.

Mintha nem az ő mozgatható virágágyásairól lenne szó, s nem a közös udvar közös lócáján ülne! Igen, de akkor hol? Nem elég, hogy Hajnalkán felfogott egy több gyerekes özvegyember; Kukuskinék munkához, banki hitelhez jutottak, és maholnap elköltöznek. „Sziglacsek Gézára sem lehet ráismerni! Egy Sziglacsekre!” Erre gondolt az asszony a kérdés hallatán, s úgy érezte, a perceken leszédül a közös udvar közös lócájáról.

– Vidám volt, fütyült, dalolt – felelte Nyina Pavlovna önkéntelenül, s nagyon mélyet sóhajtott, mint aki szeretné visszaszívni, el nem hangzottá tenni a szavait.

Holott a könnyeivel küszködött. Nem ismert rá a saját hangjára. Telve volt kedvességgel. Hová tűnt harsány, haris zsémbessége? Istenem, hová?

– Nem rossz ember az öreg – nyugtázta a választ Sziglacsek, s csak beszélt, beszélt... Elmondta, amit amúgy minden lakó tudott. A ház valamikor valóban a György család tulajdona volt, és nagyon sajnós, hogy az öregnek az egykori cselédlakásban kellett leélnie az életét. Ügyvédnek sem tanulhatott, vasúti kocsirendezőként ment nyugdíjba. De hát ilyen az élet, és arról ők ketten tehetnek a legkevésbé, hogy olyanná lett György bácsi sorsa a 10/7-ben, amilyen.

– Egyetért velem, Nyina Pavlovna? – kérdezte Sziglacsek végezetül.

Micsoda?! Nyina Pavlovna? Eleddig legfeljebb Nyina volt, szomszéd-ban lakó súrolófás fehércseléd. Egy... egy felmosórongy, türkizkék pongyolában!

Sziglacsek közelebb csusszant a lócán Nyina Pavlovnához, meglátta az asszony tekintetére kiülő zavartságot, értetlenséget. Kissé sete-sután, vigasztalón átkarolta jobbjaival a nő vállát. „Néha nem árt tágítani a kerekteken – vélte –, még ha életveszélyesnek tűnik is a vállalkozás. Az újságíró nő megjósolta cikkében, hogy a lakók életét alapjaiban fogja megváltoztatni az ufó látogatása. Mért ne legyen igaza?”

Miért ne lenne igaza?

– György bácsi nyugodtan alszik. Már nem szenved álmatlanságban, ül a lócán hajnalig – suttogetta negédesen Nyina Pavlovna.

Sziglacsek sovány testét vágyserkentő bizsergés járta át. A simogatóan lágy szavak, a nyári este... Meg egyáltalán, ha a városban valahol, akkor csakis a Békejobb utca 10. szám fölött kellett annak az... izének lebegnie.

Nagybereg, 2009.

ZUHANÁS

Csendes eső esik.

A nagy szemű zápor földbe paskolja a kerti veteményt, feltölti vízzel az út menti árkokat, s amilyen gyorsan eleredt, oly gyorsan elcsendesedik. A pöszmötőlő, szemerkélő esőt ellenben nem kíséri villámlás, mennydörgés, fákat tördelő, tetőcserép-szagató szélvihar: összefüggő, sötét-szürke fellegei suttyomban borítják el az eget, s ha elerednek, kitartóan szöszmötölnek, csurognak-csepegnek napokig. S lassacskán átnedvesednek a felsőruhák, előkerülnek a gumicsizmák; egybemosódnak az épületek, a fák és a hegyek körvonalai. Mázsás súlyúvá nehezül az időtlen szürkület, ázó verebek gubbasztanak az eperfán.

Odakint hűvös van.

A kertekben, a szántóföldeken vígan húzik a sár. Már ha nem állnak a földek parlagon. Mikor kevesen vetnek, keveset aratnak – mondogatják az öregek. Nem mintha régen több lett volna az aratni való: a kombájn nem sülyyedt tengelyig, feneklett meg lépten-nyomon a felázott földben, a mezei utak pocsolyáiban. Átkozott egy idő, esik és esik: betakarításkor, nem első ízben. Oda a termés! Ami búzát a gyom, a ragadós galaj nem fojtott meg, azt az üszök viszi el, s e mind makacsabb tényen az alvás sem segít. Aludhat rá az ember akárhányat, az álom is esős idő. Vízcsepp a szőlőfürtön: lisztharmat, perenoszpóra, burgonyavész...

A hálósza vaksötét. Verem.

Mozdulni, minek?

Menni, hová?

Éjszaka van.

A hágókat lassan egy hete, hogy eltorlaszolták a hegygerincekre könyöklő szürke fellegek. Mert így tartotta kedvük, így látta jónak a magasságos... Istenem, miért?

Iváni Emil virraszt. Rövidke álma nem tudta kibékíteni a gondokkal terhelt valósággal. Pólóját, paplanját átnedvesítette az izzadság. Visszaaludni kéne, nem gondolni semmire. Álom, álom... Jól tudták a régiek: ungvári bor, beregi búza, nyíri makk nem tesz bőséget. Mire jó hát az

önemésztés, miért az álmzargató zenebona? Ha így folytatja, az örültek házában fog kikötni. Tessék, már hallucinál, sípoló magas hangokkal váltakozik a véráram tompa lüktetése, zúgatja fülében az éj csöndjét. Csön-des éji zene. Egy fenét! Legjobb volna nem gondolkozni, csak lenni, ellenni valahogy. Tücsköt herélni a fűben hajnaltól napestig.

– Alszol? – kérdezi váratlanul Iváni.

– Igen – hangzik a nem remélt válasz, s Ivániné alatt megnyikordul az ágy. Az ura felé fordult, mint mindig, ha fontosat akar mondani. A lényeges dolog általában csitítást, bátorítást jelent, vagy némi kis fejmosást.

– Mért hallgatsz? – kérdezi halkan Iváni Emil. Nem akar osztozkodni, veszekedni – volt belőle a héten elég! –, biztató szóra vágyik, picike megértésre. A végén még eszéet veszi a süketítő fülzúgás, összepréseli a hálószoba vaksötétje, megnémítja a haragszomrád szótlansága. Ne láss, ne hallj, ne szólj! A kereskedelmi tévécsatornák műsoraiban majmokat ültetnek a köszörűköre, mutogatják, hogy tudnak örülni a farkuknak. Na, melyik adásban volt az a...

– Nem emlékszel?

– Nem. Nem tudom, mire kellene emlékeznem, érdemes-e emlékezni bármire!

– Kapcsoljam fel az éjjeli lámpát?

– Hagyj békén!!!

Iváni Emil meghökken. Az még rendjén van, ha ónagysága utóbb felül, és vagy zokog, vagy hosszas pityergésbe kezd – legfeljebb kevesebbet pisil. De mi ez a fülsértő felfortyanás, ez a... Könnyű okosnak lenni, mikor süt a nap és kék az ég; tele a pénztárca, hízelgőkkel a tornác.

– Három majmocskára gondoltam... – kezd magyarázkodásba Iváni.

– Micsodára!? – tromfol ura szavára Ivániné. – Megbolondultál, vagy mi a frász lelt?! Nyakunkon a gépkocsi törlesztőrészlete, a nagyfiúnk egyetemi tandíja, a nyugdíjalapba való befizetés, az adóhátralék... Soroljam még?

– Pár kaszással... marokszedővel... – keresgéli a szavakat Iváni Emil, s váratlanul elhallgat, lenyeli mondata végét. Honnan vesz kaszásokat, marokszedőket? Nincs visszaút, nem bújhat vissza a fantengelyes világba. Ha valaki, akkor ő nem! Szószólója volt a kolhozvagyon felosztásának, az elsők között bérelt földet, vásárolt traktort, társult, nem kevés pénzel, a komákkal közösen használt kombájn megvásárlásához.

– Én és a pulya meg majd fogjuk a cséphadarót, és csitt-csatt kicsépeljük a termést – mi az nekünk! Tíz hektár búza meg se kottyán, napszámba is elmehetünk. Már ha támad még a faluban valakinek ilyen okos ötlete.

– Felötlött bennem, eszembe jutott a... három majom...

– Csak nem rám és a két fiúnkra céloz!? Mondjad, mit akarsz belőlünk kihozni?

Iváni Emilné felül. Sírás fojtogatja. A páros ágyat – nem először –, már a második esős nap veszekedésbe torkolló éjszakáján elhúzták egymástól. Fálnak dőlhet, ha akar, fennhangon zokoghat, óbégathat, ahogy a száján kifér. Nem teszi. Ki értené, vigasztalna meg, kicsoda?

– Hétvégére jó időt mond a rádió.

– Tegnapelőtt mára jósolta. Jár a szájuk, hazudoznak jobbra-balra! A szerencsétlen paraszt meg ki se mászik az egyik bajból, már fojtogatja a másik. Nincs, aki segítse, senkiben se bízhat – heveskedik Ivániné, s közben magára gondol, hagyja, hogy eleredjenek a könnyei.

Fodrászszalonban dolgozhatna, és... és nem győzné elkölteni a borra-valót; vagy, amennyi munkát a fölbe ölt, annyival üzlete, kuncsaftköre, saját keresete lehetne. Nem, a drágalátos urának föld kellett, jószág, munka szakadásig. Hogy legyen másnak pénze, verejtékes nyomorúságukon hízzanak a hivatalokban lebzselő... paraziták; hadd tudják köszörülni nyelveiket a falubeli irigyek.

– Bezzeg a munkát nem irigylik, csak a van-t látják meg az udvaron! – szipogja. – Te vagy a hibás: csak te!

Iváni hallgat. A farmerkedés az ő szele, de akkor is... Nem volt elég a vádaskodásból, számonkérésből; az éjt nappá tevő veszekedésekből?! A rohadt életbe: vége lesz valahára!?

Iváni Emil megszólal, nagyon halkán:

– Befejezted? Felkapcsolhatom az éjjeli lámpát, ha gondolod.

Ivániné szeme kikerekedik, villámokat szór a szoba sötétjében. Az hagyján, hogy az ura békülni akar, de hogy összetolják az ágyakat, és elkezdjenek... üzekedni, mint nyulak a ketrecben, az... az... Nincs rá szó! A ringyók nem művelik, nemhogy egy tisztességes családjánya!

– Mondjad, minek hiszel engem, borlányoknak, utolsó riherongynak, bárcásnak!? Vagy azt képzelitek, ti férfiak, hogy elég a fehércseléd hátsó felét megpaskolni, és minden el van felejtve? Betelt a pohár, hogy tudjad! Régen készülök rá, de holnap, esküszöm, beadom a válókeresetet – be én! Nézhetsz magadon körül, állhatsz egyik lábadról a másikra, beleverheted a... tudományodat harminc hektár földedbe, hogy abba!

– Tetű fogja enni a szádát! Innen a háztól, egy gyufaszálat el nem viszel, úgy mégy vissza anyádhoz, ahogy eljöttél: pucér fenékkal!

A hálósza sötét verem, a csönd hosszú.

Meddig még?

Aszály, belvíz, jégeső...

A fagyos némaság eddig semmit nem oldott meg. Most sem fog. Legfeljebb elnyújtja a torzsalkodást, tovább szélesíti a két ág közötti képzeletbeli szakadékot. Okkal félti hát Iváni Emil a félnivalóját; próbálja a gond elhurkolt kacsútját kibogozni magában Ivániné. Elég egy hangos, haragos szó, és a viszály végzetükké fajulhat.

Mitévők legyenek?

Éjszaka van.

Odakint eső esik, hideg van.

A föld ázik, a fülemüle hallgat, fázik.

Csurom víz minden.

Iváni leveszi átizzadt pólóját. Ivániné kibújik könnyektől maszatos hálóingéből.

Az éjjeli lámpa fénye kivetül az ablakon.

Csendes eső mossa az eperfa lombját.

Nagybereg, 2009.

INTERMEZZO

Könnyű lekasztani egy bekeretezett fényképet a falról, és odaállni vele a szobaablak elé.

Ronda dolog a halál.

Egy ember az utcában felkötötte magát. Az utca hosszú.

Kell lennie átmenetnek, az emlékekből a nemléthe.

A nyugdíjas ne nyugodjon! Tétlensége dermesztő. Száműzetés, Szibéria... brr!

A vaskerítések maholnap égis nőnek, a kisajtok zárjaiban csikorognak a kulcsok. Bezárkóztunk. Kint a tábla: ne zavarj! Se vizet, se levegőt. Állítólag voltak boldog korszakai a városnak. Mikor?

Az ostobának beszélhetsz. Ne ugorj a kútba, s beleugrik.

Sükösdí nagy ívben került a kutakat, világéletében; értett a szóból. Az elhallgatottakból pláne. A hallgatásban van mosoly, együttérzés, sajnálkozás; a csöndben a megtanult és kimondható fogalmakon túl kimondatlanul is ott a halál.

Kár, hogy megöregszünk, megrövidülnek a vágyaink.

Sükösdí vaskerítése tíz centivel magasodik a szomszédok magas kerítése fölé. Messzehangzón csikorog a kulcs a zárban. Megolajozni! Minek? Aki és ami kint van, nincs bent. Millió gonddal kevesebb. Csak Magduska ne lenne olyan... otthonülő!

Néha igazán elmehetne a fodrászhoz, a varrónőhöz, netán az intézménybe, ahol dolgozott, amiért élt. Elfeledve lenni, kócosan, loncsosan kikopni az emlékezetből – nem jó.

– Majd holnap – ígéreti, s néz. Tévét néz.

– Még ma! – noszogatja Sükösdí, s hallgat.

Küldjed, és nem megy. Ostobaság, de sajnos így van, s rakódnak egymásra a napok. Három éve, öt éve? A kerítések meg csak nőnek. Magda nem akarja észrevenni, Sükösdí nem tudja nem észrevenni. Kár, hogy megöregszünk, nem látunk át többé a vaskerítésen.

Vagy mégis?

Felakasztotta magát egy ember az utcában. Holott az utca arra való, hogy a város egyik végéből eljussunk a másikba.

Most melyik az egyik, s melyik a másik?

A vég, az vég: punktum! Könnyű leakasztani egy bekeretezett fényképet a falról, és az ablak elé állva bámulni nap nap után. Magduska igazán átjárhatja Seder nénihez a szemközti házba, szomszédolni.

– Majd holnap.

– Még ma! – erősködik Sükösdí, s nem hallgat. A világ, igenis, kegyetlen: kihasznál, meglop és lealjasít. A tétlenség dermesztő, perverz és utálatos. A halál borzalmas, kikerülhetetlen és örök. – Az utcában egy férfi felkötötte magát – közli végül. – Nem a tetőgerendára, a háza előtti akácfára. Hóna alá vette a sámlit, nyakába a kötelet...

Magda néz. Tévé néz. Megtapasztalta – számtalanszor –, félelmetes dolog kutakodni a megtanult, kimondható fogalmakon túl.

Sükösdí a szobaablaknál kilép a szobapapucsból, lábujjhegyre áll. Próbál átkandikálni vaskerítése hegyes tüskéi között, fölött a szemközti ház ablakára. Lám, Seder néni újfent mosolyog, szemmel láthatóan boldog. Könnyű neki. Könnyű leakasztani egy bekeretezett fényképet a falról. Bezzeg a szoba tapétáját nem cserélték, az otromba sifonérokot sem mozgatták el helyükről, a... csillár is ugyanaz – évek óta.

Mennyi boldogság fér egy fényképre?

Ma – ma van, s minden adott. A gyalupad, a fűrés, a szög és a kalapács – a nyugdíjas ne nyugodjon! Kideríteni és megeríteni nem ugyanaz. Ha kell, étlen-szomjan, de addig nem nyugszik... igen, a sarkára kell állnia. Lábujjhegyen az ember tétova, könnyen meginog. Elhítteti a látszat. Még hogy Seder néni megfiatalodott! Ilyet kitalálni is! Rádásul a mai világban!

Sükösdí felhúzza a szobapapucsot, hátat fordít a szobaablaknak, aztán megtörli bepárasodott szemüvegét. Ami igaz, igaz: a vénlány fodrászhoz jár, új ruhát varratott. Az emberi létnek vannak boldog korszakai. No de nem tarthatnak a végtelenségig!

– Majd holnap – pötyögi Magda önkéntelenül, s néz. Tévé néz. A sezlón lassan kikopik alóla.

– A ma ma van – közli Sükösdí, s kész, egész gondolatai támadnak. Úgy véli, visszatért a régi kerékvágásba. A szál deszka nem gond. A fűrészt, ha tompa, kireszeli, a kalapácsot, ha kotyog a nyelén, megékeli, és szög is akad még a műhelyben. Csak Magdus ne lenne ilyen... otthonülő!

Egy házi gonddal mindig legyen több a kelleténél, ha létezni akarsz! Kutyaharapást szőrivel. A tétlenség dermesztő. Száműzetés, Szibéria... br!

Magda meg felszedi a hájas fenekét, elsétál a fodrászhoz, a manikűröshöz, a pedikűröshöz, minden höz-höz és házhoz, ahová el és át kell

sétálnia. Nem holnap, még ma! Mert a ma – ma van. Kikopni az emlékezetből – nem jó.

Lábujjhegyen az idő tétova. Merő kételkedés, szorongás. Holnap! Mi az, hogy holnap?

– Még ma elkészítem a sámlit – jelenti ki Sükösd, s elhallgat.

Nincs mit részletezni, méricskél, ha egy Sükösd valamit a fejébe vesz, akkor annak ott a helye, és csitt! Füttyüljenek a rigók, csiviteljenek a verebek, ficseregjenek a fecskék.

Állítólag tavasz van. Megélénkült az utcában a gépjármű-forgalom, gyors egymásutánban lövik fel az űrrakétákat, a média szünet nélkül szajkózza a madárinfluenzáról szóló híreket. Eb ura fakó. Ami, és aki kint van, az nincs bent.

Koszos a szőnyeg, ez igaz, csöpög a konyhai vízcsap, a bejárati folyosó tapétáját megette a nyirok; ajtóról, ablakról pereg a festék, de a műhelyben rend van. Egy nyugalmazott művezető nem hagyja szanaszéjjel a szerszámokat. Egyébiránt a pedánság apai örökség.

Hatvanon túl nem sok holnap van hátra, muszáj precíznek lenni.

Hóna alá vette a sámlit, nyakába a kötelet... Ostobaság! A kisszékeken ülni kell; állni csak akkor, ha az ablakon függőnyt cserél az ember, vagy át akar kandikálni a szemközti szomszédba. Mi a fészkes fene van egy fényképen annyi bámulni való?!

A collstok kiment a divatból, a kutasók is mérőszalagot használnak. Mire? A betongyűrűk magassága adott. A deszkaszálak hossza, szélessége ellenben változó, és a fagörcsök sem elhanyagolható tényezők. Nem kerülhetnek a fűrészfogak útjába. Muszáj precíznek lenni. Sükösd újra és újranyalazza a tintaceruzát. Szemüvege bepárásodik. Nem lenne szabad izgulnia, felbosszantania magát ostobaságokon. Nyugi, egy sámlit nem a világ! Legfeljebb kissé bicegni fog. A Holdnak is vannak fogyatkozásai. Ráadásul a holdutazás drága, míg egy sámlit mibe sem kerül. Rövid szál, széles deszka, néhány szög, fűrés, kalapács, meg egy kis kétkezi munka. A nyugdíjas ne nyugodjon!

Hatvanon túl nem sok holnap van hátra. Holnap! Múltba mélyülő kutatódás, vájkálás – víz meg sehol.

Szög, kalapács a polcon, a kézifűrés a gyalupad fölött, szemmagasságban falra akasztva. A pedánság: erény. De hol a vasvinkli, a hosszúszerű, miért nincs a helyén? A deszka széles, vinkli nélkül lehetetlenség pontos, passzos merőleges vonalakat húzni. Nem bicegni, billegni fog a sámlit; bármikor kicsusszanhat a talpa alól. Világéletében került a kuta-

kat, semmit nem bízott a véletlenre – nem végezheti ostobán! Egy... egy meg nem talált vinkli nem döntheti a sírba!

Könnyű lekasztani egy bekeretezett fényképet a falról. Magda meg csak folyton néz. Tévé néz. Mosolya vigyor, sajnálkozása zokogás: mindig eltúlozza magát. Seder néni bezzeg boldog, megelégszik egy nem tudom-micsoda fotográfiával. Ki lehet azon átkozott képen, kicsoda?!

Férfi, nő; nászmenet, gyászmenet?

Könnyű neki. Soha nem volt férjnél, a sezlön nem fog kikopni alóla.

Sükösd elhátál a gyalupadtól – álljon meg a nászmenet! A ma ma van, nem holnap. Ha nincs rálátásunk a dolgokra, nem kerül meg többé, ami elveszett, s elkallódik, ami tegnap még megvolt. Nézni könnyű, lehajolni, meglátni, megtalálni valamit sokkal nehezebb.

A Holdnak fogyatkozásai vannak, a félhomályba vesző zugoknak, sarkoknak árnyai. Kimondhatatlanok, és megfoghatatlanok. Felborzolják a pad alatti fűrészporthalmot, fényesítik a falnak támasztott ásó- és kapanyelet. Végig motoznak a stelázi polcain, belekukkantanak a dobozokba, skatulyákba, és szállnak, röpködnek, suhannak – gyorsan, gyorsabban, még gyorsabban...

Kell lennie egy átmenetnek az emlékekből a nemlétebe.

Magda áll a műhelyajtóban, néz és megnevez. Sükösd szenis vénember, műhelye sötét, cselekvése hiábavaló.

– Minek a sámli? Az idő idővel magától is kikopik a talpunk alól.

Magda a műhelyajtóban áll és vár. Tessék, az ura újfent felizgatta magát, elanyátlanodott, szemüvege bepárasodott. Holott illene tudnia: ami, aki kint van, az nincs bent; a lent nincs fent – a kerítések nem nőnek az égig, ahogy az akácfák se.

– Seder néni egy... egy boszorkány!

Magda vár. Sükösdre vár. Ma is jól végezte dolgát, még idejében lakatra zárta a kútházikót; eldugta a szárítókötelet, a vasvinklit az ura elől. Amúgy sincs víz a kútban, öt éve már, hogy kiapadt; hogy egy férfi felkötötte magát az utcában. Öt éve annak, hogy nap nap után Sükösd körül neszez a halál.

Magduska újra megszólal:

– Egy percre nem tudlak magadra hagyni, kitenni miattad a lábam az udvarról. A napját sem tudom, mikor voltam fodrásznál, varrattam új ruhát...

– Majd holnap... – szól közbe Sükösd, s hallgat. Ma már nem kerül meg, ami elveszett, s végképp elkallódik, ami tegnap még megvolt.

Nagybereg, 2009.

INTERMEZZO 2.

Dél előtt átjáróház az első emelet 11-es számú irodahelysége. Kopogtatás nélkül sorakoznak az ügyfelek, a hivatalbéli kollegák. Kelemen kartárs ügyiratokat, kérvényeket és elszámolásokat stempliz, iktat; Tamás úrlapokat nyomtat, iratokat fénymásol. Főnök és beosztott. A délutánt rajzolni lehet. Kelemen kartárs kontúrja – háttal ül az ablaknak – éles, pattanásig feszül tömzsi felsőtestén. Tamás sovány alakját a sarokban álló íróasztalnál elnagyolja, -lágýtja a félhomály. Mentor kontra gyakornok.

Az emberek sikerért, gazdagságért, hatalomért törik magukat. Slusszpassz, ez a realitás! Még hogy főnöknek lenni silány dolog!¹ Művészet kitalálni ekkora sületlenséget!

A fekete lyuk csak lyuk, a határozatok: határozatok; a rendeletek: rendeletek. Mi bennük a logikátlanság, tükör a plafonon?

A megbízható hivatalnok kiengedi a nadrágszíját, mikor leül, s behúzza, mikor feláll. Ne a pöcsére gondoljon! Első a kötelesség, a második: lásd az előző pontot. Egy plusz egyből következik a kettő; a kettő meg egyből a három... Így van? Na ugye!

Az ülőideg-zsába nem örömforrás!

Adélom köszönömért mos, főz odahaza, Ibike nyeli a pénzt. Fekete lyuk, hehe! Asz'ondja: hamm, és oda a havi fizetése.

Edzze a derekát! Különben nem lesz etyepetye, hegyire...

– Idő előtt elüli a pöcsét, Tamás.

A hegynek asz'ondod, ugorj tengerbe, és beleugrik. Betessékelni a hivatali taposómalomba egy elkényeztetett, önfejű protekciót...

Kelemen kartárs ezúttal nem emeli fel remegő mutatóujját; húzgálja ki, tolja be sorjában íróasztala fiókjait. Mobiltelefonján matat. Feladat? Tamás szerint: időmorzsolás. Nem csönget, őrá se csöng senki. Nincsenek értelmezési problémái. Adélja menetrendszerű, péntek délutánonként a fürdőszoba csempefalát suvikszolja. Feneke kerek, a falióra ketyeg...

¹ „Caesarnak lenni – mily silány dolog!” (W. S. : Antonius és Kleopátra)

Tamás kész... kész, slussz-passz! Ha nem a számítógépe előtt ül, és a fenekét vakarja, akkor Ibike, a főnök titkárnője körül legyeskedik.

– A szovjetek alatt valódi bőrből gyártották a nadrágszíjakat.

Mamutagyardból a fogpiszkálót.

– Logikus, nem logikus... Tamás, önre fényes jövő vár...

Ingyenkonyha, aggok menhelye, közös sír.

– Brancsbeli, ahogy mondani szokás. A főnök unokaöccse, meg izé...

Én a maga helyében... Hogy mondjam, a maga helyében tíz körömmel...

– Igen!

– Értelmes ember sikerről, gazdagságról, hatalomról ábrándozik. Egy-szerű: vegye olybá az életet, amilyen. Az elődje, hogy tudja, már osztály-vezető!

– Karrierista pöcs.

– Nem a márkás farmernadrágjait koptatta a széken. Kérdőív, terep-munka! Kötni a macskát a kóréhoz, kinek hiányzik az?

– Szociológiát végeztem.

– Vegyen fel zakót, hordjon nyakkendőt, és... és viselkedjen. Ezt nem én tanácsolom, a főnök üzeni. Ad egy: a létbiztonság, a második: lásd az első pontot. Az egyenes derék életbevágó. Az ülőideg-zsába nem örömförrás. Behúzza a nadrágszíjat, kiengedi a nadrágszíjat... Szép az öve. Valódi bőr?

Szürreális giccs, gatyamadzag.

– Tegnap vásároltam, száz hernyómba került.

– Száz hrivenybe!

Kelemen kartárs íróasztala valóban bútordarab, van mibe kapaszkod-nia. A hallgatás nála hasi légzés. Beszív: egy, kettő, három, négy; kien-ged: négy, három, kettő, egy... Realitás? Az alosztály nélküli főosztályok elszámolásainak, statisztikai kimutatásainak bezzeg nem számol utána. Tamás szerint: edzése van. Harmincadik éve stempliz, hajlong előre-hátra süketen és vakon íróasztala mellett.

Asz'ondják: senki sem szent a hivatalában.

– Nekem az, rengeteg! Jó, ha húsz hrivenyes műbőr vacakra telik.

Szegény hivatal!

– Képzeld, Adél, karácsonyra hózentrágerrel ajándékozott meg. Hol hagyta az esztét! Mintha nem tudná, hogy osztályvezető vagyok, nem egy pókhasú irodaszolga. Na, adtam én neki hózentrágert, de olyat, hogy az-óta is emlegeti.

– A terepmunka nem viselkedés. Tarol az alkohol, a tbc, az AIDS... A társadalom...

– Tudom, mi a társadalom. Száz hriveny akkor is sok pénz egy nádrágszjért.

– A telep fekete lyuk, szociológiailag nincs felmérve. Hogy magyarázzam...

– Csendesebben. Jó fülnek nincs fal.

– Nyeli a segélyeket, a határozatoknak, rendeleteknek sincs foganatja. Mert logikátlanok. És miért? Mert az előállt helyzetet próbálják kezelni, nem a kiváltó okokat felszámolni. Szociológiai felmérésre lenne szükség, össze kellene állítani egy kérdőívet...

Kelemen kartárs az órájára sandít. Az ülőideg-zsába nem örömforrás! Egy, kettő, három, négy... Mindjárt négy óra. Négy, három, kettő, egy... Adél káposztáspaszulyt főz vacsorára. A péntek tejes nap. Első az egészség, ad kettő: lásd az első pontot. A siratás, rivatás, a drága fogak csikorgatása kinek se használ. Tükör a plafonon, ahogy a főnök mondja. A főnöknek mindig igaza van – a társadalom alul-felül szennyes dolog, ostobaság turkálni benne.

Egy plusz egyből következik a kettő; a kettő meg egyből a három... Az emberek sikerért, gazdagságért, hatalomért törik magukat. Ibike nyeli a pénzt, tönk a széle.

– Ne játssza itt a világit, nősüljön meg, Tamás. Keressen egy kezes, begyes leánykát, oszt' etyepetye, hegyire... Használja a pöcsét, nehogy úgy járjon, mint az egyszeri filctoll.

– Maga... maga egyáltalán nem figyel rám!?

Második hónapja figyelem.

– Köti és köti a macskát a kóréhoz! Mivel állok hétfőn szőnyegre, mi jót mondjak magáról a főnöknek? Hogy még mindig kemény a kobakja, juszt is meg akarja váltani világot?

– Majd csak kitalál valamit. Nem az én kudarcom.

Kelemen kartárs háta mögül váratlanul előbukkan a Nap.

Kelemen kartárs sietve nyúl a fiókok után, markolja baljába mobiltelefonját.

Kelemen kartárs orrára szemüveg kerül, homlokráncai elmélyülnek.

Kelemen kartárs petyhüdt arca rákvörös lobot vet.

Kelemen kartárs megfoghatatlan: íróasztalán aktahegy tornyosul, nagyot koppan az iratfűző. Holott Tamás szerint: nincs sodra, lehetetlen onnan kihozni. Az éles kontúr... kibolyhosodott, slussz-passz!

– Itt vannak ezek az akták, sürgősen készítsen minden egyes iratról három darab fénymásolatot! Vigyázni a fűzéssel! Nincs keverés, kavarási!

- Négy óra a perceken!
- Mindeközben a hetes számú úrlapból nyomtat kétszáz... pontosítok, háromszáz példányt.
- Lejárt a munkaidő!
- Mit hangoskodik, ugrabugrál?! A megbízható hivatalnok behúzza a nadrágszíját, mikor feláll. Túlórázni fog.
- Ez nem igazság!
- A főnöknek mindig igaza van. Vagy mehetsz le is meg fel is. Még hogy főnöknek lenni silány dolog!
- A nagybátyám...
- A pöcse tele van veled. Ibike a pipije. Örömforrás. Adélom füstölt-csülkös káposztáspaszulyt főz vacsorára. Asz'ondják a kollegák, nagyon tud főzni, az arany se ér többet a kezénél.

Nagybereg, 2011.

INTERMEZZO 3.

A labda...

– Kinél van a laszti?

– Ronaldónál. A szabadrúgást sokszor kell gyakorolni. Fél gól.

Messi a rövidpasszos, fineszes labdajátásra esküdött, vagyis hogy abban van gól. Zsiga bá' amondó volt, hogy a gól a csatár lábában van. Az egekig sztárolhatnak valakit, de ha a meccs napján ballábbal kel, a csapatának annyi.

– Csücsülhetek a lasztim nélkül – köpött oldalra Messi, mint a nagyok.

– Jön edzésre, megígérte.

Sevcsenkót az óráközi szünetekben Barnának szólították osztálytársai; tanárai az órákon Balognak. Messit ellenben... Nagy Barcelonás, és ördögien tud cselezni.

– A szabadrúgás fél gól... – próbálta bizonygatni, de már az új fiú sem figyelt Sevcsenkóra. Messit nézte, a fekete hajú mokány srácot, aki közben féltérdre ereszkedett, hogy szorosabbra kösse jobb lábán stoplis cipőjét.

– Te ki vagy? – kérdezte Messi, magán érezve az újonc tekintetét.

– Nisi, van Nistelrooy – hamarkodott a válasszal Sevcsenko.

Zsiga bá' egy-egy híres csatár nevének hallatán már-már üdvívalgott: ujjé, a kölyök gólokat akar rúgni! A lényeg, hogy a csapat kevesebb gólt kapjon, mint amennyit szerez. Egyszóval: határozott bekkék is kellenek, meg egy rámenős kapus.

– Félsz az erősen meglőtt lasztitól?

– Nem félek – jött a válasz azonnal Messi kérdésére a van Nistelrooy névre áhítozó új fiútól.

– Nincs kapusuk – sóhajtott Sevcsenko –, Kasi átigazolt az Ivan Franko útiakhoz. Pedig a Nefelejcs utca egészen a Petőfi úthoz tartozik, nem félig...

– Lemossuk a pályáról a chelsea-s ürgéket!

– Gazdag környék, szponzoraik vannak – adta okát Messi indulatosságának Sevcsenko.

Szabó Gergő – így hívták az új fiút – Messit csak látásból, a nyúlánk, szőke hajú Sevcsenkót eleddig alig ismerte. Az agyonmosott zöld mezek,

szürkésfehér sportszárak látványa, a stoplis cipők kopogása az iskola aszfaltozott udvarán azonban mind világosabban, érthetőbben azt szuggerálták, sugallták feléje, hogy régtől közéjük tartozik.

– Zsiga bá’ szerkózta a szerelést. Ha beválsz a kapuban, megdob egygel. Hányas a lábad?

A reménybeli van Nistelrooy megkerülte a Sevcsenkónak adandó választ:

– Hiába ugrok, nem érem el a felső kapufát.

– Öklözd a labdát. Elég, ha a felső kapufa meg a kezed között nem fér el a...

– Nem tudok vetődni, se kifutni a kapuból – vágott közbe az új fiú, s szeplős arca elvörösödött.

– Fenéket! – legyintett Messi, majd az iskolaudvar gyepkopott sportpályája felé intett fejével. – Látod a nagydarab kopasz srácot, ott középen? Ó Pepe. Esküszöm, légy se szállong a kapudig...

– Középhátvéd, Real Madrid; jól fejel, semlegesíti a csatárokat – sorolta Sevcsenko.

Szabó Gergő a város modern iskolájába járt. A műanyag ajtókat és a széles táblájú ablakokat nyílászárónak nevezték, és... és stoplis cipőben tilos volt a műfüves kispályára lépni. Érdekes, a platánfák árnyékolta régimódi iskolaudvaron a választ váró hallgatás nem szorította görcsbe a gyomrát. Tudott mélyeket sóhajtani.

– Most mi van? – törte meg kérdésével a csendet Messi. – Úgy teszel, mint Ronaldo.

– Nem is ismerem! – tiltakozott fennhangon az újonc.

Ahol stratégia van, ott nincs játék – csatát vívnak a pályán. Lelkesedéssel, játszva játszani végig a mérkőzést, az a valódi futball. Zsiga bá’ sokak szerint öreg, maradi. Mi van azon nem szeretetni való, ha a pulyái okkal reklamálnak a bírónál; kiabálnak egymásra, vagy muszájból sokat szabálytalankodnak egy meccsen?

– Jönni talál Zsiga bá’!

– Seva, ne parázz! – adta a nagyot Messi. – Terápiázzák.

– Zsiga bá’ a trénerünk, nyugdíjas tornatani. Jó fej, mostanában lumbágója van.

– Hasogat a dereka – toldotta meg Sevcsenko magyarázatát Messi. – Harminc euróért vett FIFA-labdát a nyugdíjából. Á, amit a pályán rugdalnak a fiúk, csak mezei bőrlaszi! A fifás messzebb száll, másként patantan, és remekül lehet csavarni.

– Ronaldónál van. Isi után a szabadrúgásokat gyakorolja. A kapu előtti szabadrúgás fél gól.

– Hülyeség! – mondta fejcsóválva Messi. – A szőnyegporoló állvány nem nagykapu.

– A felső sarok a szőnyegporolón is felső sarok...

Szabó Gergőnek még nem volt letenni való garasa. Bámészkodott. Az iskola zömök, emeletes épülete, timpanonos hosszú ablakaival, hatalmas, két-szárnyas bejárati ajtajával; az utcafront hosszú, terméskő-oszlopos, kovácsoltvas kerítése; a sziklakert a bejárati járda mellett, többet kezdtek jelenteni egyszeri látványnál. Óhatatlanul összeálltak hazavihető emlékképpé.

– Megpróbálhatom – mondta jó hangosan az új fiú.

A vitázók egymásra néztek. Kékebb lett a májusi ég, csiklandozó a délutáni verőfény.

– Hajrá, Petőfi! – csapott a levegőbe Messi.

– Mindent bele! – tapsolt Sevcenko ütemesen. – Mi vagyunk a jobbak!

– Ez a csapatunknál olyan ízé... – fordult az újonc felé Messi. Seva a vállát karolta át.

– Egyet se félj! Zsiga bá' az utcabajnokság kezdetéig csodakapust farag belőled, Fekete Párducot¹.

– Az kicsoda?

– Kérdezd Zsiga bá'-t, ő tudja igazán! Tulajdonképpen – folytatta Sevcenko –, nincs különbség a kézilabdakapus meg a futballkapus között. A kapuk mérete más. Láttalak játszani, Messi is látott játszani, és... na, remekül védted a kézikaput. Ne hidd, hogy idehívok tréningre valakit csak úgy...

– Sok a rizsa – tette csípőre a kezét Messi, mint a nagyok. – Meg vagyunk mentve. Pepe lesz középen, Lahm a balhátvéd...

– Bayern München, a német válogatott csapatkapitánya; felfutásaival segíti a támadást, remek beadásai vannak...

– És én ki leszek? Épphogy... Vagyis nem nagyon ismerem a focikapusokat – vallotta meg az új fiú, s aztán... A kerítés kovácsoltvas kisajtaja keszerve nyikordult. Bezárták. Valaki pöckébe erőszakolta a rozsdás reteszt. A három fiú egyszerre fordult a kisajtó felé.

– Csak nem... – motyogta behúzott vállal Balog Barna a tagbaszakadt férfi láttán.

– Ajaj! – adott alig hallható hangot osztálytársa.

A sziklakert sövényén, virágágyásán keresztülgázolva, jobbában fekete műanyagtáskával, feketepólós középkorú férfi közeledett. A szatyornak gömbölyű, labdaformája volt.

¹ Grosics Gyulát, a legendás magyar Aranycsapat kapusát becézték Fekete Párducnak a szurkolók.

– Itt van Zsiga?! – hangzott a kérdés már messziről, de amint a férfi odaért a fiúkhöz, újra megismételte: – Itt van Zsiga? Hadd beszéljek a nagyokos fejével! Gábor fiam nem bugris, nem fog ingyen szaladgálni, szabadrúgásokat lődözni. Vegye tudomásul, az a világ már elmúlt! Na, mi van, megkukultatok?

– Még a klinikán van terápián. Nyugdíjas, beteg ember: jobb, ha le száll róla!

– Ni, a szeplőset, de fel van vágva a nyelved! – emelte válla fölé táskáját Gábor apja, de Szabó Gergőnek a szeme sem rebbent.

– Nem fél a labdától – lépett Gergő mellé Sevcsenko.

– A kapusunk – toldotta meg a magyarázatot Messi.

– Ú-úgy! – húzta a szót, engedte le szatyrát a férfi. – Nincs ráérő időm. Az idő nekem pénz, sok pénz – bizonygatta hátrálás közben.

– A lasztimat... – kiáltott a kijárat felé igyekvő után Messi.

– Nesztek! Dugjátok... ahová gondolom! – állt meg a férfi, és műanyagtáskáját a fiúk felé dobta. De jaj! A labda csak egyet pattant, amikor szatyrostól aszfaltot ért.

Nagybereg, 2011.

BALLADA

*„Egyszer mentem Sopron felé,
megnyílt az ég háromfelé...”*

(Magyar népdal)

A földúton járó eső veri. A sár agyagszínű, pára gomolyog. A férfi előregörnyed. Se esernyője, se esőkabátja. Tegnap még nyár volt. Kikeletkor a tél elfelejtődik, de a nyár, istenem, a nyár...

Az úton járó megáll. Amit lát, száz nyarat megélt, mohosak vaskos ágai. Eső kopácsolja a diókopáncsot. Sehol egy károgó holló, sehol egy csipogó veréb, rozsdabarna falevelek hullnak a sárba. Pöttyözik az egyhangúságot. Az eső esik, az úton álló mozdulatlan, a diófa lelombozódik; az úton álló mozdulatlan, a diófa lelombozódik, az eső esik; a diófa lelombozódik, az eső esik, a férfi az istennek se mozdul.

Ha várják, ne mostanra várják Szebeni Jóska! Útját állta az öreg diófa, nincs vigasztalója. A dombon túl susog a nádas. Galambok helyt vércsék szállnak, se nem kilenc, se nem nyolc, se nem hét... Három arca van a vágnak: első néz a Teremtőre, középső a boldogságra, harmadik a temetőre.

Esőverés véres ingre – egy icce víz, két icce sár.

– Jóska, Szebeni Jóska, miért mentél a halastóra?

Mindig is hamarkodtál, három helyett kaparkodtál, Erzsót, Böskét kintartottál. Öltöztél volna feketébe – nehéz ital a szerelem, nincs kegyelem, nincs kegyelem... Farkasfognak mély a nyoma, elárul a lábad nyoma.

Susog a nád, reszket a gally. Az esőn ázó hideg leli. Telefonja tóba esett, kocsí kulcsa vele veszett. Szabó Erzsi gyönyörű volt.

Az eső esik, az úton álló mozdulatlan, a diófa lelombozódik; az úton álló mozdulatlan, a diófa lelombozódik, az eső esik; a diófa lelombozódik, az eső esik, Szebeni Jóska az istennek se mozdul.

Vércse nyerít, szűk az élet. Nem ér csak a diófaig, diófának magasáig – egy icce víz, két icce sár.

Sms-sel üzengetett, álló hétig incselkedett. Ki mindent ígér, semmit ígér, de térül az út, fordul a szél. Ki nejét, fiát eltagadja, nem ad csókot

csak kamatra, azon átok a szerelem, gyilkolni kész veszedelem. Halotti csend jár előtte, mennydörög az ég mögötte.

Fű elsorvadt, hová léptél, bánat nőtt ott, hová néztél. Söröződ lett, menő bárod, a suszter nem barátod. Három helyett kaparkodtál, Özsét, Böskét kitarottál. Mit akartál, megszerezted, ami kellett, mind elvetted. Halastavad három hektár, Erzsikétől mit akartál?

Az eső esik, az úton álló mozdulatlan, a diófa lelombozódik; az úton álló mozdulatlan, a diófa lelombozódik, az eső esik; a diófa lelombozódik, az eső esik, Szebeni Jóska keze remeg, úgy szorítja a kötelet.

Kóvályog a csönd előtte, szellő sem leng mögötte. Rövid az út a diófáig, a halálnak árnyékáig. Ami elmúlt, sárba ragad, hullámsírban rejtve marad – egy icce víz, két icce sár.

– Jóska, Szebeni Jóska, mért mentél a halastóra?

Ölelted a kapu előtt, csókoltad a csónakházban. Szabó Erzszi boldogságra vágyott közben, semmi másra. Böske nem lett, nem lehetett. Úgy nézett a Teremtőre, mint ahogy a boldogságra.

Hol hazugság van, nincsen hívság: a szerelmet fölülírják. Isteneved a penna, vastagon fog és azon nyomban, ha nincs esküvő a templomban. Szabó Erzszi gyönyörű volt. Olybá tűnt, mint az álom, egy ujjára tizenhárom legény jutott, ha úgy akarta.

– Jóska, Szebeni Jóska, miért mentél a halastóra?

Halotti csend ment előtted, mennydörög az ég mögötted. Átírták az életedet, volt szerelem, nincs szerelem.

Szabó Erzszi nem lesz másé!

Halászcsonak kötél nélkül, ölelni vágyak nélkül: nem lehet. Elszabadult indulatok, gyilkolnak a gondolatok. Szabó Erzszi nem lett másé, egyedül csak a halálé. Üres csónak ring a tavon, véres volt a lakodalom – egy icce víz, két icce sár.

Diófának magasában hurok feszül, holló károg. Rövid az út a diófáig, a halálnak árnyékáig.

A földutat eső veri, a halastavat bánat lengi: esteledik.

Nagybereg, 2011.

AZ ÉN MESÉM

Az én mesémben anyóka szunyókál egy széken, kendője éjfelete, haja hófehér. Csóka csípte, eb ugatta: css-s! Hadd álmodja a lánságát vissza! Lapuljon a sötétség, szálljon el a félsz – legyen tavasz az én mesémben!

Hogy hol volt, hol nem volt – ki tudja? Túl az Óperencián a leánygyermek a múlt vetése. Anyja méhe öregecske, s volt reménye elszállt rég, de a mag mégis megfogant, és áldást osztott rá az ég. Julcsi lett a baba neve, hogy Júlia legyen, végül Julcsa, ezért furcsa az én mesém.

Az apja nem fektette pusztá földre, nem dobálta égbe fel. Örömkönnyek öntözgették, örömtüzek melengették: a szeretet így nevel.

Julcsi már el-eljárt a háztól, a réten szellő font koszorút hajából, mikor egyszer csak jött a Szürkület halk neszekkel, galamszürke éggel, füstszín fellegekkel, s eképp szólt:

– Jer velem, szép leányka, jer velem ezüst Hold honába! Csillag leszel, szeplőtelen, a földi élet: küszködelem. Vagy nimfa, tündér, éjkirálynő: amihez kezded ér, ott aranyág nő. Jer velem, szép leányka, szálljunk együtt ágról ágra; éjről éjre, évről évre: míg csak pályáján a Föld forog!

– Urambátyám, fakó lovát megítatom, köpenyegét kiporolom: szürkébb lesz a félhomálynál, deresebb a téli estnél. De csillag nem lehetek, veled nem röpködhettek: öreg szülők várnak otthon – felelt Julcsi, s a Szürkület elborongott, seszínűbb lett az alkonyatnál, deresebb a téli estnél.

Az én mesémben úgy elillan kilencszer kilenc meg három hónap, mint tűző napon a harmat.

Julcsi nagylánnyá érett, nem hordott copfot; a zokszót kerülte, rossz szó nem érte. Hajnalonta seprűt fogott, hajnalonta főzött, mosott, s reggel iskolába ment. Ám egyszer csak jött a Derengés halk neszekkel, csontszürke éggel, hamuszín fellegekkel, s eképp szólt:

– Jer velem, szorgos leány, jer velem arany Nap honába! Szivárvány leszel, tündökletes, a földi élet: kínkeserves. Vagy nimfa, tündér, fénykirálynő, ahová lábad ér, ott aranyló kalász nő. Jer velem, szorgos leány, szálljunk együtt dombról dombra, napról napra, évről évre: míg csak pályáján a Föld forog!

– Urambátyám, fakó lovát megítatom, köpenyegét kiporolom, szürkébb lesz a félhomálynál, hamvasabb a nyári estnél. De szivárvány nem lehetek, veled nem röpködhettek: ki viselné szüleimnek gondját? – kérdezte Julcsi, s a Derengés elborongott, fakóbb lett a virradatnál, hamuszürkébb a nyári estnél.

Az én mesében elillan újabb kilencszer kilenc meg három hónap: önzőbb lesz az ostoba, bölcs a léha; úr a szélhámos, az emberség néma. Hogy a Derengést a reggel csendben kövesse, a Szürkületet szóltanul az este.

Bár ne szövődne tovább szála mesémnek, maradna fehérnek a fehér, a fekete feketének!

Júlia nővé érett, haja vállára omlott; mosolyától remény támadt, szavaiból jószág áradt. Hajnalonta seprűt fogott, hajnalonta főzött, mosott, aztán munkába ment. Ám egyszer, egy ködborús vasárnapon kopogtattak az ablakon.

– Önzőbb lett az ostoba, bölcs a léha – sziszegte halkán a Szürkület.

– Úr a szélhámos, az emberség néma – panaszkolta a Derengés.

– Nem virágzik a fagyöngy...

– Parlagon hevernek a földek...

– Kórság, járvány... – sorolta a Szürkület.

– Nyomor, éhség... – számolt a Derengés.

– Légy csillag, éjkirálynő!

– Légy szivárvány, fénykirálynő!

– Jer velem, Júlia, ezüst Hold honába!

– Jer velem, Júlia, arany Nap honába!

– Nem fektettek pusztá földre, nem dobáltak égbe fel. Örömkönnyek öntözgettek, örömtüzek melengettek, szeretetben felneveltek, míg él bennem a hálaérzet: nem lehetek égi jel – mondta sírva Júlia, s egérszürke lett fent az égbolt, pizsokszürke lent a föld; fárasztónak tűnt az élet, lehangelgoltta vált a lélek, s a köd meg csak gomolygott, gomolygott...

Az én mesémnek itt nincsen vége – esteledik, hajnalodik? –, Julcsa mama felriad. Visz az útja, megy a kútra, hogy a fakó lovát megítassa, a szürke köpenyt kiporolja, mint már tette annyiszor – nem tudom, hogy mennyiszor!

Nagybereg, 2011.

A GABONAFARKAS LEGENDÁJA

*„Kinő a szikes magányból,
fa lesz, és messzire lát.
Testvérként érti a jámbor
füvek zarándoklatát.”*

(Bella István: *Legenda*)

Rég az emberek nagy esti tüzeket raktak, körbeülték, s nevet adtak a csillagoknak.

Egykor a férfiak ősszel, ökrökkel szántottak, kézzel vetettek, s heted-
napon megpihentek.

Hajdanán az asszonyok lefekvés előtt a gabonafarkasról regéltek: hogy
léptei halkabban neszelnek a frissen eső hónál, sóhaja mélyebb a feneketlen
tónál, s étvággyal eszi a telet. Koratavasz szökken szárba kedve, hancúrozik:
reggel, délben, este; madarat hessent, vaddisznót rettent; felhővel labdázik,
széllel táncol, mert elkél a napfény, el az eső, míg aratásra érik a búzamező.

S nem emésztett üszög, gabonarozsda; rágott nyű, csócsárolt futrinka;
jégeső sem pusztított, aszály sem tikkasztott, s konkolyhintőt messze elri-
asztott. Nemtő volt a farkas, kinek s minek nekirontott bőszen – ágaskodó
szőrrel, éles fogakkal –, az életre tört akarattal.

A gonoszság kezdetben nem tájtézkiz, csak cseppen; nem csattog, csak
csettint; nem zúg, csak rebben.

– Hangját ki hallja meg a pangó vizekben; lényét ki látja meg a sötét
berekben; szagát ki orrontja meg a magas fák felett?

– A gabonafarkas – hangzott a felelet, s szépet álmodott a kisgyerek.

Régen aratáskor búzavirágból fontak koszorút: nóta volt a pántlikája,
kaszapengés a muzsikája, jókedv a hozománya.

Egykor a férfiak kaszával arattak, az asszonyok markot szedtek, kévét
kötöttek, s hetednapon megpihentek.

Hajdanán az emberek hálát adtak: a magkeltő ősznek, a sarjpólyáló télnek, a szárnövelő tavasznak, a kalászerlelő nyárnak; az esőnek, a napnak, s a gabonafarkasnak kévényi kalászt – éteknek, rejteknek – a búza-földön állva hagytak...

Hogy pontosan mikor... Egy nem kívánt éjszaka: lidércfény gyúlt a lápon, kuvik kuvikolt minden faágon; a kakukkmadár végleg odahagyta fészkrét, az ablakokon két kézzel dörömbölt a szélvész; kitárult a nagykapu, kipattant a lakat; megdőlt a kútágas, remegtek a falak... S nagyot robajlott a föld végül.

Lihegve törtetett a gabonafarkas; nádas marasztalta, bozót tépte; mire a hegyoromra hágott, megkopott a szőre. A Hold várta ott, nagy volt és kerek.

– A fákat zúgó szélvihar tördeli, csattogó villám az eget szétszeli, tajtékzó áradat mossa a gátat: vess véget a tombolásnak!

A Hold elmerengett, fénye hidegebb lett.

– Mit üvöltesz? Bolyongó kisbolygókat pásztorolok, árapálnak ura vagyok, ez igaz, de nem vezérel gyűlölet, sem harag. Rendeltetésed lent keresd, lent a hegy alatt.

Zihálva kapaszkodott a gabonafarkas; görgő kő paskolta, mélység szédítette; mire a szakadéokban aláereszkedett, elkopott a körme. A Földméhe várta ott, visszhangos barlang és sötétség.

– A fákat zúgó szélvihar tördeli, csattogó villám az eget szétszeli, tajtékzó áradat mossa a gátat: vess véget a tombolásnak!

A Földméhe elmerengett, a barlang mélye sötétebb lett.

– Mit üvöltesz? Pusztákba hegyeket magasítok, ritka ásványok úrasszonya vagyok, ez igaz, de nem vezérel bosszúvágy, sem rosszindulat. Rendeltetésed fent keresd, fent a nap alatt.

Szél elcsitult, ég kitisztult: ökörszem, pintyőke, poszáta támadt a kuvikmadárra, s elszállt a rettegés, mire a gabonafarkas napvilágra ért. Szőre megkopott, körme elkopott, és sóhaja pocsolóba fúlt. Nem volt se étke, se rejteke, de volt száz átfagyoskodott és -éhezett tele. Fakérget rágott, bokrok tövén hált: hálaadó szóra hiába várt. Az asszonyok lefekvés előtt ijesztő-rémítő meséket meséltek: hogy nem kotta nélkül zümmögnek a méhek; fullánkos dögök, csípnek, ahol érnek; és nem röpködő egerek, nem ám a denevérek: embervéren élő vámpírok...

Elmaradt a kérdés, el a felelet: rosszat álmodott és felsírt a kisgyerek. Vele rítt a letarolt hegy, a csermely vele zokogott; siratóének támadt kósza szélből, könny hullott harmat helyett az égből.

Hogy pontosan miért... Az emberlét forgandóbb lett a csillagos ég-

boltnál. A férfiak hajnaltól napestig szántottak, vetettek, hetednap sem pihentek: de vagy a tél nem hozott havat, vagy fagymart lett a tavasz; egyik évben aszály aszalt, másik évben jégeső tarolt, s ha nem egerhad csépett, őrlött a pajor... Konkolyhintők lepték el az utakat végül.

A gabonafarkas tarlóról tarlóra kóborgott, búzafőt tallózott, s éjjelente, álmában madarat hessentett, vaddisznót rettentett; felhőkkel labdázott, széllel táncolt, s ameddig szem ellátott, aranyló búzamező hullámozott. De mert sokáig itta pocsolják vizét: elvesztette álmát, s vele a reményt – keresve kereste fátumát. Felhő szeretett volna lenni, és eloszlni; ökönyálként elfoszlni; vagy csillag, mit kiolt a hajnal; árnyék, mit elhessent az est...

Magányos sziklából éltető víz fakad, magányos lélekből idegenség; üvölt a ridegség. Jó szót nem fűz a szókhöz, semmit nem mér a jóhoz; kapzsi után kutat pangó vizekben, önzőnek vet tört sötét berekben, gonosz kímél magas fák felett.

Ki érti ezt?

Pihegve ment a gabonafarkas napokig, húzta inát hosszú hetekig, nem lelve étvét, rejteket, de megtalálta végül végzetét.

Szilfának hívták a pusztában sarjadt facsemetét.

– Láss meg száz meg száz nyarat és telet, ágaidon madarak fészkeljenek! – kívánta a gabonafarkas, s úgy feküdt le a fácska tövéhez, mint kinek már nincs köze a léthez. Körötte a füvek épp szedelőzködtek, üde zöldbe öltöztek, és mégsem mentek világgá, sírján lettek virággá.

Nagybereg, 2011 – '12.

RÉMTÖRTÉNET

Aki folyvást utazik – kishitű.

Aki folyton beszél – reményvesztett.

A tévedés és a bűn: édestestvérek.

– Jó lenne harangozni az ördögnek, gondtalanul, ágyról lelógó lábam lóbálni egy napig; nem bűjtatva félelmemet szózuhatagok mögé; nem kellené önsorsrontó szorongásomat folytonos rohanásban feloldani! A félelem eltorzít, a pánikroham megfojt: levegőt! Nem bírom tovább, érted!?

– Nem – válaszolta a Vendéglátó, s a hosszú, meggyfaszínű ebédlőasz-tal fényes lapján a Vendég elé tolta a süteménnyel tele tálcát.

A formaságok kitöltik a keretet. Semlegesítik a helyhez nem illő gondolatokat, mozdulatokat. A fenébe, aki vendégségbe megy, hagyja odahaza testi-lelki nyavalyáit!

– Hogy utaztál?

– Vonattal. A vonatozás jó, nem émelyít. A koszos, poros ablakon át bámulom a horizontot, és nem szédülök, kapkodom levegő után.

– Utazási betegség. Van orvossága.

– Viseljek réz karkötőt, lábbilincset, húzzak az orromba drótkarikát?!

– Egyél franciakrémet.

– Nem szeretem.

– A múltkor szeretted. Csak azt ne mond, hogy nem igaz!

– Igaz. A múltkor... bíborvörösebb volt a sötétítő függöny, vörösebb színű az ülőgarnitúra, és a szőnyeg a... a szőnyeg szinte lángolt. És neked sem volt ilyen éretlen, savanyú ábrázatod. Érted?

– Nem – válaszolta a Vendéglátó, s fejcsóválva teletöltötte kávéval a piros színű csészéket.

A verőfény nem energiatakarékos villanyégő, mennyezeti csillár. Persze hogy tompábbak a színek. A fenébe, aki vendégségbe megy, hagyja odahaza rosszmájúságát!

– Nem vagy éhes?

– Ettem az állomáson. Fasírt-szerűt, káposztasalátával. A talponálló fala jégkék, a kaja hideg volt, az asztaloknál álló, csámcsogva zabálók

tekintete fagyos, és... és egy kis idő után mégis úgy álltam ott, mint akit leforráztak. Evés közben újra és újra végigfutott a szemem a falon függő menetrenden. A személyvonatok érkezési és indulási időpontjain és... és közben egy emberöltőnyit öregedtem. Rádöbbsentem, hogy a változást nem években: huszonöt, harmincöt, ötvenöt percben; negyed, fél, háromnegyed órákban mérik, a boldogságot percekben...

– Remek! Összekotortál egy újabb mániát.

– Kiseprűzhető, koravén kelekótya lettem.

– Azt nem mondtam.

– De gondoltad.

– A múltkor három óra hosszat arról lelkendeztél, hogy a számok szám-tani értéküknél sokkal, de sokkal többet jelképeznek. Mindeközben – mellel – befaltál négy franciakrémet, megittál két kávé. Csak azt ne mond, hogy nem igaz!

– Igaz. A kettes szám a vizsály jelképe, a négyes a harmóniáé; összegük, a hat: a Teremtő és a teremtménye ellentétéé.

– Akkor faljad a franczarikás franciakrémet, igyad a habos, flancos kávé...

– Vagy menjek a fenébe.

– Azt nem mondtam.

– De gondoltad.

– Ábel, nevelgesd a jószágaidat, meg izé... Csodálkozom, hogy a parasztek megtúrnek maguk között. Nem utáltak ki, kergettek világgá...

– Vágtak kupán.

– Azt nem mondtam.

– De gondoltad.

– Ideje orvoshoz menned.

– Nem éltem a pillanatnak: a bornak, a dalnak és a szerelemnek. Ez az én betegségem. Mít betegségem: tragédiám! Majd holnaptól – mondogatom magamban –, majd holnaptól. Óriási tévedés! Ma kell legyen előítéletes, gőgös és önző, hogy meg tudjak ülni a fenekemen; vagy kapzsi, irigy és törtető, hogy már messziről felismerjenek! A tárgyát vesztett félelem rettenetes! Rettegek, és nem tudom mitől. Ha csak tehetem, folyton úton vagyok, és nem tudom, miért. Értelem és cél nélküli ügyeket intézek, vagy – jobb híján – eljövök hozzád azzal, hogy majd holnaptól nem jövök, mert minden másképp lesz, de addig is...

– Stressz, enyhe fokú depresszió.

– Depresszió! Isten tévedése vagyok, nem érted!

– Nem – válaszolta a Vendéglátó a csillárt bámulva.

Ülhetne a számítógép előtt, végigheveredhetne a rekamién, ahogy a városban mondják. S nem lennének a helyzethez nem illő gondolatai. A fenébe, aki vendégségbe megy, hagyja odahaza a halálvágyát!

– Nem vagy fáradt?

– Halálosan.

– Ma ez a mániád, holnap másvalami...

– A homlokomra van írva.

– Téveszme, rögeszme, vagy nevezd, ahogy akarsz!

– Kérlek, segíts! Testvérek vagyunk.

– Végre egy emberi mondat! Mennyi kell, mennyit adjak?

– Nem akarok tovább élni!

– Magánügy.

– Megkéstem, lemaradtam, elfáradtam... Háromszor sétáltam el a vasúti szemaforig, meg... meg vissza. Egyedül nem megy, felőrölte bátorságomat az örökös félelem. Ha akarsz, lábujjhegyre állok. A vonatok nem késnek, jó az idő. Kicsikét meglöksz, rá a sínekre, a vonat elé és... és annyi. Ez a helyzet, és számomra nem létezik más. Holnaptól se. Megkéstem, lemaradtam, elfáradtam, nincs erőm, hetek óta nem bírom belebeszélni magamat az életembe. Te nem félsz, tudom, hogy nem félsz. Segíts, segíts rajtam, Káin!

Nagybereg, 2011.

RÉMTÖRTÉNET 2.

– Mint egy szappanoperában: a léhűtők összepisálták a csehó mellett a házfalakat, és se szó, se beszéd, ököllel egymásnak estek.

– És aztán?

– Borda- és állkapocstörés, agyrázkódás... Nem tettek feljelentést.

– És aztán! Beat, hard rock, techno; médiafelfújt piercinggel, nyakatekert borosüveg, ürge-fürge fittyfene, sötöbő – hadarta a kapitány. A párnázott ajtók mögött nem keresgélnek a szavakat. – Nélkülözés, szeretet-hiány, brutalitás; szadóka-mazóka, csecse-fröcsi pornóka... Ugyan már, főhadnagy! A banalitások bodorítása kinek hiányzik?

A párnázott ajtók mögött nem keresgélnek a szavakat, értelmezésük a feladat. A főhadnagynak tíz éve ez a munkája; nemcsak a ragok, a képzők és a jelek is ugyanazok. Ellenben volt főiskolai évfolyamtársai maholnap tábornokok. *Betula pendula*¹, egy húron pendül a... – mondhatná a kapitány.

Betula pendula: évi egy-két felindulásból elkövetett gyilkosság, pár betöréses lopás, néhány csalás és nincs sötöbő. Háromutcányira a kisváros központjától bármi megtörténhet, nem az ígéret földje. Ha egymásnak estek, hát egymásnak estek – Isten nem veri őket eléggé!

Háromutcányira a városközponttól az embereknek nincs rálátásuk a milíciakapitányság szürke, háromszintes épületére. A szűk lépcsőfeljáróra, a hosszú folyosókra, a keskeny szobák falainak hajszáltrepedéseire, a pókhálós plafonsarkokra meg jobb nem emlékezni. A kapitány jó ember. Bezzeg a fiatal hadnagy úgy tesz, mintha nem tudná, hogy a párnázott ajtók mögött a valakiknek van igazuk, még ha nincs is igazuk.

A kapitány jó ember. Nem szabadna feldühíteni. Olyankor csapkod, habog, ordítózik. A bűncselekménynek ni-nincs csicsapicsás alátéte, nem krigli sör, amit fe-fel-hajtunk, aztán kipisálunk! A törvényesség, hogy mondjam, a fejedre koppint, és attól koldulsz.

Nem szabadna feldühíteni. Ha lehiggad, kíváncsi lesz a részletekre, nem félvak a homályban.

¹ Közönséges nyír, a szibériai tajgaerdők egyik uralkodó fafajtája.

– Egyikük futásnak eredt a városközpont irányába.
– Topp-trapp – hümmögte a kapitány dolgozószobája ablakához lépve –, hogy kibelegzék, nyúzzák-sózzák.

– Olvasatomban a csirkefogók csak azért nem érték utol, mert nem akarták – mondta a főhadnagy, és a kezében tartott sárgaszínű dossziét a kapitány íróasztalára tette. – A balhé egy gyilkosság része, vastagon megfizetett provokáció.

– Balhé, bolha, széna-szalma... – sorolta a kapitány fejcsóválva, s nem fordult lassan beosztottja felé, és így tekintetük sem találkozott. – Láthatja, tele a városközpont, minden út a korzóra vezet. Ki nem szeret parádézni?

„Ha az érzelem vélemény, és a vélemény még nem igazság, akkor mi hát az igazságosság? Törvényesség és rend a trend a...” – válaszolhatná a kapitány. Vagy dühösen azt, hogy „fo-foglalkozási ártalom, meg hogy mondjam, dugig az előzetes, egy tút se...”. Üres tea, köleskása.

A fogdában lehetetlen cigarettát kunyerálni.

Tíz nap, és félni fogsz leülni, elfelejtesz felállni.

Egy hónap alatt beteg léggé pofo... profiloznak.

A szóbeszéd is beszéd. A felgyülemlett sérelmek nyomban kifakadnak, amint zörögni kezd a haraszt. Az áldozat barátnőjét elszerette valaki, aki valaki a városban, méghozzá fontos valakinek a kebelbarátja, vadásztársa.

– A járdán gázolta halálra a szerencsétlent az ismeretlen elkövető. A vérnyomok tanúsága szerint az áldozatot onnan vonszolták az útestre, hogy cserbenhagyásos gázolás látszatát keltsék.

A kapitány nem hallgatott rezzenéstelen arccal:

– Vér, vád, sár: dobálózik itt. A milíciakapitányság, hogy mondjam, nem kocsma, nem a... a Havasi kürt meg, na... a Havasi gyopár. Nem krigli sör mellett mulatjuk az időt! Érti már, mit nem ért?

Sunyiság, hazugság, irigység: a csirkefogók szentháromsága.

Az alattomos szélhámoskodik, a rátarti rabol, a gyűlölködő gyilkol. Nehéz megérteni? A süketelés része a nyomozati szakasz kihallgatásainak, akár a türelem. A gyanúsított előbb vagy utóbb elbizonytalanodik, gesztusai elvesztik automatizmusukat; beszéde lelassul, halkul és akadozik, próbálja tompítani a kimondott szavak magánhangzóinak érzelmetöbbletét. Hiába. Csodálkozás, rémület; bizakodás, reménytelenség; belátás, félelem... Az érzelmek váltóláza elködösíti tekintetét: reszketni kezd a keze, a teste remeg, és homlokát kiveri a hideg verejték. Ekkor kell megszorítani, addig szorítani... A főhadnagynak ez a munkája. „Príma spanyolcsizma!” – dicsérhetné a kapitány, ha nem lenne kapitány.

A kapitány jó ember – Isten éltesse soká! –, valaki, aki minden tetteére talál magyarázatot, csak egyre nem, hogy mi végre hajhássza háromutcányira a városközponttól a szerelmet.

– A közvélemény még nem igazság.

– Ez igaz – hagyta helyben a kapitány.

– Néhány, főként internetes újság szerkesztősége azonban kezdi kapizsgálni, mit várnak tőlük az olvasók. Téma az aszfalton...

– Téma le-le... leszarva! – fordult sarkon, csapott tenyerével az íróasztalra a kapitány. – Ne zsa... sarcoljon, hogy mondjam, átlátok... Vegye, vigye a fenébe az irományát, fa-fakabát!

Sorsvesztő, sorvasztó, borzasztó egy élet! Folyton vigyori, hihi-haha percemberkék kapaszkodnak maroktelefonjaikba, komoran. Gomora és Szodoma, komoly a gyomor a... Nincs humora: székrekedés. Igazságosság, ugyan már! Az igazság nem vágott virág, egy nőt se vett még le a lábáról, kevélykedni meg végképp nem lehet vele. A fiatal hadnagy bezzeg úgy tesz, mintha nem tudná, hogy a választás évében a politikai elvárások elvarrások; ennyi az annyi, nincs sötöbő!

– Ha az áldozat a kivilágítatlan, szűk, gidres-gödrös utcák valamelyikén menekül, az eset valóban nem tűnik többnek egy szimpla közlekedési balesetnél. Váratlanul a jármű elé lépett vagy futott, netán rohant. A közlekedés-rendszetiek elbajmolódnának a szavakkal egy darabig, aztán ad acta tennék az ügyet.

– Tanulhatna tőlük!

– Úgy huszonhárom óra tájt szedelőzködött fel mindkét társaság. A Havasi kürt tulaja a konyhaajtóból leste a pultost és a pincérlányokat. Az asztaloknál tuti bizniszről, kocsikról, fociról folyt a duma.

– Kit érdekel!?

– Nem hangoskodtak, nem froclizták egymást – folytatta a főhadnagy –, a könnyűvérű nőcskék szexuális szokásai sem kerültek terítékre. A kompániák sűrű poharazgatásában volt valami kimódoltság, valami végzetszerű, valami... Megfogalmazni nemigen lehet, csak megérezni. A tulajnak jó orra van.

A kapitány nem értetlenkedett széttárt karokkal, nem igazgatta bosszúsan egyenruháját. Valószínűleg a hirtelen mozdulat, amivel a sárga színű dosszié után nyúlt, volt az egyetlen gesztus, ami jelezte, hogy fogytán a dühe.

A szóbeszéd rosszindulatú, felelőtlen vélekedés!

A főhadnagy megigazíthatná a nyakkendőjét, és a fenébe, a haja is hogy áll!

Arra bezzeg nem rest, hogy többértelműséget tulajdonítson a papirosra pötytyent légyszarnak.

– Szerelemfélétség... Becsületsértés... Életveszélyes fenyegetés... – olvasta sebtében a kézzel írt jelentést a kapitány. – Hol élnek ezek az emberek, Korzikán?

– Háromutcányira a városközponttól – felelte a főhadnagy. – A jelentés végén olvashatja a számba vehető gyanúsítottak névsorát, akik bizonyíthatóan háromutcányira a városközponttól hajhásszák a szerelmet. Így igazságos.

– Ű-ügy! – húzta a szót a kapitány. – Most álljak ki a korzóra, és tartsak névsorolvasást? Ugyan már, főhadnagy! A szappanoperákban tesszik közhírré, hogy inukba szállt a bátorság, holnaptól reszketni fognak holmi vélekedésektől. Ne tegyen úgy, mintha nem tudná: ha keresztre feszítetteti magát, akkor sem fog tudni semmit se bebizonyítani!

A kapitány jó ember.

Nagybereg, 2012.

RÉMTÖRTÉNET 3.

Ádám doktor a térdét csapkodva nevet. A beszéd hajtófát¹ sem ér, a napi teendők elnapolódnak, mint a sürgős ügyek...

Délután két óra, a hőmérő 36 fokot mutat.

Reggel még bő harmatot hullatott a folyó felett lebegő, napkeltekor szétterülő pára; égbéket, napsugarakat tükröző vízcseppeket ringattak a part menti fűzfák porlepte levelei, s fehér felhőtaraja volt a távolban kéklő hegy-csúcsoknak, az ártéri tehénlegelő sárgult fűvét neki-nekiiramodó szél borzolta. Reggel, a folyóparton szemetelő, éjfélig ricsajozó, hajnaltól a sátraik előtt pokrócaikba bugyolálva kuporgó fiatalok aggódva lesték az eget.

A javakorabeli férfi holtestére – a fűzfák alatt felvert sátraktól alig kétszáz méternyire – a csordások találták rá. A halott vattaarcán jégkéken csillogott a harmat.

Reggel messzire ellátni, s teltebbek a színek.

Ádám doktor azonnal telefonált. A hívott fél nem volt elérhető, gyorsan levette hát táskáját a kormányról, s beszalajtotta kerékpárján Balázst a faluba. Utólag jutott csak eszébe: minek? Vászja főtörzs tű a szénakazalban. A mulya csordásnak meg oly rosszcsont pulyái vannak, hogy a gidresgödrös kövesúton félóra alatt szétbiciklizik a soksebességes masinát! Míg megjavíttatja, járhat gyalog. A gyógykezelést, az orvosságok és az injekciók árát kifizetik a gazdák, de a benzinköltség hallatán...

Ádám doktor nem káromkodik. Hol a halottra, hol a mind közelebb óvatoskodó sátorozókra sandít. A maga alá vizelt kövér holtestre még több tucat szempár ügyel. A bőgő, helyben toporgó éhes tehéncsordára senki. Ádám doktor jó ideig kotorászik táskájában az orvosságos és ampullás dobozok, a felfúvódáshoz, nehéz elléshez odakészített eszközök között. Valamit keres, de hogy mit... Ha van peches nap, ez a vasárnap az. Ha Jankó fél szóval megemlíti a mobiltelefonban, hogy mi olyan sürgős, vagy hogy nem a jószággal van baj... De a bámész csordás fűtyült az állatorvos rászégeződő tekintetére.

¹ A tehén (vagy egyéb háziállat) terelésére használt husáng, vesző.

Ha esik, Jankó káromkodik; mikor süt a nap, füttyörészik.

Kortyint párat a válltáskájában lapuló borosüvegből, majd éleset füttyent, botjával félköröst int a csalitos árnyékában hasaló, lógó nyelvvel lihegő kutyaínak. Ha lassan is, a falusi tehéncsorda végre elindul a harmadik delelőhely felé, magával vonzva a vastagon szálló szúnyog- és bögölyhadat. A hullát körbedongó döglegyeket nem. Ádám doktor tesz néhány légykapó mozdulatot, s már bánja, hogy nem húzta meg a rákínált üveget.

A töltésátjárón nyolc óra tájt hajtanak át az első, folyópartra tartó gépkocsik.

Balázs fedetlen, kopasz fejbúbja messzire virít. Nem jön le az átjárón, a gát tetején húzza, taszítja a kerékpárt. Beszorult hajtólánc, elgörbült kerék? Ádám doktor nem legyint, inkább leül egy begyepesedett hangyabolyra, és jobb kezét ellenzőül használva lesi, mikor tűnik föl Vászja főtörzs piros Moszkvicsa. A bádogkaszni helyett nap- és vízfürdőzni vágyó városiakkal tele csillogó-villogó gépkocsik sorjáznak; versenyeznek, melyikük tud nagyobb port felverni a földúton...

„Sebeseg... nem csigavére” – mondaná Vászja főtörzs nagy komolyan. Nem szótárból tanul magyarul. Ért a nők nyelvén, ragadnak rá a... kifejezések. Mióta egy pszichológusnővel jár, nem a mondandójához keres szavakat, hanem a szavakhoz mondanivalót.

A halott keze... A hüvelykujja mintha... Eh, káprázat! Ádám doktor hirtelen felugrik. Az ember ne üljön hangyabolyra! Untig elég a jóakarók csípése, marása!

Ádám doktor a part felé fordul. A delelőhely parkolóvá előlépett laposa csaknem megtelt. A keresztben álló hamuszürke Audi reggeltől keresztben áll. A sátorlakók vonattal jönnek, hatalmas hátizsákjaikat gyalogosan cipelik a nagy delelőig, a kis delelőig...

A piros Moszkvics egy pillanatra megáll az átjáró tetején. Megsejthette, hogy a töltés alján messze hangzót durrantva szökken még kettőt-hármat, s bestrapál. Vászja főtörzs ugrik ki a kocsiból, felcsapja a gőzölgő motorháztetőt és utántölt. Olajat, hűtővizet? Miután kezét megtörölgeti seszínű sportnadrágjában, visszahuppan a vezetőülésre, s hajt, toronyiránt. Meg sem próbálja a földúton tartani a járgányt. A kocsis koszos hátsó ülésén, padlóján ide-oda hempergőznek a vizes és olajos flakonok. Élet... nem kacagós... Az égszínkéék bicikli a hullával átellenben, a töltésoldalon hever. Ádám doktor felszisszen.

Mikor igazán tűz a nap, egy helyben áll.

Vászja főtörzs köszönésképp egy flakon vizet nyom Ádám doktor kezébe. „Mosni” – mondja futtában, s szaporán ksnadrágra vetkőzik, szap-

pant kotor elő a kocsi kesztyűtartójából. Ádám doktor apránként csurgatja a vizet. Vászja főtörzs így is csak az arcát és a nyakát mossa meg alaposabban. Napbarnított, izmos felsőtestét fehérre pötytyözi a rászáradt szappanhab. Ha neki mindegy... A kockásinges, rövidnadrágos halott mozdulatlan, behorpadt mellkasán porszemcsés levegő vibrált. Messziről szemet szűrhat. Ádám doktor végigsimítja borostás állát. Ma sem borotválkozott. Visszalapozni a naptárt, igen, azt kellene.

A piros Moszkvics csomagtartója gardróbként szolgál. Az éltre vasalt pantallót, a rangjelzéses, milicista jelvényes kék színű inget csomagolófólia védi a portól; a tányérsapkát kalapdoboz, a fényesre suvikszolt kincstári cipőt cipődoboz.

– Nőcinek... igen, disznó vicceket mesél, lúdbőrönd fogja és oké! – mondja a körzeti megbízott, kulcsra zárva a csomagtartót.

Ádám doktor visszamosolyog. Harmadik hónapja sajnálhatja a falu; tesz róla, hogy balekká legyen. Formát öltetni, nem széjjelmállani – buzdításnak nem rossz.

A halott- és terepszemle nyúl farknyi ideig tart. A horgászhely lejárója száz méternyire lehet a csalitostól. Az meg nem titok, hogy a legelőn kettesével, hármásával átsétáló fürdőzők a bokrok között végzik el kis- és nagydolgukat. Ezért kár volt átöltözni! Vászja főtörzs egyik kezéből a másikba fogja formanyomtatványokkal, géppapírral tele fekete, bőr irattartóját. Agyvérzés, szívinfarktus? Az igazság önmagában: fikció. Párhuzamosan futó emberi sorsoknak kell itt-ott keresztezniük egymást, hogy bizonyítható valósággá váljon.

A körzeti megbízott kimért léptekkel szalalozik a zörgősre száradó marhalepények között.

Ádám doktor felveszi, leteszi, majd újra felveszi a táskáját.

„Végteére, nem vagyok fizetett hullafelvigyázó! Menjen Vászja magának, ahová akar! Beteg jószágok gazdái várnak; ebédet kell főznöm, kutyavasztani valami ehetőt...”

A körzeti megbízottat két fürdőnadrágos fiatalember kíséri a sátraktól a parkoló gépkocsikig. A hamuszürke Audit hármásban járják körbe. Az alacsonyabbik a horgászhely irányába mutogatva beszél, kocsinak támaszkodó társa rá-rábólint szavaira. Vászja főtörzs a motorház fölé hajolva jegyzőkönyvez. Ádám doktor levetett fehér pólójával törölgeti a szemébe csorgó izzadságot. Vászja főtörzs elégedett. A körzeti megbízott már-már vigyázállásban telefonál, hosszasan telefonál; fél órán keresztül telefonál. A parton napozók színes fürdőruhái messze rikítanak, az alkalmi büfé vörös sátorlapja szinte izzik. A csalitos árnyéka vésszesen fogy.

Kánikulában a finom port ziháló ájer már déltájt elpárologtatja a kéklő hegyek látképét; a porondpadkás, fürdőzésre alkalmas folyószakasz alkalmi büféjében drágább a sör, a limonádé – egy üveg jégbe hűtött vodka kisebb vagyona kerül. A fűzfák árnyékában hűsölők jobbára otthonról hozott itókat kortyolgatnak. A sekély vízben hancúrozó, visongó gyerek-sereg meg elég vizet nyel.

Vászja főtörzs átizzadt kék inge a kinyitott kocsiajtóra terítve szárad, pantallója, sapkája a vezetőülésen hever. Árnyékukat vesztik a tárgyak. A halott partról felhozott márkás horgászbotját, -felszerelését a motorházte-tőn süti a nap. Egyedül a hőségtől kókad, tüskés szederbokrokra fönnakadt nylonzacskók, újságpapírosok lengedeznek. A fürdőzők fáradhatatlanok. A szemetet a szélvihar majd összesepri, az őszi áradás meg lesodorja a Tiszába, a Tisza a Dunába... Ádám doktor magába dönti az üveg vodka kétujjnyi maradékát. Mi másról beszéljen?! A bizottságról? Ide hullaszállító kocsni kell, nem bizottság! A hangos szóra Vászja főtörzs felkönyököl.

– Mi lenni? – kérdezi álmosan.

A kitárt kocsiajtó a száradó inggel árnyékot nemigen nyújt, ellenben takarja a holttestre való rálátást. Ádám doktor baljával a hátsó ajtó kilincsébe kapaszkodva feláll.

Ádám doktor megszédül.

Ádám doktor öklendezik.

A kövér, javakorabeli férfi árnyéktalan holtteste döglegyektől feketéllik.

Ádám doktor két kézzel támaszkodik a kocsinak. A fémkaszni égeti a markát. Fentről Vászja főtörzs lenszőke haját látja, és bal kezét, amivel a vezetőülés alatt matat.

– Igya meg a bizottság! – háborog. – Nem vagyok balfék, ne akarj jobban berúgatni! Ha Éva elhagyott, hát elhagyott. Ha magával vitte a két gyereket, hát magával vitte. Kinek mi köze hozzá!

Vászja főtörzs ültében előrehajolva, még egyszer kiles a piros Moszkvics nyitott ajtaja mögül a napon heverő hullára. S aztán iszik; üvegből iszik, mohón nyeli a vodkát.

– Van pálinka... büfetben sör, vegye bizottság magának, a fenébe! – fúj nagyot, s kézfejjével letörli az állát.

– Mióta iszol?

Válasz helyett Vászja főtörzs az üveget nyújtja.

A doktor boldogtalan. Felemeli a mutatóujját.

– Vászja, mióta törvény, hogy az állampolgárnak ott kell elrohadnia, ahol felbukik?

Vászja főtörzs halántékán kidudorodnak az erek.

– Jelentős ember – válaszol önkéntelenül.

Ádám doktor a vodkásüveg után nyúl.

– Megyei főnök, üzletember, bankár... Jelentős ember – feleli Vászja főtörzs nagy komolyan. – Bementa... nézte mindig másik embert, kitar-
tottan...

Az alkalmi büfé pultja fölött a hőmérő 37 fokot mutat.

Ádám doktor a térdét csapkodva nevet. Tántorogva jobbra indul, dü-
lögélve balra tér, és fennhangon nevet. A beszéd hajtófát sem ér, a napi
teendők elnapolódnak, mint a sürgős ügyek.

Reggel bő harmat hullott, estére szél lesz és hullaszag.

Nagybereg, 2012

TARTALOM

Ajánlás	5
---------------	---

BORZSA

A vajákos	9
A nyelv	13
Borzsa	16
Használt idő, avagy a Lajos	19
A kárpátaljai	24
A leves	27
Az eset	30
Szigethy veszedelem	34
<i>A szökés</i>	34
<i>A Juci</i>	37
<i>Üdvözlés</i>	40

TALÁLT TÖRTÉNETEK

Viszontlátás	45
Egérítő	48
Talált történet	52
Apja fia	56
Szép Ilona	58
Micike, avagy az első kárpátaljai soap oper	61
<i>Expozíció</i>	61
<i>Prológ</i>	62
<i>Január, február, március</i>	63
<i>Barackvirágzástól dinnyeérésig</i>	66
<i>Történetecske</i>	69
<i>Bélus ősziidőben</i>	71
<i>Egyéb hóbotok</i>	74
<i>Epilógus</i>	77

JELÉN-LÉT

Szerelem	83
Illúziók	87
Zuhanás	91
Intermezzo	95
Intermezzo 2.	99
Intermezzo 3.	103
Ballada	107
Az én mesém	109
A gabonafarkas legendája	111
Rémtörténet	114
Rémtörténet 2.	117
Rémtörténet 3.	121

BARTHA GUSZTÁV **ÖNÁLLÓ KÖTETEI**

Korok. Színművek. Galéria Kiadó, Ungvár – Budapest, 1994.

Borzs. Novellák. Hatodik Síp Alapítvány (Budapest) – Mandátum Könyvkiadó (Beregszász), 1995.

Kékben, feketében. Versek. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2005.

Talált történetek. Novellák és színművek. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2006.

Sajgás. Kisregény. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2008.

P pont, P pont P. Drámák. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2009.

jelen-lét. Rendszerváltástól a korszakváltásig. Versek, novellák és drámák. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2011.

A gabonafarkas legendája. Válogatott novellák 1988 – 2012. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2014.